

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

16 червня 2026 року
м. Одеса

ОЛДІ
ПЛЮС

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Економіко-правовий факультет

Кафедра обліку і фінансів

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

16 червня 2026 року

Електронне видання

Одеса • 2026 • Олді+

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої ради
економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(протокол № 11 від 30 червня 2026 року)*

Редакційна колегія:

О. М. Савастеева – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і фінансів ОНУ імені І. І. Мечникова;

Л. Є. Борисова – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів ОНУ імені І. І. Мечникова;

Л. О. Масіна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів ОНУ імені І. І. Мечникова;

Є. І. Масленніков – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та інновацій ОНУ імені І. І. Мечникова;

С. В. Осадчук – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів ОНУ імені І. І. Мечникова

Відповідальний за випуск:

Побережець Ольга Валеріївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і фінансів ОНУ імені І. І. Мечникова

Опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.

Актуальні проблеми формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління бізнес-процесами суб'єктів господарювання : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (16 червня 2026 року, м. Одеса) / ред. кол.: О. М. Савастеева, Л. Є. Борисова, Є. І. Масленніков та ін. / ОНУ імені І. І. Мечникова. – Електронне видання. – Одеса : Олді+, 2026. – 194 с.

ISBN 978-617-8555-15-3

У збірнику опубліковані доповіді з актуальних проблем формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління бізнес-процесами суб'єктів господарювання.

Призначений для фахівців, науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти.

УДК [657.1+657.6]:005:334.71/.73(062.552)

Секція 1

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

А. О. Бабенко

*здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Облік і оподаткування»*

О. М. Нєнова

*здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Облік і оподаткування»*

Науковий керівник: канд. держ. упр., доц. С. В. Осадчук

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Транспортна галузь є однією із ключових в економіці України, яка забезпечує функціонування виробничих ланцюгів, внутрішню та зовнішню торгівлю, а також мобільність населення. Її діяльність безпосередньо впливає на розвиток промисловості, аграрного сектору та сфери послуг, оскільки саме транспорт забезпечує переміщення сировини, матеріалів і готової продукції. Крім того, галузь має суттєве значення для формування дохідної частини державного та місцевих бюджетів, оскільки підприємства транспортної сфери є активними платниками податків і зборів.

Транспортна галузь відіграє важливу роль в економіці України, забезпечуючи близько 13 % валового внутрішнього продукту, значну частку виробничого потенціалу та зайнятості населення. Такий внесок свідчить про її стратегічне значення для стабільного розвитку національної економіки. Вигідне географічне положення України на перехресті міжнародних транспортних коридорів додатково підсилює роль галузі,

створюючи передумови для розвитку транзитних перевезень і інтеграції у світові логістичні системи [1, с. 28]

Система оподаткування транспортних підприємств в Україні є складною та багаторівневою, оскільки включає як загальнодержавні, так і місцеві податки. До основних належать податок на прибуток підприємств (18 %), податок на додану вартість (20 %), єдиний соціальний внесок (22 %), військовий збір (5 %), екологічний податок, мито, та інші податки згідно законодавства. Особливість транспортної галузі полягає в тому, що податкове навантаження формується не лише через фінансові результати діяльності, але й через специфіку використання основних засобів, зокрема транспортних засобів.

Податок на додану вартість займає значну частку у фіскальних зобов'язаннях транспортних підприємств, оскільки більшість операцій із перевезення вантажів і пасажирів оподатковуються за загальними правилами. Податок на прибуток підприємств також є ключовим, однак його розрахунок ускладнюється високою питомою вагою витрат на паливо, ремонт, амортизацію та утримання рухомого складу. Це безпосередньо впливає на фінансовий результат та податкову базу підприємств.

Окреме значення має транспортний податок, який з 2015 року входить до складу податку на майно. Він застосовується до дорогих легкових автомобілів віком до 5 років і вартістю понад визначений законодавством поріг. Такий підхід частково реалізує принцип оподаткування предметів розкоші, однак має недоліки, зокрема обмежене коло об'єктів та відсутність диференціації ставок залежно від характеристик транспортного засобу [1, с. 29]

Важливою складовою є також екологічний податок, оскільки автомобільний транспорт є одним із основних джерел забруднення довкілля. У цьому контексті податкова система виконує не лише фіскальну, а й регулюючу функцію, стимулюючи використання більш екологічних видів транспорту, зокрема електромобілів і гібридних автомобілів через запровадження пільг.

Ефективність податкової системи значною мірою залежить від балансу між фіскальною та регулюючою функціями податків. З одного боку, податки забезпечують наповнення бюджету, з іншого – повинні створювати умови для розвитку підприємств. Надмірне податкове навантаження на транспортні підприємства може стримувати їхній розвиток,

обмежувати інвестиційні можливості та уповільнювати оновлення основних засобів.

На практиці підприємства транспортної галузі стикаються з низкою проблем, пов'язаних із оподаткуванням: високі витрати на паливо, значна частка податків у структурі витрат, складність податкового адміністрування та недосконалість внутрішнього обліку. Це ускладнює формування достовірної інформації для визначення податкових зобов'язань і знижує ефективність управління фінансовими ресурсами [3, с. 4].

Перспективи розвитку галузі визначаються Національною транспортною стратегією України до 2030 року, яка передбачає модернізацію транспортної інфраструктури, інтеграцію до європейської транспортної системи, підвищення якості послуг та інвестиційної привабливості. Реалізація цих цілей потребує удосконалення податкової політики, зокрема зниження фіскального навантаження, стабільності законодавства та впровадження стимулюючих механізмів [2, с. 24].

Перспективи вдосконалення оподаткування пов'язані з гармонізацією українського законодавства з європейськими стандартами. Це передбачає диференціацію ставок залежно від вартості, віку, потужності та екологічних характеристик транспортних засобів, а також розширення застосування податкових стимулів для екологічного транспорту.

Таким чином, транспортна галузь є важливим елементом економіки України як з точки зору формування ВВП, так і з позиції податкових надходжень. Система оподаткування підприємств цієї сфери охоплює широкий спектр податків і має складну структуру, що зумовлено специфікою їх діяльності. Подальше удосконалення податкової політики повинно бути спрямоване на забезпечення балансу між фіскальними інтересами держави та стимулюванням розвитку транспортних підприємств, що сприятиме сталому економічному зростанню України.

Список використаної літератури

1. Борківський П. М. Особливості оподаткування підприємств транспортної галузі в Україні : кваліфікаційна робота. 2023. 68 с.
2. Бандура Р. В. Обліково-аналітичне забезпечення оподаткування сфери перевезень : кваліфікаційна робота. Луцьк, 2025. 65 с.
3. Горник В. Г., Євмешкіна О. Л., Сімак С. В. Вплив оподаткування на розвиток транспортних регіональних систем в Україні. *Вчені*

А. А. Балан

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку, аналізу і аудиту

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

РИЗИКООРІЄНТОВАНА ЦИФРОВА СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПРОЄКТІВ ВІДНОВЛЕННЯ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

В умовах повоєнного відновлення України реалізація капіталомістких проєктів критичної інфраструктури, зокрема за рахунок інструментів Ukraine Facility, потребує підвищення прозорості та мінімізації ризиків. Це зумовлює впровадження ризикоорієнтованої моделі внутрішнього контролю на основі принципів COSO, інтегрованої з інформаційними системами управління проєктами [1–3].

Метою дослідження є обґрунтування концептуальних засад формування ризикоорієнтованої цифрової системи внутрішнього контролю проєктів відновлення критичної інфраструктури територій України на основі інтеграції принципів COSO, сучасних інформаційних систем та інструментів аналітики даних.

Цифровізація контрольних процедур забезпечує автоматизацію обліку та перехід до безперервного моніторингу KPI, що відповідає вимогам міжнародних донорів і концепції безпекоорієнтованого сталого розвитку територій [1; 2; 4]. Запропонована модель внутрішнього контролю адаптована до специфіки відновлення об'єктів критичної інфраструктури та поєднує принципи COSO з сучасними цифровими технологіями (табл. 1).

Для забезпечення безперервного контролю та підтримки управлінських рішень запропоновано систему ключових показників ефективності (KPI), що інтегрує фінансовий, комплаєнс-, ризиковий та технічний моніторинг у єдиному цифровому середовищі (табл. 2).

Таблиця 1

**Цифрові інструменти внутрішнього контролю проєктів
відновлення критичної інфраструктури**

Компонент контролю	Цифровий інструмент	Результат впровадження
Контрольне середовище	Електронний документообіг, М.Е.Doc, хмарні сервіси	Підвищення прозорості та відповідальності учасників
Оцінка ризиків	Електронний реєстр ризиків, Risk Dashboard	Своєчасне виявлення та оцінка загроз
Контрольні процедури	RFID-ідентифікація активів, цифровий архів	Контроль цільового використання коштів та активів
Інформація і комунікація	Вебпортал проєкту, електронна звітність	Покращення взаємодії між донорами, органами влади та виконавцями
Моніторинг	KPI Dashboard, BI-аналітика	Оперативний контроль виконання бюджету та строків

Джерело: розроблено автором на основі концепції COSO

Таблиця 2

**KPI цифрового моніторингу проєктів відновлення
критичної інфраструктури**

Напрямок контролю	KPI	Цільове значення	Цифрове джерело даних
1	2	3	4
Використання коштів	Частка підтверджених витрат, %	≥ 99 %	ERP/BAS, електронний архів
Бюджетна дисципліна	Відхилення фактичних витрат від бюджету, %	≤ 5 %	Dashboard бюджету
Управління строками	Виконання календарного плану, %	≥ 95 %	Project Dashboard
Грантовий комплаєнс	Кількість порушень умов донора	0	Система внутрішнього контролю

Продовження таблиці 2

1	2	3	4
Управління ризиками	Частка ризиків із реалізованими заходами реагування, %	$\geq 90 \%$	Реєстр ризиків
Прозорість проекту	Частка оприлюднених звітів у встановлений строк, %	100 %	Вебпортал проекту
Цифрова безпека	Кількість кіберінцидентів	0	Хмарна система моніторингу
Ефективність контролю	Кількість виявлених порушень на 1 аудит	Тенденція до зниження	Аудиторські звіти
Результативність проекту	Рівень досягнення цільових показників, %	$\geq 95 \%$	KPI Dashboard

Джерело: розроблено автором

Запропонована система KPI забезпечує інтеграцію фінансового, комплаєнс-, ризикового та технічного моніторингу в єдиному цифровому середовищі управління проектами. Використання dashboard-аналітики дозволяє автоматизувати контроль використання коштів, виконання календарних графіків, дотримання грантових вимог та досягнення стратегічних результатів розвитку територій.

У контексті просторового розвитку та наявної регіональної асиметрії, впровадження запропонованої ризикоорієнтованої моделі потребує врахування суттєвих відмінностей у рівні цифрової зрілості та інституційної спроможності територіальних громад України, особливо в депресивних та прифронтових регіонах. Для подолання кадрового дефіциту та обмеженості локальних IT-ресурсів, архітектура системи має базуватися на використанні хмарних сервісів та уніфікованих шаблонів, що мінімізує потребу в утриманні власних розробників чи адміністраторів на місцях. У громадах із низьким

рівнем цифрового потенціалу доцільним є застосування клас-терного підходу або інструментів міжмуніципального співро-бітництва, за якого складні процеси (налаштування ВІ-аналі-тики, ведення електронних реєстрів ризиків) консоліднуються на регіональному рівні (обласних інжинірингових хабів чи ОВА), тоді як на рівні конкретної громади забезпечується лише базове операційне введення первинних даних та верифікація цифрових інструментів.

Отримані результати дозволяють розглядати цифрову систему внутрішнього контролю не лише як інструмент фінансового моніторингу, а як складову безпекоорієнтованого управління розвитком критичної інфраструктури територій. Запропонований підхід забезпечує підвищення стійкості інфра-структурних систем до зовнішніх загроз, покращує якість стра-тегічного управління інвестиційними ресурсами та створює інформаційне підґрунтя для прийняття обґрунтованих управ-лінських рішень на рівні територіальних громад, регіонів та держави.

Список використаної літератури

1. Балан А. А. Тенденції в системі державного фінансового конт-ролю стратегії розвитку критичної інфраструктури територій. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2025. № 4(34). С. 14–24.
2. Балан А. А. Критична інфраструктура в контексті виживання територіальної громади. *Економічний журнал Одеського полі-технічного університету*. 2024. № 4(30). С. 127–133.
3. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). *Enterprise Risk Management – Integrated Framework*. New York : COSO, 2017.
4. Балан А. А., Бондарук Д. В. Інтеграція форензик-методів та Data Analytics у систему внутрішнього аудиту як механізм протидії шахрайству. *Економіка: реалії часу*. 2026. № 2(84). С. 23–31.

О. І. Бельницький

*здобувач II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. І. Є. Чуркіна

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ЕВОЛЮЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ФУНКЦІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

Сучасні трансформаційні процеси в економіці, зумовлені стрімким розвитком цифрових технологій, істотно впливають на функціонування управлінських систем підприємств, зокрема у сфері бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та аудиту. Впровадження цифрових технологій, таких як автоматизовані облікові системи, хмарні платформи, штучний інтелект, роботизована автоматизація процесів (RPA) та технології великих даних (Big Data), суттєво змінює не лише технічну основу обробки інформації, але й зміст адміністративних функцій менеджменту, що підтверджується сучасними дослідженнями цифровізації облікових систем [1].

Адміністративні функції традиційно включають планування, організацію, координацію, контроль та регулювання діяльності підприємства. Однак в умовах цифрової трансформації їхній зміст зазнає якісних змін. Зокрема, управлінські рішення все більше базуються на аналітиці даних у режимі реального часу, що зменшує частку інтуїтивного управління та підвищує роль алгоритмізованих і автоматизованих процесів, як зазначається у дослідженнях цифрової аналітики управління [2].

Одним із ключових напрямів еволюції адміністративних функцій є цифровізація процесу планування. У сучасних умовах планування у сфері бухгалтерського обліку та аналізу здійснюється із використанням ERP-систем та аналітичних платформ, які дозволяють формувати прогнози на основі великих масивів даних. Це забезпечує більш точне бюджетування, оперативне коригування фінансових планів та підвищення гнучкості управлінських рішень, що підтверджено дослідженнями впровадження цифрових технологій у фінансовому менеджменті [3].

Функція організації також зазнає суттєвих змін. Цифрові технології забезпечують інтеграцію облікових, аналітичних та аудиторських процесів у єдині інформаційні системи, що сприяє усуненню дублювання функцій та підвищенню прозорості бізнес-процесів. У результаті формується нова модель організаційної взаємодії, заснована на цифрових платформах та електронному документообігу, що розглядається як ключовий тренд цифрової трансформації підприємств [4].

Функція контролю в умовах цифрової трансформації набуває особливої ваги, оскільки сучасні інформаційні системи дозволяють здійснювати безперервний моніторинг фінансово-господарської діяльності. Використання автоматизованих систем аудиту, алгоритмів виявлення аномалій та цифрових слідів транзакцій забезпечує підвищення точності та оперативності контрольних процедур. Це змінює традиційний підхід до аудиту, який дедалі більше переходить у формат безперервного аудиту (continuous auditing) [5].

Важливою тенденцією є також трансформація функції координації, яка в цифровому середовищі реалізується через інтегровані інформаційні платформи та системи управління бізнес-процесами (BPM). Такі системи забезпечують синхронізацію дій між підрозділами підприємства, що особливо важливо для бухгалтерських і аналітичних служб, які працюють із великими обсягами фінансової інформації.

Окремо слід відзначити зростання ролі аналітичної функції в системі адміністративного управління. Якщо раніше аналіз виконував допоміжну роль, то сьогодні він стає центральним елементом прийняття рішень. Використання технологій Big Data та штучного інтелекту дозволяє здійснювати прогнозування фінансових результатів, оцінку ризиків та моделювання сценаріїв розвитку підприємства.

У сфері бухгалтерського обліку цифрова трансформація сприяє переходу від ретроспективного до обліку в режимі реального часу (real-time accounting), що змінює характер управлінських функцій. Дані стають доступними миттєво, що підвищує швидкість реакції менеджменту на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища [6].

В аудиторській діяльності цифровізація забезпечує розвиток автоматизованих систем перевірки даних, використання блокчейн-технологій для підвищення прозорості фінансових операцій та зниження ризиків маніпуляцій. Це формує нову

парадигму аудиту, де адміністративні функції контролю частково передаються цифровим системам [7].

Отже, еволюція адміністративних функцій менеджменту в умовах цифрової трансформації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту полягає у переході від традиційних управлінських підходів до цифрово-орієнтованих моделей, заснованих на даних, автоматизації та інтеграції інформаційних систем. Це забезпечує підвищення ефективності управління, прозорості фінансових процесів та якості прийняття рішень.

У ширшому контексті цифровізація сприяє формуванню нової моделі адміністративного управління, в якій значна частина контрольних, аналітичних та навіть координаційних функцій поступово автоматизується або виконується за допомогою алгоритмічних систем. Як наслідок, змінюється роль менеджера та аудитора: від виконавця процедур до інтерпретатора цифрових даних і контролера якості автоматизованих рішень.

Водночас зростає значення безперервного аудиту та режиму реального часу обліку, що перетворює управлінські функції на постійний процес моніторингу та реагування, а не періодичної перевірки. Це формує нову логіку функціонування фінансових систем, де ключовими стають не лише точність даних, але й швидкість їх обробки та аналітична інтерпретація.

Крім того, подальший розвиток штучного інтелекту та аналітичних платформ у сфері обліку й аудиту посилює інтеграцію адміністративних функцій із цифровими технологіями, що створює передумови для формування гібридних управлінських моделей, у яких поєднуються людський професійний судження та автоматизовані системи підтримки рішень.

Список використаної літератури

1. Hu, D., & Lan, Y. (2024). Digital transformation of accounting systems and its impact on management efficiency. PLOS ONE, 19(6). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0307195> (дата звернення: 13.06.2026).
2. Zebec, A., & Indihar Štemberger, M. (2024). Creating AI business value through BPM capabilities. Business Process Management Journal. <https://doi.org/10.1108/BPMJ-07-2023-0566> (дата звернення: 13.06.2026).
3. Holopainen, M., Saunila, M., & Ukko, J. (2023). Value creation in digital transformation. Knowledge and Process Management. <https://doi.org/10.1002/kpm.1745> (дата звернення: 13.06.2026).

4. Akter, S., et al. (2023). Digital transformation in business and financial systems. *Production Planning & Control*. <https://doi.org/10.1080/09537287.2023.2270465> (дата звернення: 13.06.2026).
5. Shapovalova, A., et al. (2023). Digital audit and modernization of accounting systems. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4102> (дата звернення: 13.06.2026).
6. Spilnyk, P., Zabihailo, V., & Zabihailo, O. (2024). Digital transformation in accounting: trends and perspectives. *Economic Analysis*, 34(2), 372–384. <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.372> (дата звернення: 13.06.2026).
7. Leng, A., & Zhang, Y. (2024). The effect of enterprise digital transformation on audit efficiency–Evidence from China. *Technological Forecasting and Social Change*, 201, 123215. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123215> (дата звернення: 13.06.2026).

О. С. Болдиш

*здобувач I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»*

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. В. В. Бутенко

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕГУЛЯТОРІВ В УКРАЇНІ

Фінансова система – це складний багатокомпонентний механізм, який забезпечує стабільний економічний розвиток держави, об'єднуючи її доходи і заощадження у високопродуктивні фінансові ресурси. В сьогоденних умовах економічної нестабільності і динамічного розвитку новітніх технологій прогресує і фінансова інфраструктура: запроваджується процес цифровізації, розширюється набір послуг фінансового сектору і відповідно, методи і засоби, що обслуговують сферу управління державним капіталом. Проте стрімка модернізація супроводжується ризиками і загрозами, які здатні розбалансувати вразливу та неадаптовану до інновацій, систему. Тому для того щоб забезпечити злагодженість і стабільність роботи системи, необхідний незалежний контролюючий суб'єкт, що здійснюватиме моніторингові заходи, виступатиме в ролі інспектора

і наглядача, регулюватиме різнопланову діяльність на підставах нормативно-правового забезпечення.

Історично роль такого суб'єкта закріпилася за органами фінансового регулювання. З огляду на вище зазначене, фінансові регулятори – це установи, що здійснюють державний нагляд за діяльністю членів фінансового сектора. Трактуючи з економічної точки зору, державний нагляд розуміється як комплекс дій і знань про закономірності та правила застосування методів спрямованих на досягнення цілей чинної економічної політики. Тоді у ширшому контексті, функціонування державних регуляторних органів фінансового сектору визначається як сукупність заходів що реалізуються з метою стабілізації фінансової системи, підтримання прозорості і легітимності фінансових операцій відповідно до чинного законодавства, а також захисту прав споживачів фінансових послуг. Здійснення поставлених завдань можливе за застосування регуляторних фінансових інструментів, а саме комплексу економічних адміністративно правових важелів, які умовно розділити на групи: монетарні інструменти, пруденційний нагляд і адміністративні обмеження і санкціонування.

Наразі в Україні діє секторальна модель, що ґрунтується на частковій інтеграції і класичному розподілі повноважень і обов'язків між регуляторними інституціями [4; 5]. Вона передбачає закріплення окремого спеціалізованого органу державного нагляду за кожним з секторів, що водночас забезпечує високу ефективність контролю і створює проблеми з єдністю системи. Таким чином, за діяльністю з переказу коштів, ринком банківських послуг та валютними операціями нагляд здійснює Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) здійснює нагляд за ринками цінних паперів та похідних цінних паперів (деривативів), а Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), здійснює нагляд за іншими ринками фінансових послуг. Водночас наведена система не залишалася незмінною. Потреба в підвищенні ефективності державного нагляду, усуненні дублювання повноважень та адаптації механізмів регулювання до сучасних умов функціонування фінансового ринку зумовила проведення відповідних інституційних змін. У зв'язку з цим у 2020 році було реалізовано реформу державного регулювання ринків фінансових послуг, унаслідок якої

Нацкомфінпослуг припинила свою діяльність як окремий регуляторний орган [3]

З огляду на проведені зміни, значна частина наглядових та регуляторних функцій була передана Національному банку України, що розширило сферу його впливу на фінансовий сектор. Відтепер до компетенції НБУ належить не лише регулювання банківської діяльності, а й нагляд за значною кількістю небанківських фінансових установ [1]. Водночас НКЦПФР зберегла повноваження щодо регулювання ринків капіталу та фінансових інструментів. З урахуванням наведеного, сучасна система фінансового регулювання в Україні характеризується вищим рівнем концентрації наглядових функцій, що, з одного боку, спрощує координацію регуляторної діяльності, а з іншого – підвищує відповідальність окремих інституцій за забезпечення фінансової стабільності держави [2]. Разом із реформуванням системи державного нагляду змінюються і умови функціонування самого фінансового ринку. Якщо раніше більшість фінансових операцій здійснювалася через традиційні фінансові установи, то сьогодні значна їх частина перейшла у цифровий простір. Унаслідок цього перед регуляторними органами постають нові завдання, пов'язані не лише з контролем діяльності установ, а й із забезпеченням безпеки фінансових операцій загалом.

Варто також зазначити, що розвиток фінансового сектору відбувається значно швидше, ніж оновлення нормативно-правової бази. У зв'язку з цим регуляторні органи часто змушені адаптувати наявні механізми нагляду до нових умов функціонування ринку [7]. Особливо це стосується сфери фінансових технологій, яка продовжує активно розвиватися та формувати нові підходи до надання фінансових послуг [6]. З огляду на це, подальший розвиток системи фінансового регулювання в Україні пов'язаний не лише з удосконаленням організаційної структури регуляторних органів, а й з підвищенням ефективності їхньої діяльності. Йдеться насамперед про забезпечення належного рівня контролю, своєчасне виявлення ризиків та підтримання стабільності фінансового сектору в умовах постійних економічних змін.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що фінансові регулятори відіграють важливу роль у функціонуванні фінансової системи держави. Саме через механізми державного нагляду забезпечується впорядкованість фінансових відносин,

захист інтересів учасників ринку та підтримання стабільності фінансового сектору. Враховуючи сучасні тенденції розвитку економіки, значення регуляторних органів надалі лише посилюватиметься.

Список використаної літератури

1. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 11.06.2026).
2. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України від 30 жовт. 1996 р. № 448/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 11.06.2026).
3. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3480-IV. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 14.06.2026).
4. Cihak M., Podpiera R. Is One Watchdog Better Than Three: International Experience with Integrated Financial Sector Supervision / IMF Working paper. 2006. № 57. 32 p. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp0657.pdf> (дата звернення: 11.06.2026).
5. Кизима Г. М. Моделі регулювання фінансових ринків: сутність та особливості. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=369> (дата звернення: 10.06.2026).
6. Кацідим А. Інноваційний розвиток в Україні: фінансовий аспект. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. № 2 (327). С. 33–39. (дата звернення: 11.06.2026).
7. Ядранська О. В. Зарубіжний досвід державного регулювання науки: основні форми та напрями. *Збірник наукових праць ДонДУУ. Серія: Державне управління*. 2016. Вип. 93, Т. 8. С. 63–69.

Є. О. Гугля
*здобувачка I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»*

Т. Я. Продан
*канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КРИПТОВАЛЮТ У СУЧАСНІЙ ФІНАНСОВІЙ АРХІТЕКТУРІ

Сьогодення і підприємства, і приватні особи дедалі частіше обирають цифрові активи як альтернативу звичним фінансам. Одним із ключових елементів сучасної фінансової системи стають криптовалюти та технологія блокчейн, які мають потенціал змінити спосіб роботи фінансових установ, роблячи транзакції швидшими та ефективнішими без традиційних посередників.

Перш за все, варто звернути увагу на те, що криптовалюта – це цифровий або віртуальний актив, безпека якого забезпечується методами криптографії. На відміну від звичайних фіатних грошей, криптовалюти можуть функціонувати на рівні, що є децентралізованим за своєю природою, що усуває контроль з боку центральних банків або державних установ. Базис їх існування – це блокчейн – розподілена база даних, яка зберігає інформацію про транзакції у вигляді безперервного ланцюга блоків. Кожен блок містить унікальний хеш та дані попереднього блоку, що гарантує прозорість, незмінність записів та високий рівень стійкості до несанкціонованого втручання.

Аналізуючи ризики, важливо враховувати людський фактор та психологічні пастки, оскільки недостатній рівень знань користувачів часто призводить до незворотної втрати приватних ключів, або до імпульсивних дій, таких як FOMO (страх втраченої вигоди коли людина намагається «заскочити в останній вагон» дивлячись як інші заробляють, а по факту інвестує на самому піку ціни, після чого ціна падає, а людина залишається без грошей) та FUD (коли інвестори чують негативні або фейкові новини про куплену монету після чого на паніці продають її, що призводить до ще більшого падіння

ціни). А також критичною загрозою залишається поширення фішингу та масштабні хакерські атаки, прикладом яких є злам Bybit у 2025 році утворенням Lazarus Group.[1] Або Binance у 2019 році з витоками персональних даних користувачів у 2020 році. Окремою стратегічною загрозою є розвиток квантових обчислень, здатних у майбутньому дешифрувати сучасні алгоритми захисту та зруйнувати традиційні аналогові механізми захисту транзакцій, роблячи національні та децентралізовані криптовалюти вразливими до атак. Це вимагає створення нових механізмів захисту на основі квантово-стійкої криптографії, що є надзвичайно складним науково-технологічним завданням [4].

Економічна складова ризиків включає високу амплітуду коливань цін та вплив великих власників активів, що створює умови підвищеної волатильності та ризики для стабільності фінансової системи в цілому. Згідно з дослідженнями, загрози фінансовій стабільності складають близько 20 % від загального обсягу ризиків впровадження цифрових валют, включаючи можливе зростання інфляції або послаблення традиційної банківської системи через конкуренцію з боку нових інструментів. Крім того, суттєвим ризиком є потенційний відтік капіталу (оцінюється у 25%), оскільки спрощення транскордонних операцій може бути використано для нелегального виводу коштів за кордон. Крім того, існує серйозна проблема використання криптовалют у незаконних операціях, таких як відмивання грошей, торгівля забороненими товарами чи фінансування тероризму через їхню псевдоанонімність. Це створює додаткові виклики для безпеки та надійності операцій [4].

Регуляторні та правові ризики створюються через відсутність єдиного глобального стандарту та відсутність чіткості в регулюванні. На сьогодні більшість держав, включаючи Україну, ще не повністю визначили правовий статус криптовалют, що ускладнює їх інтеграцію у цивільне та податкове законодавство. Це призводить до труднощів з офіційним відображенням активів у бухгалтерській звітності підприємств [3]. Для виправлення ситуації необхідна розробка прозорої нормативної бази, яка б забезпечувала захист прав споживачів, чітке оподаткування та запобігання шахрайству. Крах великих платформ, як-от біржа FTX, підкреслює, що без належного державного нагляду та управління ризиками цифрові фінанси залишатимуться зоною підвищеної небезпеки [2].

Для мінімізації зазначених ризиків необхідно впроваджувати безперервну освіту користувачів, пояснюючи важливість диверсифікації портфелів та використання апаратних методів зберігання. На нашу думку, питання використання криптовалют є надзвичайно складним: користувач або бухгалтер має бути впевнений у надійності інструментів та розуміти всі правові наслідки. Процес інтеграції цифрових активів у господарську діяльність потребує всебічного контролю з боку керівництва та постійного моніторингу змін у регуляторному середовищі.

Список використаної літератури

1. Рекордний показник. Хакери викрали понад \$2,7 млрд у криптовалютних у 2025 році NV Техно. 2025. URL: <https://techno.nv.ua/ukr/it-industry/zlam-bybit-i-rekordni-kradizhki-kriptovalyuti-2025-finansuvannya-pivnichnoji-koreji-50570916.html> (дата звернення: 10.05.2026).
2. Крах FTX: як Сем Бенкман-Фрід завалив криптогіганта вартістю 30 мільярдів доларів. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://pravda.com.ua/publications/2022/12/10/694790/> (дата звернення: 10.05.2026).
3. Пилипенко О. В., Кришталь Г. О. Вплив криптовалют на українську економіку. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2023. Випуск 3(70). С. 103–109. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/2642/3104> (дата звернення: 10.05.2026).
4. Саричев В. І., Прокопович-Ткаченко Д. І., Путько А. О. Перспективи та ризики впровадження криптовалюти в цифрову економіку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 5. С. 66–73. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.5.66 (дата звернення: 10.05.2026).

Д. І. Ільків

*здобувач IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Облік і оподаткування»*

О. В. Федорова

*здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Облік і оподаткування»*

Науковий керівник: канд. держ. упр., доц. С. В. Осадчук

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Аграрний сектор є локомотивом економіки України, забезпечуючи значну частку валютних надходжень та продовольчу безпеку, тому досліджувана тема є надзвичайно актуальною. Специфіка сільськогосподарського виробництва – залежність від природно-кліматичних умов, сезонність та тривалий операційний цикл – вимагає особливого підходу до податкового регулювання [4]. Держава, розуміючи ці ризики, створила спеціальні режими, які дозволяють аграріям ефективно планувати витрати. Проте постійні зміни у законодавстві та впровадження нових інструментів, таких як мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ), ставлять перед бухгалтерами та керівниками нові виклики щодо правильності відображення операцій у звітності.

Перш за все, варто звернути увагу на те, що методологічні засади оподаткування аграріїв ґрунтуються на можливості вибору між загальною системою та спрощеною системою оподаткування (четверта група єдиного податку). Четверта група є унікальною для української податкової системи, оскільки об'єктом оподаткування тут є не дохід чи прибуток, а площа земельних ділянок, що перебувають у власності або користуванні [1]. Це дозволяє виробникам не залежати від коливань ринкових цін на продукцію чи врожайності при розрахунку податкових зобов'язань.

Для переходу на спрощену систему сільськогосподарський товаровиробник повинен дотримуватися «критерію 75 %». Це означає, що частка власного сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік має дорівнювати або перевищувати 75 % [1]. У разі недотримання цього показника

підприємство втрачає статус платника єдиного податку і переходить на загальну систему, що значно збільшує адміністративне та фінансове навантаження.

Окремим важливим аспектом є впровадження мінімального податкового зобов'язання (МПЗ). Цей механізм був розроблений для боротьби з «тіньовою» орендою земель. Ставки єдиного податку передбачені в Податковому кодексі України, зазначимо їх в Таблиці 1.

Таблиця 1

Ставки єдиного податку для платників четвертої групи

Категорія земельних ділянок	Ставка податку (% від НГО)
Рілля, сіножаті та пасовища (загальна ставка)	0,95
Рілля, сіножаті та пасовища у гірських зонах та на поліських територіях	0,57
Багаторічні насадження (сади, виноградники тощо)	0,57
Багаторічні насадження у гірських зонах та на поліських територіях	0,19
Землі водного фонду (внутрішні водойми, ставки, озера)	2,43

Джерело: [1]

Варто наголосити, що особливості оподаткування тісно пов'язані з методологією бухгалтерського обліку, яка регулюється Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Центральне місце посідає НП(С)БО 30 «Біологічні активи», який визначає правила оцінки рослин і тварин за справедливою вартістю [6]. Це безпосередньо впливає на фінансовий результат і, як наслідок, на об'єкт оподаткування для тих, хто перебуває на загальній системі. Також ключовими є НП(С)БО 9 «Запаси» (облік сільгосппродукції на складі) та НП(С)БО 7 «Основні засоби» (облік техніки та плодоносних насаджень) [4, с. 210].

Окремим аспектом є впровадження мінімального податкового зобов'язання (МПЗ) для боротьби з «тіньовою» орендою земель [5, с. 45].

МПЗ – це мінімальна сума податків, яку власник або орендар має сплатити з кожного гектара землі. Якщо загальна сума сплачених податків (ПДВ, земельний податок, єдиний податок

тощо) є меншою за розраховане МПЗ, сільгоспвиробник зобов'язаний доплатити різницю до бюджету [2]. Це стимулює легалізацію виробництва та забезпечує наповнення місцевих бюджетів, проте потребує від бухгалтерської служби точного обліку кожного гектара та сплачених з нього зборів [3].

Так, на нашу думку, питання ПДВ в аграрному секторі також заслуговує на окрему увагу. Застосування ставки 14 % для окремих видів сільськогосподарської продукції (пшениця, жито, кукурудза, соєві боби тощо) спрямоване на зниження податкового тиску та боротьбу зі схемами «скруток» [2]. Проте така диференціація ставок ускладнює податковий облік, особливо для підприємств, які займаються як вирощуванням, так і переробкою продукції. Бухгалтер має бути впевнений у правильності застосування ставок та своєчасному формуванні податкового кредиту, оскільки помилки в цій сфері призводять до значних штрафних санкцій.

Зазначимо, що процедура оподаткування в аграрній сфері особисто контролюється керівником та вимагає від спеціалістів з обліку глибоких знань не лише податкового права, а й галузевої специфіки. Ефективна податкова стратегія дозволяє аграрному підприємству залишатися конкурентоспроможним навіть у складних економічних умовах [4].

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 27.03.2026).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку агропромислового комплексу : Закон України від 17 груд. 2020 р. № 1115-IX. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 27.03.2026).
3. Сільське господарство України : статистичний збірник. *Державна служба статистики України*. 2024. URL: ukrstat.gov.ua (дата звернення: 27.03.2026).
4. Облік і оподаткування на сільськогосподарських підприємствах : підручник / за ред. П. М. Макаренка. Київ : Знання, 2023. 450 с.
5. Особливості застосування МПЗ для аграріїв у 2025–2026 рр. *Економіка і право*. 2025. № 2. URL: economy-n-law.org.ua (дата звернення: 27.03.2026).

Н. О. Лобода

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку, аналізу і контролю

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

РОЗВИТОК Е-АУДИТУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток економіки України відбувається під впливом масштабних цифрових трансформацій, які охоплюють усі сфери суспільного життя та господарської діяльності [1]. В умовах воєнного стану, необхідності забезпечення економічної стійкості держави та реалізації євроінтеграційного курсу особливої актуальності набувають питання цифровізації бухгалтерського обліку, податкового адміністрування та контрольних процедур. Одним із перспективних напрямів модернізації системи державного фінансового контролю виступає е-аудит, впровадження якого сприяє підвищенню прозорості бізнес-середовища, ефективності податкового контролю та гармонізації національної практики з європейськими стандартами.

Стрімкий розвиток цифрових технологій зумовлює трансформацію традиційних підходів до ведення бухгалтерського обліку. Автоматизація облікових процесів, використання хмарних сервісів, електронного документообігу, цифрових підписів та сучасних інформаційних систем забезпечують оперативне формування фінансової інформації та створюють передумови для впровадження нових форм контролю [2, 3]. У результаті цифровізації облікових процесів значна частина фінансових даних формується та зберігається в електронному вигляді, що відкриває можливості для застосування сучасних інструментів аудиту, заснованих на автоматизованому аналізі великих масивів інформації.

У цих умовах особливого значення набуває е-аудит, який являє собою комплекс методів і технологій проведення аудиторських процедур із використанням електронних даних та спеціалізованих програмних засобів. На відміну від традиційного аудиту, що передбачає вибіркиму перевірку документів та значну участь людського фактора, е-аудит орієнтований на

автоматизований аналіз повного масиву інформації, що забезпечує більш високий рівень об'єктивності та достовірності результатів контролю. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти ризикові операції, факти порушення податкового законодавства та потенційні загрози фінансовій безпеці підприємств.

Актуальність розвитку е-аудиту в Україні значною мірою пов'язана з процесами цифровізації податкового адміністрування. Протягом останніх років спостерігається активне впровадження електронних сервісів взаємодії між платниками податків і контролюючими органами. Електронна звітність, електронний кабінет платника податків, автоматизований моніторинг податкових накладних та ризик-орієнтовані системи контролю формують інформаційну основу для подальшого розвитку електронного аудиту. Використання цифрових технологій дозволяє контролюючим органам здійснювати аналітичну обробку великих обсягів даних у режимі реального часу, що сприяє підвищенню ефективності податкового контролю та зниженню адміністративного навантаження на бізнес.

Важливим етапом розвитку е-аудиту в Україні є впровадження міжнародного стандарту обміну податковими даними SAF-T (Standard Audit File for Tax). Застосування цього інструменту передбачає формування уніфікованого електронного файлу, який містить структуровану інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємства та може використовуватися для проведення автоматизованих перевірок. Використання SAF-T сприяє стандартизації інформаційних потоків, підвищує прозорість фінансової звітності та забезпечує сумісність національної системи податкового контролю з практиками країн Європейського Союзу. У перспективі це створює передумови для поглиблення міжнародного співробітництва у сфері податкового адміністрування та обміну інформацією.

Розвиток е-аудиту безпосередньо пов'язаний із євроінтеграційними трансформаціями України. Отримання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу та реалізація зобов'язань щодо адаптації національного законодавства до європейських норм потребують модернізації механізмів фінансового контролю. Європейська практика свідчить, що цифровізація аудиторських процедур є одним із ключових інструментів забезпечення прозорості економічних процесів, запобігання податковим правопорушенням та підвищення рівня податкової дисципліни.

Поряд із суттєвими перевагами впровадження е-аудиту існують певні проблеми та виклики. Насамперед це стосується необхідності забезпечення належного рівня кібербезпеки, оскільки концентрація значних обсягів фінансової інформації в електронному середовищі підвищує ризики несанкціонованого доступу до даних [4]. Крім того, актуальними залишаються питання удосконалення нормативно-правового забезпечення, адаптації програмного забезпечення підприємств до нових вимог та підвищення рівня цифрових компетентностей працівників бухгалтерських і аудиторських служб [5]. В умовах воєнного стану додатковим фактором ризику виступають кібератаки на державні інформаційні ресурси та об'єкти критичної інфраструктури.

Водночас перспективи розвитку е-аудиту в Україні є надзвичайно значними. Подальше впровадження технологій штучного інтелекту, аналізу великих даних, машинного навчання та автоматизованих систем оцінювання ризиків сприятиме підвищенню ефективності контрольних процедур і скороченню часу на проведення перевірок [6]. Використання таких інструментів дозволить перейти від моделі контролю, спрямованої на виявлення порушень після їх виникнення, до превентивної системи моніторингу ризиків, орієнтованої на їх своєчасне попередження.

На основі вищенаведеного матеріалу можна констатувати, що розвиток е-аудиту є закономірним результатом цифровізації бухгалтерського обліку та податкового адміністрування в Україні. В умовах воєнних викликів та євроінтеграційних трансформацій електронний аудит виступає важливим інструментом підвищення прозорості фінансових процесів, удосконалення системи державного контролю та забезпечення ефективної взаємодії між бізнесом і державою. Подальша гармонізація національної практики з європейськими стандартами, розвиток цифрової інфраструктури та впровадження інноваційних технологій створюватимуть необхідні передумови для формування сучасної системи е-аудиту, здатної забезпечити сталий розвиток економіки України та її успішну інтеграцію до європейського економічного простору.

Список використаної літератури

1. Chabaniuk O., Holovachko V., Loboda N., Lytvynenko N., Novo-seletska A. Improving the accounting and analytical support model

for the formation and digitalization of enterprise reporting. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2026. Vol. 1(66), pp. 266–278. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.5139> (дата звернення: 15.06.2026).

2. Medynska T., Loboda N., Nohinova N., Oliynyk N., Borutska Y. Optimization of ecological taxation: Role in the formation of environmental protection budgets. *International journal of environmental impacts*. 2024. Vol. 7. No. 1. Pp. 17–23. DOI: <https://doi.org/10.18280/ije.070102> (дата звернення: 15.06.2026).
3. Bondaruk T., Medynska T., Nikonenko U., Melnychuk I., Loboda N. Fiscal policy as a guarantee of sustainable development under military conditions. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2023. Vol. 18. No. 4. Pp. 1097–1102. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180412> (дата звернення: 15.06.2026).
4. Лобода Н. О. Податковий кодекс України і оподаткування доходів фізичних осіб: контекстуальний аналіз. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*: зб. наук. пр. / [редкол.: відп. ред. д.е.н., проф. Герасимчук З.В.]. Луцьк : ЛНТУ, 2013. Вип. 10 (37). Ч. 1. С. 315–324. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecnof_2013_10\(1\)_43.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecnof_2013_10(1)_43.pdf) (дата звернення: 15.06.2026).
5. Лобода Н. О., Костишина М. Т., Киричук У. М., Демко М. Я. Організація обліку : навч. посіб. Львів : ЛДФА, 2011. 192 с.
6. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік : навч. посібник. Київ : Видавництво «АЛЕРТА», 2022. 224 с.

Л. О. Масіна

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

В. О. Серая

здобувачка I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Облік і оподаткування»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Облікова політика підприємства є базовим елементом системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, від якого залежить якість, достовірність і порівнянність облікової

інформації. Умови війни створюють значні труднощі у виконанні принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку. Це пояснюється перервами у виробництві на територіях, де тривають активні бойові дії, великими втратами матеріальних запасів і активів, проблемами у ланцюгах поставок, коливаннями цін на сировину, нестабільністю фінансового ринку та банківської системи, а також зменшенням обсягів продажів і прибутку на постраждалих від активних бойових дій територіях. До цього долучається загроза кібератак, яку підприємства в Україні також мають враховувати під час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [1].

Теоретико-методологічні питання облікової політики, внесення змін до неї знаходять своє відображення у фаховій літературі і наукових дослідженнях вчених-економістів І. Грабчук, Г. Ляхович, О. Вакун, О. Тесак, Н. Костишиної, Т. Яковця, І. Поліщук, І. Годнюк, Н. Шевчук, О. Олехової, В. Шеке́ра, В. Замлинського, О. Волошиної, С. Степаненко.

І. Грабчук, Г. Ляхович та О. Вакун стверджують, що «облікова політика формується на основі чітких правил, які встановлені на двох рівнях: державному та підприємницькому. На державному рівні передбачається централізоване визначення загальних правил для формування облікової політики та створення механізмів для їхнього виконання. Однак саме підприємство має право встановлювати принципи своєї облікової політики на основі норм і правил, встановлених державою в організаційно-правових документах» [2]. Н. Костишин, Т. Яковець зазначають, що «аналіз наявних змін функціонування системи обліку та оподаткування під час дії воєнного стану відкриває резервні шляхи для консолідації рішень і зусиль, нові виміри у підтримці підприємництва для ефективного відновлення економіки держави [3].

Облікова політика підприємства, згідно з законодавством України, визначається як набір принципів, методів і процедур, використовуваних для ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та її подання відповідним органам [4]. О. Тесак [5] підкреслює важливість облікової політики як інструменту для організації бухгалтерського обліку і формування надійної фінансової звітності на підприємстві.

Поеднуючи загальні вимоги облікових стандартів та специфіку діяльності конкретного підприємства, облікова політика

націлена на досягнення кінцевого результату – складання достовірної фінансової звітності. При цьому, рішення зафіксовані в облікових політиках безпосередньо пов'язані із новими змінами в оподаткуванні, бухгалтерському обліку та звітуванні, що впливають на вибір підходів до обліку доходів та витрат, а також інших елементів, що її формують. [6, с. 110]

Дослідження Н. Костишина, Т. Яковця [7] та О. Тесака [5] вказує на важливість адаптації системи обліку та оподаткування підприємств в Україні до сучасних економічних змін. Вони підкреслюють, що основні зміни в обліковій політиці підприємств, особливо в умовах нестандартного функціонування, вимагають адаптації принципів і методів обліку праці та оплати її в умовах війни. Вони також відзначають постійне вдосконалення облікової політики через інновації та використання сучасних технологій.

Згідно з дослідженнями О. Олехової та В. Шекера [8], внесені зміни в облікову політику підприємств українських компаній є обґрунтованими і обумовленими поточними викликами і загрозами, які стосуються сучасної України.

Науковці виокремили проблеми щодо формування та реалізації облікової політики в умовах воєнного стану:

1. Втрата управлінського та операційного контролю над окремими структурними підрозділами або бізнес-процесами змінює підходи до визнання безперервності діяльності. Тому в обліковій політиці необхідно визначити критерії переходу від концепції безперервності до альтернативних моделей обліку, зокрема консервації діяльності або складання ліквідаційного балансу. Це безпосередньо впливає на оцінку активів і зобов'язань, порядок формування фінансової звітності та розкриття інформації у примітках.

2. Невідповідність балансової вартості активів їхній реальній економічній цінності. С. М. Лайчук та І. Р. Поліщук зазначають, що «...підприємства мають передбачати регулярне тестування основних засобів і нематеріальних активів на зменшення корисності з урахуванням воєнних індикаторів: перебування об'єкта в зоні бойових дій, руйнування інфраструктури, неможливість доступу або використання активу за призначенням. Це впливає на вибір моделі оцінки активів, порядок списання втрат і формування резервів, а також забезпечує реалістичність балансових показників і фінансових результатів» [9, с. 85].

3. Розширення розділу облікової політики щодо забезпечення майбутніх витрат і платежів у частині резерву на відновлення, забезпечення на релокацію, соціальних зобов'язань.

4. Систематичне залучення грантових ресурсів, благодійної допомоги та матеріальних цінностей, отриманих від волонтерських організацій, міжнародних донорів і фізичних осіб. За таких обставин особливої ваги набуває належна організація бухгалтерського обліку отриманих активів, що має бути чітко врегульована положеннями облікової політики підприємства. З метою забезпечення достовірності фінансової звітності та дотримання вимог податкового законодавства облікова політика повинна передбачати чітке розмежування отриманих активів залежно від напрямку їх використання.

Отже, в умовах воєнної економіки облікова політика трансформується з формального регламенту бухгалтерського обліку в комплексний інструмент забезпечення фінансової стійкості, інформаційної надійності та правового захисту підприємства, що створює передумови для його виживання, адаптації та подальшого відновлення [9, с. 86].

Облікова політика в сучасних умовах повинна забезпечити прозорість, достовірність та релевантність інформації для прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Замлинський В. А., Волошина О. В., Степаненко С. В. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 56–61. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-9> (дата звернення: 12.06.2026).
2. Грабчук І. Л., Ляхович Г. І., Вакун О. В. Формування облікової політики підприємства в умовах цифровізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. DOI: <https://doi.org/https://10.32702/2307-2105-2021.8.87> (дата звернення: 12.06.2026).
3. Костишин Н., Яковець Т. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та, які наслідки. *Вісник економіки*. 2022. Випуск 2. С. 99–110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.99> (дата звернення: 12.06.2026).
4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99614#Text> (дата звернення: 12.06.2026).
5. Тесак О. В. Облікова політика як інструмент фінансової звітності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6.

- C. 751–753. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Tesak-O.V.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).
6. Годнюк І., Шевчук Н. Облікова політика та її вплив на діяльність підприємства в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*. 2023. 2(24) С. 110–119. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(24\).2023.281235](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(24).2023.281235) (дата звернення: 12.06.2026).
 7. Костишин Н., Яковець Т. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та які наслідки. *Вісник економіки*. 2022. № 2. С. 99–110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.099> (дата звернення: 12.06.2026).
 8. Олехова О., Шекеєра В. Облікова політика в умовах воєнного стану. *KPMG*. 2022. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/12/oblikova-polityka-v-umovakh-voyennohostanu.html> (дата звернення: 12.06.2026).
 9. Лайчук С. М., Поліщук І. Р. Облікова політика як інструмент забезпечення стійкості підприємства в умовах воєнної економіки. *Економіка, управління та адміністрування*. 2026. № 1(115). С. 82–87 DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2026-1\(115\)-82-87](https://doi.org/10.26642/ema-2026-1(115)-82-87) (дата звернення: 12.06.2026).

Л. О. Масіна

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

А. О. Тітомир

здобувачка I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність D1 «Облік і оподаткування»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

У сучасних умовах функціонування бюджетної системи України особливої актуальності набуває проблема забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. В умовах обмеженості фінансових ресурсів та зростання суспільних вимог до прозорості діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування важливого значення набуває внутрішній контроль як інструмент управління бюджетними ресурсами.

Внутрішній контроль займає важливе місце в системі управління бюджетними установами, оскільки

сприяє раціональному та цільовому використанню бюджетних ресурсів [1]. Його основне призначення полягає у забезпеченні дотримання вимог законодавства, підвищенні ефективності діяльності установи та запобіганні нераціональним витратам. Згідно з нормами бюджетного законодавства України та рекомендаціями щодо організації внутрішнього контролю в державному секторі, він охоплює сукупність управлінських заходів і процедур, які впроваджуються керівництвом для досягнення поставлених завдань, контролю за використанням коштів і належного виконання функцій установи [2].

Основним завданням внутрішнього контролю є забезпечення цільового та ефективного використання бюджетних ресурсів, недопущення фінансових порушень, збереження майна, що перебуває у державній або комунальній власності, а також підвищення якості управління діяльністю установи. Система внутрішнього контролю поширюється на всі стадії бюджетного процесу, починаючи від планування та розподілу коштів і закінчуючи їх використанням та складанням відповідної звітності [3].

До ключових елементів внутрішнього контролю належать контрольне середовище, оцінка та управління ризиками, контрольні процедури, інформаційно-комунікаційне забезпечення і моніторинг. Контрольне середовище створює організаційну основу для функціонування всієї системи контролю та визначає ступінь відповідальності працівників за виконання покладених на них обов'язків. Водночас управління ризиками спрямоване на виявлення можливих факторів, які можуть негативно вплинути на ефективність використання бюджетних коштів, а також на розроблення заходів щодо запобігання або зменшення їх впливу.

Для бюджетних установ важливе місце в системі внутрішнього контролю займає нагляд за виконанням кошторису доходів і видатків. Такий контроль дає можливість зіставляти фактичні витрати із затвердженими бюджетними асигнуваннями, перевіряти правомірність здійснення фінансово-господарських операцій та запобігати неефективному або нецільовому використанню бюджетних коштів. Крім цього, проведення контрольних заходів дозволяє своєчасно виявляти неточності та недоліки в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності [3].

Належним чином організована система внутрішнього контролю позитивно впливає на стан фінансової дисципліни

в установі, забезпечуючи керівництво достовірною інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та сприяє досягненню поставлених цілей діяльності. В умовах сучасних реформ у сфері місцевого самоврядування значення внутрішнього контролю суттєво зростає, оскільки ефективне управління бюджетними ресурсами безпосередньо впливає на рівень та якість послуг, які отримує населення.

Водночас практика свідчить про наявність низки проблем у сфері організації внутрішнього контролю, серед яких недостатній рівень методичного забезпечення, формальний підхід до оцінки ризиків та недостатня кваліфікація окремих працівників. Для підвищення ефективності внутрішнього контролю доцільно впроваджувати сучасні інформаційні технології, удосконалювати систему управління ризиками та забезпечувати постійне підвищення професійного рівня працівників.

Таким чином, внутрішній контроль є важливим механізмом забезпечення ефективного, економного та цільового використання бюджетних коштів. Його належна організація сприяє зміцненню фінансової дисципліни, підвищенню прозорості діяльності бюджетних установ та забезпеченню результативного використання державних і місцевих фінансових ресурсів.

Список використаної літератури

1. Посібник з питань організації внутрішнього контролю розпорядниками коштів державного бюджету : Міністерство фінансів України. Київ, 2019. 33 с. URL: https://mof.gov.ua/storage/filesдод_%201%20Посібник%20з%20питань%20організації%20ВК.pdf (дата звернення: 14.06.2026).
2. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 14.06.2026).
3. Бюджетна система : підручник / за ред. д.е.н., професора В. Г. Демянишина, д.е.н., професора О. П. Кириленко, д.е.н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с. URL: <https://api.dspace.wunuu.edu.ua/api/core/bitstreams/ab4ac16d-0a17-4028-b698-956579cbbbb94/content> (дата звернення: 14.06.2026).

Г. І. Мірошніченко

*здобувачка II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. І. Є. Чуркіна

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

**ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК
ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ,
АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

Сучасний етап розвитку цифрової економіки характеризується глибокою та системною трансформацією обліково-аналітичних процесів підприємств, що охоплює бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, аудит та податкове адміністрування. Основним драйвером цих змін виступають інформаційні технології, які забезпечують автоматизацію обробки даних, підвищення точності фінансової інформації та прискорення управлінських рішень. Використання штучного інтелекту, технологій Big Data, хмарних сервісів, ERP-систем і блокчейн-рішень змінює не лише технічну основу функціонування облікових систем, але й управлінські комунікації та професійну мову менеджменту.

Цифровізація обліково-аналітичних процесів призводить до формування нової термінологічної та комунікаційної системи, у якій традиційні бухгалтерські та управлінські категорії доповнюються цифровими поняттями, такими як data governance, real-time reporting, predictive analytics, e-audit, digital ledger та автоматизовані системи контролю. У результаті професійна мова менеджменту набуває інтегрованого характеру, поєднуючи економічні, інформаційні та технологічні аспекти.

Дослідження свідчать, що цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту суттєво впливає на підвищення ефективності управлінських процесів, якості фінансової звітності та рівень обґрунтованості прийняття рішень [1]. При цьому змінюється сама логіка професійної комунікації: замість описових та паперових форм взаємодії все частіше використовуються цифрові панелі управління (dashboards), автоматизовані звіти та аналітичні системи підтримки рішень. Це сприяє

уніфікації професійної мови та зменшенню рівня суб'єктивності в інтерпретації фінансових даних.

У сучасній науковій літературі наголошується, що впровадження цифрових технологій у сфері обліку, аудиту та оподаткування трансформує не лише інструменти роботи, але й професійні компетентності фахівців [2]. Працівники змушені опановувати нову цифрову лексику, аналітичні платформи та методи обробки даних, що безпосередньо впливає на еволюцію їхньої професійної мови. У результаті формується новий тип комунікації, орієнтований на дані (data-driven communication), де ключову роль відіграють цифрові показники та алгоритмічні моделі.

Важливим напрямом є розвиток технологій Big Data та штучного інтелекту в системах бухгалтерського обліку й аудиту. Їх застосування дозволяє здійснювати автоматизований аналіз великих масивів фінансової інформації, прогнозувати ризики та виявляти аномалії у фінансових потоках. Це спричиняє появу нових професійних термінів і концептів, пов'язаних із машинним навчанням, прогновною аналітикою та цифровими екосистемами управління [3]. Таким чином, професійна мова менеджменту поступово набуває ознак технологічної мови, тісно інтегрованої з IT-сферою.

Окрему увагу слід приділити концепції цифрового аудиту (e-audit), яка базується на використанні автоматизованих систем контролю, смарт-контрактів та розподілених реєстрів. У таких умовах аудиторські процедури все більше стандартизуються та цифровізуються, що змінює не лише методологію аудиту, але й його професійну лексику. З'являються нові терміни, пов'язані з автоматизованими перевітками, цифровими слідами транзакцій та алгоритмічним контролем [4].

Крім того, цифрова трансформація обліку та оподаткування сприяє активному розвитку хмарних технологій, які забезпечують доступ до фінансової інформації в режимі реального часу та дозволяють здійснювати колективну роботу з даними незалежно від географічного розташування. Це істотно змінює характер взаємодії між менеджерами, бухгалтерами та аудиторами, формуючи нові комунікаційні моделі, засновані на відкритості, швидкості та цифровій прозорості [5].

Узагальнюючи, слід зазначити, що інформаційні технології виступають ключовим фактором еволюції професійної мови менеджменту, оскільки вони не лише автоматизують

обліково-аналітичні процеси, але й формують нову систему професійної комунікації. Ця система базується на цифрових даних, аналітичних платформах і стандартизованих управлінських показниках, що забезпечує підвищення ефективності прийняття рішень та прозорості бізнес-процесів.

Отже, в умовах цифрової трансформації бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та оподаткування відбувається формування нової парадигми професійної мови менеджменту. Вона характеризується зростанням технологічності, стандартизації, міждисциплінарності та глибокою інтеграцією з цифровими інформаційними системами, що в цілому підвищує адаптивність та конкурентоспроможність сучасних підприємств. Додатково слід відзначити, що розвиток цифрових технологій сприяє уніфікації професійної термінології на міжнародному рівні, що полегшує комунікацію між учасниками глобальних бізнес-процесів. Водночас зростає роль безперервного навчання персоналу та оновлення цифрових компетенцій як необхідної умови ефективного використання нової професійної мови. Крім того, подальша цифровізація обліково-аналітичних систем формує передумови для ще глибшої автоматизації управлінських рішень і розширення використання інтелектуальних інформаційних платформ.

Список використаної літератури

1. Dombrovska N. Digital transformation of accounting: the impact of technologies on the efficiency and quality of financial reporting. *Economic Analysis*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.239> (дата звернення: 12.06.2026).
2. Zhiglei I. V., Laichuk S. M., & Polishchuk I. R. Використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-1\(107\)-95-102](https://doi.org/10.26642/ema-2024-1(107)-95-102) (дата звернення: 12.06.2026).
3. Sun Y., Li J., Lu M., & Guo Z. Study of the Impact of the Big Data Era on Accounting and Auditing. 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/2403.07180> (дата звернення: 13.06.2026).
4. Shapovalova A., Kuzmenko O., Larikova T., & Myronchuk Z. Modernization of national accounting and auditing system using digital transformation tools. 2023. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapt.4.51.2023.4102> (дата звернення: 13.06.2026).
5. Pelekh U. (2025). Analysis of cloud technologies in accounting and taxation. *Economy and Society*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-97> (дата звернення: 13.06.2026).

УДОСКОНАЛЕННЯ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Непрямі податки відіграють значну роль у податковому регулюванні та у формуванні доходів держави. Акцизний податок, що відноситься до категорії специфічних акцизів, є дієвим інструментом державного регулювання кількісних параметрів споживання певного переліку товарів, інструментом перерозподілу доходів споживачів.

Регулюванню акцизного податку присвячений Розділ VI Податкового кодексу України, яким, зокрема, визначається перелік підакцизних товарів, ставки податку, визначається коло платників, порядок обчислення і особливості сплати податку. Головною особливістю акцизного податку є те, що він встановлюється на високорентабельні товари.

Акцизний податок є важливим з точки зору регулювання споживання та захисту здоров'я: акцизи допомагають зменшити споживання шкідливих товарів. Високі ставки акцизного податку на алкогольні напої та тютюнові вироби, наприклад, можуть сприяти зменшенню споживання цих продуктів та, відповідно, зменшити, здоров'я шкідливого впливу цих речовин [1]. Аналогічно акцизи можуть бути використані для регулювання споживання таких підакцизних товарів як автомобільне паливо, адже зменшення автомобільних викидів має наслідком покращення якості оточуючого навколишнього середовища.

Акцизний податок відіграє вагоме фінансове значення при формуванні доходів державного та місцевих бюджетів. Адже процес формування бюджетних ресурсів розглядають як необхідну умову ефективного виконання державою суспільно необхідних функцій. Акцизне оподаткування є складовою непрямого оподаткування, зокрема податків на споживання. При цьому розрізняють акцизний податок:

- з вироблених в Україні підакцизних товарів;
- з ввезених на митну територію України підакцизних товарів;

– з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів.

Проаналізуємо надходження акцизного податку за 2020–2024 рр. (Таблиця 1)

Таблиця 1

Аналіз надходжень акцизного податку за 2020–2024 рр.

	2020	2021	2022	2023	2024
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), млрд грн, в т.ч.	82,3	85	61,1	94,3	106,9
тютюнові вироби	52,4	51,3	40,3	60	70
питома вага, %	63,7 %	60,4 %	66,0 %	63,6 %	65,5 %
пальне	13,9	16,3	3,2	13	12,5
питома вага, %	16,9 %	19,2 %	5,2 %	13,8 %	11,7 %
Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), млрд грн, в т.ч.	64,4	87	44,1	81,4	115,5
тютюнові вироби	2,3	12,2	18,6	19,4	25,6
питома вага, %	3,6 %	14,0 %	42,2 %	23,8 %	22,2 %
пальне	48,5	55,3	18,1	49,3	76,6
питома вага, %	75,3 %	63,6 %	41,0 %	60,6 %	66,3 %

Джерело: складено автором на основі аналітичних даних [2]

Як свідчать дані Таблиці 1, у структурі надходжень акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів найбільшу частку становлять надходження від тютюнових виробів – більше 60 % за аналізуємий період. В структурі надходжень акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів найбільшу частку займає акциз на пальне – за 2024 рік 66,3 % від загальних надходжень. Причому найвищою частка акцизного податку з пального спостерігалась у 2020 р. – 75,3 %. В 2025 р. значно зросли надходження акцизного податку із ввезених на територію України підакцизних товарів на 61,9 млрд грн або на 153 %.

Специфіка акцизного податку передбачає поступове збільшення ставок на підакцизні товари, насамперед, на алкогольні напої та тютюнові вироби з метою здійснення регулюючого впливу на ціноутворення на ринку товарів, шкідливих для здоров'я, з метою зменшення їх обсягу споживання. Зростання ставок акцизного податку обумовлено, в тому числі, наближенням національного законодавства до законодавства ЄС, а саме дотриманням вимог директиви ЄС від 21.06.2011 р. № 2011/64/EU, яка врегульовує структуру ставок акцизів щодо тютюнових виробів. З цією метою було передбачено збільшення акцизного податку щороку протягом 2018–2024 рр. За прийнятим графіком передбачалось, що акцизний податок буде збільшуватись на 20 % щороку протягом 5 років (з 1 січня 2021 р. до 1 січня 2025 р.). Так, станом на 1 січня 2020 р. сигарети (з фільтром чи без) мали змішану систему акцизного оподаткування, що включала специфічні ставки акцизного податку (907,2 грн за 1000 сигарет) та адвалерну ставку (12%). Крім того, мінімальне акцизне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку з тютюнових виробів станом на 1 січня 2021 р. становило 1213,61 грн за 1000 шт. Відповідно, передбачалось, що у 2025 році специфічна ставка акцизного податку становитиме 2257,4 грн за 1000 сигарет, а мінімальне акцизне податкове зобов'язання к – 3019,85 грн за 1000 сигарет. Фактично ж специфічна ставка акцизного податку станом на 01.01.25 р. становить 67 євро за 1000 штук, мінімальне податкове зобов'язання 90 євро за 1000 штук. В 2024 році запроваджено графік підвищення ставок акцизного податку з тютюнових виробів, упродовж 2025–2028 рр. до досягнення ними мінімального рівня, встановленого Директивою Ради 2011/64/ЄС від 21.06.2011 щодо структури та ставок акцизного збору на тютюнові вироби.

У Національній стратегії доходів до 2030 року [3] значна увага приділяється вдосконаленню адміністрування акцизного податку. До основних проблем в цій сфері відносять: відсутність дієвої автоматизованої системи контролю за обігом маркованої підакцизної продукції, обмеженість можливостей контролюючих органів прослідковувати та аналізувати ланцюги постачання підакцизних товарів з метою виявлення фактів торгівлі підакцизними товарами з порушенням законодавства.

Першочерговим завданням є виведення із нелегального обороту деяких підакцизних товарів, враховуючи, що потенціал акцизного оподаткування є вагомим, адже частка акцизних

податків у доходах зведеного бюджету України перевищує 10 %. Водночас важливим є посилення державного контролю за виробництвом, обігом підакцизних товарів, забезпечення повноти сплати акцизів [4].

Удосконалення акцизного оподаткування передбачається за напрямом підвищення рівня контролю за дотриманням платниками акцизного податку вимог податкового законодавства, підвищення рівня платіжної дисципліни, впровадження дієвих заходів, спрямованих на виявлення порушень в сфері акцизного оподаткування.

Список використаної літератури

1. Алексійчук О. В., Маланчук Л. О., Антонова С. Є. Напрями покращення акцизного оподаткування в податковій системі України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2023. Вип. 3. С. 22–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnugvp_ekon_2023_3_5 (дата звернення: 11.06.2026).
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/budget> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року : Розпорядження КМУ від 27 грудня 2023 р. № 1218-р. ВРУ. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2023-p#Text> (дата звернення: 11.06.2026).

С. В. Осадчук

канд. держ. упр., доц., доц. кафедри обліку і фінансів

В. С. Троянчук

здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність «Облік і оподаткування»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасна система місцевого самоврядування України перебуває у стані активної трансформації, спрямованої на забезпечення сталого розвитку територій через ефективне функціонування територіальних громад. В умовах децентралізації саме

громади стають ключовими суб'єктами соціально-економічного зростання, реалізуючи принципи субсидіарності, участі та фінансової самодостатності. Одним із найважливіших чинників їхнього розвитку є податкова спроможність, що визначає можливість громади забезпечувати власні потреби за рахунок внутрішніх джерел доходів.

Територіальна громада – це спільність жителів, об'єднаних спільними інтересами у межах певної адміністративно-територіальної одиниці [1, с. 25–34].

Її діяльність спрямована на створення сприятливих умов для соціально-економічного, екологічного та культурного розвитку території. Сталий розвиток у цьому контексті передбачає баланс між економічною ефективністю, соціальною справедливістю та екологічною відповідальністю. Для досягнення такого балансу громади повинні володіти фінансовими, організаційними та інституційними ресурсами, а також здатністю ефективно управляти ними. Фінансова спроможність громад безпосередньо залежить від місцевих податків і зборів, частки загальнодержавних податків, що зараховуються до місцевих бюджетів, та міжбюджетних трансфертів.

Основні джерела доходів місцевих бюджетів включають: податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – головне джерело наповнення бюджету громади; місцеві податки і збори, а в їх складі: єдиний податок; плата за землю. Аналіз податкових надходжень до місцевих бюджетів відображено в Таблиці 1.

Таблиця 1

**Аналіз податкових надходжень до місцевих бюджетів
за 2021–2025 рр.**

Найменування показників	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6
Всього доходи місцевих бюджетів, млрд грн:	365,1	398,1	432,3	465,1	503,3
1. Податок на доходи фізичних осіб млрд грн	212,2	272,2	289,4	257,5	300,4
питома вага, %	58,1 %	68,4 %	66,9 %	55,4 %	59,7 %
2. Акцизний податок, млрд грн	17,8	13,1	22,4	27,8	27,8
питома вага, %	4,9 %	3,3 %	5,2 %	6,0 %	7,4 %

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
3. Податок на прибуток, млрд грн	16,5	12,2	15,5	27,9	23,7
питома вага, %	4,5 %	3,1 %	3,6 %	6,0 %	4,7 %
4. Місцеві податки і збори всього, млрд грн:	89,9	84,3	100,0	119,9	135,5
питома вага, %	24,6 %	21,2 %	23,1 %	25,8 %	26,9 %

Джерело: складено автором на основі даних [2]

Як свідчать дані Таблиці 1, найбільшу частку в доходах місцевих бюджетів займають: ПДФО – частка за 2025 р. становила 59,7 % та місцеві податки і збори – питома вага 26,9 %.

Разом з тим, існує низка проблем:

- нерівномірність податкової бази між громадами (особливо між міськими та сільськими);
- залежність від дотацій із державного бюджету;
- тінізація економіки, що знижує реальні податкові надходження; недостатній рівень фінансової грамотності місцевих органів самоврядування.

Попри зростання доходів місцевих бюджетів після реформи децентралізації, громади часто стикаються з труднощами ефективного управління ресурсами: нераціональне використання коштів на утримання апарату управління; відсутність довгострокових стратегій розвитку; низький рівень інвестицій у соціальну інфраструктуру; слабка аналітична база для прогнозування доходів та витрат. Важливим завданням є формування фінансової відповідальності громади: кошти, отримані з податків, мають бути спрямовані на розвиток, а не лише на споживання. Для підвищення фінансової самодостатності територіальних громад необхідно:

- Розширити податкову базу за рахунок залучення нових суб'єктів господарювання та легалізації тіньової економіки.
- Удосконалити адміністрування місцевих податків – автоматизувати процеси, зменшити бюрократію, підвищити прозорість.
- Розвивати партнерство бізнесу і громади, стимулюючи соціальну відповідальність підприємств.
- Підвищувати фінансову грамотність місцевих рад, використовуючи навчальні програми та аналітичні інструменти.

- Забезпечити екологічну збалансованість – частину доходів спрямовувати на «зелені» проекти: енергозбереження, переробку відходів, розвиток громадського транспорту.

Таким чином, податкова політика територіальних громад має стати інструментом стимулювання розвитку, а не лише засобом фіскального збору. Територіальні громади – ключовий механізм забезпечення сталого розвитку регіонів України. Їхня податкова спроможність є основою фінансової незалежності, яка дає можливість реалізовувати стратегії розвитку, створювати робочі місця, покращувати соціальну інфраструктуру. Для досягнення реальної самодостатності громадам необхідно зміцнювати податкову базу, покращувати управління ресурсами та забезпечувати прозорість фінансових рішень [3, с. 9–18]. У перспективі ефективні громади стають не лише адміністративними одиницями, а справжніми центрами сталого розвитку, здатними самостійно визначати пріоритети свого майбутнього.

Список використаної літератури

1. Ганущак Ю. Фінансова децентралізація: механізми забезпечення спроможності громад. *Регіональна економіка*. 2022. № 3. С. 25–34.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. 2026. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/budget-policy> (дата звернення: 22.05.2026)
3. Луніна І. О. Місцеві бюджети в системі публічних фінансів України: проблеми і перспективи. *Фінанси України*. 2023. № 6. С. 9–18.

Т. О. Павлова

здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність «Облік та оподаткування»

Науковий керівник: канд. держ. упр., доц. С. В. Осадчук

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки аграрний сектор України відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, формуванні експортного потенціалу та

розвитку національної економіки. Аграрний сектор України відіграє системоутворюючу роль у національній економіці, формуючи понад 10 % валового внутрішнього продукту та забезпечуючи близько 40 % валютних надходжень від експорту [1, с. 2]. З метою підтримки сільськогосподарських виробників держава застосовує різноманітні податкові пільги, які мають стимулювати розвиток галузі, підвищення її конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

Запровадження воєнного стану у 2022 році спричинило значне скорочення кількості діючих підприємств. Зокрема, у сільському господарстві кількість великих підприємств зменшилася на 20 %. Аналогічна тенденція спостерігалася і серед середніх підприємств, де скорочення становило 20 % у сільському господарстві. Найбільших втрат зазнали малі підприємства: їх кількість зменшилася на 32 %, водночас обсяги реалізації продукції великих підприємств скоротилися відносно незначно в аграрному секторі – на 3 %. Середні та малі підприємства у сільському господарстві також зазнали значного зниження обсягів реалізації – на 34 % і 22 % відповідно.

Збільшення частки переробленої сільськогосподарської сировини в експорті може покращити позицію України у рейтингу світової торгівлі продовольством. У 2021 році Україна отримала близько 27,7 млрд доларів США від експорту агро-продовольчих товарів. Блокада українських морських портів, розташованих у Чорному і Азовському морях, значно скоротила обсяг вітчизняного експорту. Закупівельні ціни на основні зернові та олійні культури суттєво знизилися, що призвело до зростання ризиків неплатоспроможності. За попередніми оцінками, станом на лютий 2023 р. прямі втрати активів внаслідок воєнних дій становили 8,7 млрд доларів США, а непрямі втрати в сільськогосподарському секторі – 31 млрд доларів США [3].

У відповідь на кризові виклики Уряд України запровадив низку програм і заходів підтримки аграрного сектору, зокрема у сфері оподаткування. Основні податкові пільги для аграрного сектору України у 2026 році зосереджені навколо четвертої групи єдиного податку та спеціальних ставок ПДВ. Сільгоспвиробники мають право на спрощену систему оподаткування, якщо частка їхнього власного виробництва за минулий рік становить не менше 75 відсотків. Цей режим є вкрай вигідним, оскільки замінює податок на прибуток та податок на майно

єдиним фіксованим платежем, сума якого прив'язана не до доходів, а до виду земельних угідь: 0,95 % – для ріллі, сіножатей і пасовищ, 0,57 % – для багаторічних насаджень, 6,33 % – для сільськогосподарських угідь закритого ґрунту.

У питаннях податку на додану вартість ключову роль відіграє рівень ставки ПДВ який диференціюється залежно від виду продукції: 20 % застосовується до більшості товарів, 14 % – окремих видів сільськогосподарської продукції відповідно до кодів УКТ ЗЕД (зокрема пшениця, ячмінь, кукурудза, соєві боби, ріпак, насіння соняшнику) [2].

Важливим оновленням 2026 року стало розширення пільг щодо мінімального податкового зобов'язання для господарств, чий землі розташовані в зонах бойових дій або на деокупованих територіях – такі фермери тимчасово звільнені від цих виплат.

Разом із тим чинна система оподаткування виявила низку структурних недоліків, які тільки загострилися в умовах війни. Серед найголовніших проблем – невисока гнучкість податкових механізмів у кризових ситуаціях, нерівномірний розподіл податкового навантаження між малими та великими підприємствами, а також ускладнення процедур відшкодування ПДВ для експортерів.

Отже, аграрний сектор України залишається одним із ключових елементів національної економіки, забезпечуючи значну частку ВВП, експортних надходжень і продовольчу безпеку держави. Водночас повномасштабна війна суттєво ускладнила функціонування галузі, спричинивши скорочення кількості підприємств, зниження обсягів виробництва та експорту, а також значні прямі й непрямі втрати. У таких умовах державна підтримка, зокрема через податкові пільги, відіграє вирішальну роль у збереженні життєздатності аграрного виробництва, стимулюванні інвестицій та адаптації підприємств до кризових викликів. Запроваджені механізми, такі як спрощена система оподаткування для сільгоспвиробників, диференційовані ставки ПДВ та тимчасові звільнення від окремих податкових зобов'язань, створюють сприятливі умови для відновлення галузі. Проте наявні проблеми, зокрема недостатня гнучкість податкової системи, нерівномірне податкове навантаження та складнощі з відшкодуванням ПДВ, свідчать про необхідність подальшого вдосконалення державної політики. Перспективи розвитку аграрного сектору значною мірою залежать від ефективності реформ, розширення

переробки продукції та інтеграції України у світові ринки продовольства.

Список використаної літератури

1. Самарічев Д. О. Податкове навантаження на аграрний сектор економіки України в умовах воєнного стану: теоретичні підходи та галузеві виклики. *Економіка та суспільство*. 2025. № 82. С. 1–7. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-140> (дата звернення 28.04.2026).
2. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Оподаткування АПК. URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/finansova-politika/opodatkuvannya-v-apk/stavki-podatktiv> (дата звернення 28.04.2026).
3. Кабінет Міністрів України : Розпорядження від 15 листопада 2024 р. № 1163-р. Про схвалення Стратегії розвитку сільськогосподарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 28.04.2026).

О. В. Побережець

д-р екон. наук, проф., проф. кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ АУДИТ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Цифрова трансформація бізнесу є однією з визначальних тенденцій розвитку сучасної економіки, що супроводжується активним впровадженням інформаційних технологій, автоматизацією бізнес-процесів, використанням штучного інтелекту, аналітики великих даних та хмарних сервісів. Зазначені зміни не лише створюють нові можливості для підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, але й формують додаткові ризики, які пов'язані із забезпеченням достовірності фінансової інформації, інформаційною безпекою та функціонуванням цифрових систем управління. У таких умовах особливої актуальності набуває ризик-орієнтований аудит як інструмент

виявлення, оцінювання та мінімізації ризиків діяльності суб'єктів господарювання.

Підкреслимо, що ризик-орієнтований аудит передбачає концентрацію уваги аудитора на найбільш суттєвих ризиках, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності та результати діяльності підприємства. Такий підхід ґрунтується на принципах Міжнародних стандартів аудиту та забезпечує більш ефективне планування аудиторських процедур, раціональне використання ресурсів і підвищення якості аудиторських висновків.

Важливо, що проведення аудиту в умовах воєнного стану потребує застосування гнучких підходів до отримання аудиторських доказів. При цьому значного поширення набувають дистанційні форми аудиту, використання цифрових платформ для обміну документами, засобів відеофіксації інвентаризації, аналітичних процедур на основі великих масивів даних та автоматизованих засобів контролю. Водночас аудитори повинні критично оцінювати достатність і належність отриманих доказів, враховуючи обмеження, пов'язані з воєнними діями та можливими порушеннями інформаційної безпеки.

Зауважимо, що «інтенсивний розвиток штучного інтелекту, аналітики великих даних, хмарних платформ, блокчейну змінює інституційне середовище, в якому здійснюється ризик-орієнтований аудит, впливаючи як на його методологічну основу, так і на систему управління якістю, визначаючи необхідність переосмислення традиційних механізмів інституційної взаємодії. Крім того, новітні цифрові вирішення дозволяють: проводити безперервний аудит (continuous auditing); виявляти приховані закономірності й ризики, здійснюючи у режимі реального часу аналіз великих обсягів фінансових і нефінансових даних; підвищувати рівень довіри через прозорість і відтворюваність процедур аудиту. Для формування ефективної системи управління якістю ризик-орієнтованого аудиту (СУЯ РОА) в умовах цифровізації важливо класифікувати усіх стейкхолдерів інституційної моделі з відповідними цифровими інструментами та ефектом багаторівневої взаємодії суб'єктів аудиту на регуляторному, професійному, корпоративному, інформаційно-технологічному та суспільному рівнях» [1].

У процесі цифрової трансформації бізнесу традиційні аудиторські ризики доповнюються новими видами ризиків, зумовленими використанням цифрових технологій. До них належать

кіберризиками, ризиками втрати або викривлення даних, ризиками несанкціонованого доступу до інформаційних систем, ризиками автоматизованої обробки інформації, а також ризиками використання алгоритмів штучного інтелекту при прийнятті управлінських рішень. При цьому врахування таких факторів потребує розширення об'єктів аудиторської оцінки та вдосконалення методичного інструментарію аудиту.

На думку авторів, у сфері аудиту цифрова трансформація реалізується через впровадження інноваційних інформаційних технологій, зокрема інтелектуального аналізу великих даних (Big Data), алгоритмічних методів виявлення аномалій та використання блокчейн-технологій. Аналіз Big Data забезпечує аудиторам доступ до значних обсягів неструктурованої інформації в режимі реального часу, що дозволяє підвищити оперативність та обґрунтованість прийняття рішень [2].

Важливим напрямом розвитку ризик-орієнтованого аудиту є впровадження сучасних цифрових технологій. Використання інструментів Data Analytics дозволяє здійснювати аналіз великих масивів даних, оперативно виявляти нетипові господарські операції, оцінювати рівень ризику та прогнозувати можливі відхилення у діяльності підприємства. У сучасних умовах застосування технологій штучного інтелекту сприяє автоматизації окремих аудиторських процедур, підвищенню точності аналізу та ефективності прийняття професійних суджень.

«Водночас, відповідно до міжнародних стандартів аудиту важливо впроваджувати ризикорієнтований підхід. Це передбачає детальний аналіз внутрішнього контролю, оцінку його ефективності та відповідності методики обліку активів чинним вимогам. На базі цієї інформації можна рекомендувати застосування регулярних інвентаризацій основних засобів, що дозволяє виявляти будь-які розбіжності в облікових даних. Ідентифікація ризиків є ключовим етапом аудиту основних засобів. Крім того, необхідно звернути увагу на ризики, пов'язані із фізичним та моральним зносом, а також ринковими змінами. Зазначені фактори можуть значно впливати на результати аудиту. Для оцінки ризиків аудитори застосовують різні методи, що базуються на аналізі зовнішніх і внутрішніх чинників, а також специфіки діяльності підприємства. Сучасні підходи до оцінки ризику включають ризикорієнтований підхід, відповідно до якого аудитор оцінює потенційні ризики на ранньому етапі, а потім визначає основні напрямки перевірки,

орієнтуючись на ті області, які можуть бути найбільш вразливими до викривлення облікових даних» [3].

Разом із тим цифровізація аудиторської діяльності супроводжується низкою викликів. Серед них особливого значення набувають питання кібербезпеки, захисту конфіденційної інформації, забезпечення надійності цифрових систем, а також необхідність формування нових професійних компетентностей аудиторів. Сучасний аудитор повинен володіти знаннями не лише у сфері обліку та контролю, а й розуміти адаптивні принципи функціонування інформаційних систем, цифрових платформ та технологій обробки даних.

Саме у таких умовах аудитор повинен використовувати сучасні цифрові інструменти аналізу даних, методи безперервного моніторингу ризиків, технології автоматизованої перевірки операцій, а також приділяти особливу увагу оцінці інформаційної безпеки, ефективності ІТ-контролів та надійності цифрової інфраструктури підприємства. Зазначене сприятиме підвищенню якості аудиторських послуг, забезпеченню достовірності фінансової інформації та зміцненню довіри зацікавлених сторін до результатів аудиту.

Підкреслимо, що перспективи розвитку ризик-орієнтованого аудиту пов'язані з подальшою цифровізацією аудиторських процедур, впровадженням безперервного аудиту (Continuous Auditing), використанням технологій штучного інтелекту, предиктивної аналітики та автоматизованого моніторингу ризиків. Важливого значення набуває інтеграція цифрових платформ, хмарних технологій, інструментів аналізу великих масивів даних (Big Data) та засобів візуалізації інформації, що забезпечує оперативне виявлення ризиків і підвищує ефективність аудиторських процедур. Водночас сучасні умови господарювання, зокрема цифрова трансформація бізнесу, воєнний стан, зростання кіберзагроз та посилення вимог до прозорості корпоративної звітності, обумовлюють необхідність удосконалення методичних підходів до оцінювання ризиків, розвитку ІТ-компетентностей аудиторів та застосування інноваційних цифрових інструментів. Саме це сприятиме підвищенню оперативності аудиторського контролю, покращенню якості аудиторських доказів, своєчасному виявленню потенційних загроз, зміцненню довіри користувачів до фінансової звітності та підвищенню конкурентоспроможності аудиторської діяльності в умовах цифрової економіки.

Таким чином, ризик-орієнтований аудит в умовах цифрової трансформації бізнесу стає важливим елементом забезпечення прозорості, достовірності та надійності інформаційного середовища підприємства. Крім того, поступове вдосконалення методології аудиту на основі цифрових технологій та сучасних підходів до управління ризиками сприятиме підвищенню ефективності аудиторської діяльності та забезпеченню сталого розвитку бізнесу в цифровій економіці.

Список використаної літератури

1. Чаплига В. Інституційна модель управління якістю ризик-орієнтованого аудиту діяльності економічних агентів в умовах цифровізації. *Галицький економічний вісник*. 2025. Том 96. № 5. С. 85–94.
2. Янковська К. Цифрова трансформація обліку та аудиту на основі сучасних інформаційних систем. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія Економіка АПК*. 2025. Вип. (32). С. 50–54. URL: <https://doi.org/10.31734/economics2025.32.050> (дата звернення 10.06.2026).
3. Гнатюк А. А. Ризик-орієнтований аудит основних засобів: сучасні методи та міжнародні стандарти. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 27–32. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04) (дата звернення 10.06.2026).

Т. Є. Римбул

здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність «Облік і оподаткування»

А. В. Шпуна

здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: канд. держ. упр., доц. С. В. Осадчук

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ У КАСІ ПІДПРИЄМСТВА

Невід’ємною частиною діяльності будь-якого підприємства є грошові кошти, які витрачаються або надходять внаслідок певних операцій, серед яких найбільш частими є: реалізація

товарів чи послуг, купівля необхідної продукції для подальшої роботи, виплата заробітної плати працівникам, сплата податків до бюджетів, та інше. Всюди задіяні гроші, навіть більше, вони є основною метою при відкритті підприємства, оскільки їх збільшення є фактором успіху компанії у кількісному вимірнику.

Первинний облік коштів на підприємстві передбачає процес фіксації та документування всіх грошових операцій, що відбуваються в організації. Даний процес включає в себе отримання коштів від реалізації товарів або послуг, виплату зарплати, оплату постачальникам, сплату податків та інші фінансові транзакції.

Первинний облік коштів проводиться через складання та збереження первинних фінансових документів, таких як касові ордери, розписки, рахунки-фактури, квитанції та інші документи. Він є основою для складання облікових записів та фінансової звітності підприємства. Крім того, первинний облік коштів допомагає відстежувати потоки грошей в організації та забезпечує контроль за їх використанням.

Касові операції оформлюються документами, типової форми яких затверджені Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, і які повинні застосовуватися без змін на всіх підприємствах, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності.

Фінансовий облік – це система збору, класифікації, аналізу і подання фінансової інформації про фінансові транзакції підприємства [1]. Він спрямований на створення звітності, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та грошові потоки підприємства. Фінансовий облік допомагає керівництву приймати стратегічні рішення, а також забезпечує виконання вимог законодавства та стандартів бухгалтерського обліку.

Фінансовий облік готівки в касі підприємства визначається як процес систематичного запису та відстеження всіх фінансових операцій, пов'язаних з готівкою, які здійснюються в рамках діяльності підприємства [2]. Це включає в себе реєстрацію всіх витрат, прибутків, розрахунків і переказів, що здійснюються через касу. Фінансовий облік готівки важливий для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності підприємства, а також для контролю за грошовими потоками та попередження шахрайства і недобросовісної поведінки.

Одним з найважливіших показників здоров'я компанії є її здатність генерувати грошові кошти та їх еквіваленти. Так, компанію з відносно високими чистими активами і значно меншою кількістю грошових коштів і їх еквівалентів здебільшого можна вважати ознакою неліквідності. Для інвесторів та компаній грошові кошти та їх еквіваленти, як правило, вважаються інвестиціями з низьким ризиком та низькою віддачею, і іноді аналітики можуть оцінити здатність компанії оплачувати свої рахунки за короткий проміжок часу, порівнюючи грошові кошти та поточні зобов'язання. Проте це може статися тільки при наявності дебіторської заборгованості, яку можна конвертувати в готівку відразу.

Складові готівки: валюта, монети, банківські овердрафти, грошові кошти на ощадних рахунках, грошові кошти на поточних рахунках та інші. Управління грошовими коштами використовується для контролю грошових потоків з метою зростання бізнесу.

Управління грошовими коштами є важливою фінансовою функцією, яка планує терміни припливу та відтоку грошових коштів і сигналізує про необхідність фінансування для підтримки та розвитку бізнес-операцій. Ефективний контроль грошових коштів встановлює кредитну політику, схвалення та ліміти, прискорює інкасацію грошових надходжень, приймає знижки на оперативну оплату рахунків, а також скорочує цикл конвертації готівки.

Касовий контроль є важливою частиною бізнесу, оскільки він необхідний для правильного управління грошовими коштами, моніторингу та обліку руху грошових коштів та аналізу залишку грошових коштів [3].

Грошові кошти є найважливішим ліквідним активом бізнесу. Бізнес-концерн не може процвітати і виживати без належного контролю над готівкою.

Етапи касового контролю передбачають:

- касові операції бізнесу повинні обліковуватися належним чином, щоб був контроль за рухом грошових коштів та залишків грошових коштів;
- достатність грошових коштів повинна бути забезпечена в терміни сплати векселів, що підлягають сплаті;
- непрацюючі грошові кошти повинні бути мінімальними, оскільки додаткові грошові вкладення приносять більший дохід;

– збитки, завдані внаслідок привласнення та підробки, підлягають контролю та припиненню.

Необхідність контролю грошових коштів дуже зрозуміла і вона має багато сторін. Бізнес не може вижити без пов'язаних з часом грошових потоків і правильного управління грошовими коштами.

Отже, фінансовий облік грошових коштів у касі підприємства необхідний для точного відстеження всіх фінансових операцій, які здійснюються через касу. Це дозволяє забезпечити ефективний контроль над грошовими потоками, запобігти шахрайству та помилкам, забезпечити достовірність фінансової звітності та вчасну інформацію для прийняття стратегічних управлінських рішень. Такий облік допомагає підприємству зберігати фінансову стабільність, ефективно керувати ресурсами та забезпечувати довіру інвесторів, клієнтів і партнерів.

Список використаної літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 01.01.2024 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 15.05.2026).
2. Інструкція про застосування плану рахунків, активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893> (дата звернення 15.05.2026).
3. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 15.05.2026).

О. М. Савастєєва

д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ КЛЮЧОВИХ АКЦЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Міжнародна федерація бухгалтерів визначає управлінський облік як специфічну облікову сферу, в системі якої

консолідується інформація з метою здійснення управлінського планування, аналізу і контролю внутрішнього середовища бізнес-суб'єктів [1].

У сучасних умовах здійснення підприємницької діяльності управлінський облік використовується для ефективного і ціле-спрямованого прийняття рішень на всіх стадіях управлінської діяльності; його ключове завдання – згенерувати певний масив інформації, який носить фундаментальний характер на всіх рівнях управління.

У свою чергу, управлінський облік як спеціалізована частина загальної облікової політики характеризується надзвичайно великою кількістю моделей. Формування та реалізація різних моделей управлінського обліку визначається специфічними рисами діяльності бізнес-суб'єкта, в результаті чого створюється та застосовується найбільш ефективна індивідуальна модель управлінського обліку. Зарубіжна наукова думка [2], яка зосереджується на питаннях концептуалізації управлінського обліку, виокремлює наступні ключові елементи в різноманітності його моделей, що є загальними для всіх з них:

1) основні завдання і функціонал управлінського обліку, що містить планування, контроль, оцінювання ефективності, опрацювання операцій, формування звітності та забезпечення процесу прийняття рішень;

2) обрану методикау управлінського обліку, яка застосовується з метою розв'язання завдань управлінського обліку, зокрема, спосіб калькулювання витрат у розрізі видів діяльності, система збалансованих індикаторів, методи віднесення витрат на обсяг продукції, стратегічні карти, бюджетування та прогнозування;

3) організаційні засади управлінського обліку як сукупність правил, принципів та інструментів, за допомогою яких бізнес-суб'єкт формує систему збору, обробки та подання управлінської інформації для власних менеджерів;

4) результативність впливу управлінського обліку на довгостроковий розвиток підприємницької діяльності і позиціонування компанії на ринку.

В умовах сучасного світу управлінський облік є інструментом здійснення точного аналізу ланцюга вартості. Це створює можливості для диференціації видів діяльності на такі, які створюють певну цінність для компанії та споживача, і такі, які виявляються неефективними («втратами»). В період цифрових

трансформацій управління за видами діяльності є інтегрованим в площину технологій інтелектуального аналізу бізнес-процесів, що забезпечує для менеджмента процес візуалізації фактичних витрат різних ресурсів на кожному етапі діяльності компанії [3].

З самого початку виникнення управлінський облік як система призначений бути ключовим фундаментом для створення раціональних рішень і контролінгу в організації. В процесі еволюції управлінський облік суттєвого трансформується завдяки розвитку цифрових технологій, що в свою чергу впливає на особливості організації облікової роботи в компанії та її ефективність. В контексті еволюційних перетворень ключові акценти різноманітних моделей управлінського обліку зміщуються від організації традиційного транзакційного обліку до оперування великими даними та використання поглибленої бізнес-аналітики.

Особлива увага приділяється також використанню аналітичних інструментів великих даних (Big Data) в межах управлінського обліку. Дана технологія створює можливості поглибленого аналізу не тільки фінансових показників, а і дозволяє охопити дослідженням масиви неструктурованих даних, зокрема, ринкові тренди, вподобання споживачів та прогнозовані кон'юнктурні зміни. Використання подібної інформації у межах цілісної облікової системи створює основу для моделювання сценаріїв стратегічного розвитку на основі математичного інструментарію. Даний підхід на основі великих даних суттєво підвищує ефективність стратегічного планування і це трансформує управлінський облік із системи фіксації господарських фактів на концепт інтелектуального забезпечення, який здатний передбачити ризики і визначити нові перспективи для масштабування бізнесу до того, як вони будуть використані у конкурентній боротьбі.

Надзвичайно важливим сьогодні є інтеграція управлінського обліку в систему стратегічного менеджменту як основний фактор забезпечення конкурентоспроможності компанії, оскільки цей процес забезпечує перетворення розрізненої облікової інформації в ефективний інструмент прийняття рішень. Досягнення синергетичного поєднання збалансованої системи індикаторів, управління за видами діяльності та інструментарію цільового калькулювання, заснованих на сучасних підходах до здійснення бізнес-аналітики, визначає

зміщення акцентів від пасивної реєстрації витрат до побудови трендів і моніторингу основних факторів ефективності підприємницької діяльності. В свою чергу, це забезпечує оперативну адаптацію стратегічних цілей до динамічних кон'юнктурних трансформацій, нівелювання операційних ризиків, а також зростання ринкової вартості компанії в довгостроковій перспективі.

Спираючись на дослідження функціоналу і принципів управлінського обліку як інструмента стратегічного управління [4] та підсумовуючи викладене вище, можна дійти висновку, що в процесі еволюції ключові акценти управлінського обліку зміщуються з традиційних засад, заснованих на фінансово орієнтованому аналізі рішень та бюджетному контролю у бік стратегічних підходів, які фокусуються на ідентифікації, оцінюванні та управлінні головними фінансовими і операційними чинниками зростання акціонерної вартості бізнесу.

Список використаної літератури

1. International Federation of Accountants. 1998. International management accounting practice statement. New York : Management Accounting Concepts. URL: <https://www.ifac.org/> (дата звернення 30.05.2026).
2. Rikhardsson P., Yigitbasioglu O. Business intelligence & analytics in management accounting research: Status and future focus. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2018. Vol. 29, p. 37–58.
3. Кучина С. Е., Долина І. В. Спільне використання методів розрахунку собівартості target costing та kaizen costing для інноваційних продуктів. *Вісник НТУ «ХПІ». Економічні науки*. 2025. № 2. С. 119–123. DOI: 10.20998/2519-4461.2025.2.119.
4. Савастеева О. М. Управлінський облік як інструмент стратегічного управління: функціонал і принципи. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти (в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення)* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2-х ч. Ч. 2. Київ : Інтерсервіс, 2025. С. 174–178.

О. М. Чабанюк

канд. екон. наук, доц.

Львівський торговельно-економічний університет

ст. наук. співроб.

Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз

Міністерства юстиції України

м. Львів, Україна

НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В СУДОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ЕКСПЕРТИЗИ

Сучасні економічні правопорушення часто пов'язані з багатьма трансакціями (наприклад, у справах про фіктивне підприємництво, легалізацію доходів або банкрутство). Використання спеціалізованого програмного забезпечення (наприклад, на базі мов програмування Python чи R, аналітичних платформ типу KNIA CEU або сервісів скринінгу контрагентів) для автоматичного виявлення аномалій у фінансових потоках. Замість ручної перевірки кожної первинної накладної чи банківської виписки експерт отримує автоматично згенеровані графіки відхилень, пікових навантажень або підозрілих операцій, що суттєво скорочує терміни проведення експертизи [3, 4]. Однак, це не відповідає вимогам Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень та потребує подальших досліджень.

Судово-економічна експертиза хмарних облікових систем та ERP-платформ. Сьогодні бізнес дедалі частіше відмовляється від локальних баз даних (на кшталт старих версій 1C) на користь хмарних рішень (SAP, Oracle, Master:Бухгалтерія, Dilovod тощо). Формування методичних підходів для експертного дослідження «цифрового сліду» в хмарах. Експерту потрібно аналізувати не лише друковані форми звітності, а й логи (журнали дій користувачів). Можливість точно встановити, хто, коли і які зміни вносив до первинних електронних документів, що є критично важливим для доведення умислу або вини конкретних посадових осіб. Однак, це потребує додаткових знань судових експертів з економічного виду досліджень та виходить поза межі їхніх компетенцій.

Впровадження штучного інтелекту (AI) та машинного навчання (Machine Learning). Інтеграція алгоритмів ШІ для предиктивного та порівняльного аналізу фінансових документів. ШІ здатний розпізнавати скановані копії документів (технології OCR), автоматично класифікувати їх та звіряти задекларовані показники з ринковими стандартами чи контрагентами [1, 2]. Автоматичне виявлення ознак маніпулювання звітністю, приховування доходів або завищення витрат через порівняння з аналогічними підприємствами галузі. Однак, це не відповідає вимогам Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень та потребує подальших досліджень.

Експертиза операцій із цифровими активами та крипто валютами. Це один із найновіших і найскладніших напрямів судової економічної експертизи. Опанування експертами інструментів блокчейн-аналітики (наприклад, Chainalysis, Crystal Blockchain). Економічний експерт має вміти аналізувати рух криптоактивів, оцінювати їхню вартість у фіатному еквіваленті на момент трансакції та визначати збитки чи неоподатковані доходи. Можливість повноцінного залучення судово-економічної експертизи до розслідування кіберзлочинів, хабарництва у криптовалюті чи виведення капіталу за кордон через цифрові активи. Разом з тим, методичні рекомендації стосовно проведення операцій з означеними видами активів ще потребують розробки.

Цифровізація взаємодії експерта із судом та слідством (Електронне судочинство). Повноцінна інтеграція судово-експертної діяльності в систему «Електронний суд» та створення Єдиної державної системи у сфері судової експертизи. Дистанційне призначення експертиз, надання доступу до матеріалів справи в електронному вигляді через захищені канали зв'язку, підписання висновку експерта за допомогою КЕП (кваліфікованого електронного підпису) та його відправка до суду [1, 3]. Однак, на даний час означені питання лише в процесі обговорення, їх доцільність ще потребує достеменного вивчення та обговорення.

Таким чином, цифровізація судової економічної експертизи – це не просто автоматизація рутинних розрахунків, а формування принципово нової парадигми експертного дослідження,

де об'єктом аналізу стає цифровий простір підприємства. Модернізація методичного забезпечення з урахуванням технологій Big Data, AI та блокчейну є необхідною умовою для забезпечення об'єктивності, точності та оперативності висновків експерта в сучасних реаліях, що потребує додаткових розробок, досліджень, впроваджень.

Список використаної літератури

1. Chabaniuk O., Holovachko V., Loboda N., Lytvynenko N., & Novoseletska A. Improving the accounting and analytical support model for the formation and digitalization of enterprise reporting. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2026. 1(66). 266–278. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.5139> (accessed on June 14, 2026).
2. Vladimир Panchenko, Svitlana Dombrovska Maksym Samchyk Nataliia Mykhailyk Odarka Chabaniuk 2022. Modern Management Technologies in the System of Ensuring the Security in the Context of Socio-Economic Development and the Digital Economy. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22 No. 3. URL: http://ijcsns.org/07_book/html/202203/202203027.html. (accessed on June 14, 2026).
3. Воронко Р. М., Чабанюк О. М., Чік М. Ю., Воронко О. С. Особливості судово-бухгалтерської експертизи та окремі питання її нормативно-правового регулювання. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. Вип. 67. С. 13–20. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету. DOI: 10.36477/2522-1205-2022-67 Електронна версія : <http://www.lute.lviv.ua/education/nauk-vydan/visnyk-ekon/> (accessed on June 14, 2026).
4. Лобода Н. О., Петришин Л. П., Чабанюк О. М. Формування професійної етики бухгалтерів, аудиторів та судових експертів: історичний аспект і сучасність. *Фінансовий простір*. 2026. № 1(59). С. 87–99. DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.1\(59\).2026.87101102](https://doi.org/10.30970/fp.1(59).2026.87101102) (accessed on June 14, 2026).
5. Чабанюк О. М. Аспекти проведення досліджень у сфері оподаткування. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи* [Електронне видання] : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 березня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2024. 565 с. С. 428–431.

Я. В. Швець

*здобувачка III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»*

Т. Я. Продан

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ПРОЦЕС ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сьогоденні виклики щодо подальшого розвитку української економіки пов'язані із європейською інтеграцією та цифровою трансформацією економічних процесів. Історична орієнтованість фінансової системи на обслуговування банками, потребує в першу чергу інтеграції та цифровізації саме банківської системи. По суті процес європейської інтеграції органічно пов'язано з цифровізацією (переведенням все більше послуг у цифровий формат). Банківська система є одним із ключових елементів фінансової системи держави, оскільки забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, підтримку економічного розвитку та стабільність грошового обігу. В умовах набуття Україною статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу особливого значення набуває процес адаптації національної банківської системи до європейських норм і стандартів. Гармонізація законодавства, удосконалення механізмів банківського регулювання та нагляду, впровадження сучасних фінансових технологій і підвищення рівня фінансової стійкості банків є важливими передумовами інтеграції України до європейського фінансового простору. У зв'язку з цим дослідження особливостей розвитку банківської системи України в процесі європейської інтеграції є своєчасним та має важливе теоретичне і практичне значення.

З 2022 року, коли Україна подала заявку на вступ в умовх повномасштабного вторгнення РФ, питання її членства в Європейському Союзі набуло практичного характеру та стало основою для поступової інтеграції до єдиного ринку ЄС і подальшого повноправного членства. Україна входить до числа восьми країн-кандидатів на вступ до Європейського Союзу. До цього переліку також належать Албанія, Боснія

і Герцеговина, Сербія, Молдова, Північна Македонія, Чорногорія та Туреччина.

Надання Україні у червні 2022 року статусу кандидата на членство в ЄС актуалізувало потребу в імплементації Копенгагенських критеріїв у вітчизняне правове поле. Офіційний Брюссель висуває три ключові блоки вимог. По-перше, інституційний (політичний) вектор передбачає зміцнення демократичних інститутів, забезпечення верховенства права та захист загальнолюдських свобод. По-друге, економічний складник вимагає формування життєздатної моделі ринкових відносин, здатної протистояти конкурентному тиску всередині Співдружності. По-третє, адаптація правової спадщини (*acquis* ЄС) зобов'язує країну-кандидата повністю розділити стратегічні цілі європейської інтеграції, зокрема у монетарній та політичній сферах.

Вектор на зближення вітчизняного фінансового сектору з європейським отримав новий імпульс після 2022 року. Якщо раніше адаптація профільного законодавства спиралася виключно на Угоду про асоціацію, то кандидатство в ЄС висунуло жорсткіші та масштабніші вимоги. Трансформація фокусується на перебудові регуляторних правил, запровадженні прогресивних моделей ризик-менеджменту та посиленні моніторингу банківської діяльності. Головним викликом на цьому шляху залишається динамічність самого європейського права, яке постійно модернізується. Проте виконання цих умов є безальтернативним кроком для виходу українських фінустанов на загальноєвропейський ринок та зміцнення їхньої конкурентоспроможності.

Головним рушієм модернізації вітчизняного фінансового сектору виступає Національний банк України. Саме на регулятора покладено місію із практичної реалізації євроінтеграційних умов, зафіксованих в Угоді про асоціацію. Для цього відомство системно переносить норми європейського права у площину національного регулювання. Зокрема, регуляторні реформи охоплюють трансформацію наглядових інструментів, виконання міжнародних зобов'язань, жорсткіший контроль за ризиками та якістю корпоративного управління. Крім того, особлива увага приділяється забезпеченню прозорості капіталу фінустанов і посиленню безпеки клієнтських операцій.

Резюмуючи, зазначені трансформації безпосередньо зміцнюють надійність банківських установ та підвищують рівень

лояльності з боку внутрішніх і міжнародних інвесторів. Водночас це відкриває нові горизонти для партнерства вітчизняного бізнесу із фінансовими структурами Євросоюзу. Імплементація передових регуляторних практик закладає фундамент для створення високотехнологічної та стійкої монетарної системи, що критично важливо для повноцінного входження України до єдиного європейського економічного ринку [1].

Процес адаптації банківської системи України до стандартів Європейського Союзу вже супроводжується реалізацією конкретних законодавчих та регуляторних змін. Зокрема, важливим кроком стало рішення Національного банку України щодо запровадження буфера системної важливості для банків та банківських груп, що відповідає практикам ЄС та спрямоване на підвищення стійкості банківської системи до можливих ризиків [2].

Поряд із реформами банківського сектору в Україні поступово змінюються й правила у сфері фінансового моніторингу та платіжних послуг, щоб вони відповідали підходам Європейського Союзу. Окремий напрям цієї роботи пов'язаний із підготовкою країни до приєднання до SEPA – Єдиної зони платежів у євро. Це має зробити міжнародні перекази простішими та більш передбачуваними, а також наблизити українську фінансову систему до європейських стандартів взаємодії.

Окремо переглядаються й норми щодо банківської таємниці: їх поступово адаптують до вимог європейських регуляторних підходів. У результаті це має полегшити обмін інформацією між Національним банком України та органами фінансового нагляду країн ЄС і зробити співпрацю більш узгодженою [3].

Водночас адаптація до стандартів ЄС охоплює не лише банківську сферу, а й інші галузі економіки, зокрема систему публічних закупівель. Підвищення її прозорості сприяє зміцненню фінансової дисципліни, ефективнішому використанню бюджетних коштів і зростанню інвестиційної привабливості країни. Загалом ці зміни свідчать про поступове наближення України до європейських вимог та формують передумови для подальшої інтеграції банківської системи до фінансового простору ЄС [4].

Таким чином, вектор на зближення з ЄС виступає потужним каталізатором системного оновлення вітчизняного банківського сектору згідно зі світовими критеріями. Входження у європейське правове поле вимагає докорінного

переформатування профільної нормативної бази, модернізації контролюючих функцій, нарощення капіталізації установ та трансформації розрахункових систем. Провідником цих перетворень є Національний банк України, що координує адаптацію внутрішнього законодавства до стандартів Співдружності. Попри масштабні перешкоди обумовлені воєнними діями та капіталомісткістю реформ, фінансовий ринок уже демонструє стійкість, активне впровадження діджитал-інструментів і розширення зв'язків із західними партнерами. Послідовне виконання євроінтеграційних вимог забезпечить вітчизняним фінустановам високі конкурентні позиції та повноправне членство у монетарній архітектурі Євросоюзу.

Список використаної літератури

1. Європейська інтеграція. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/euro-integration> (дата звернення: 02.06.2026).
2. Національний банк затвердив внутрішній План з виконання заходів у сфері європейської інтеграції. *Національний банк України*. 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-zatverdiv-vnutrishniy-plan-z-vikonannya-zahodiv-u-sferi-yevropeyskoji-integratsiyi> (дата звернення: 02.06.2026).
3. НБУ хоче встановити «правила» доступу до банківської таємниці за рішенням суду. *Економічна правда*. 2026. URL: <https://epravda.com.ua/finances/nbu-proponuye-novi-pravila-rozkrittya-bankivskoji-tayemnici-dlya-zblizhennya-z-yes-819856/> (дата звернення: 02.06.2026).
4. Рада ухвалила закон про публічні закупівлі в межах вимог Світового банку та ЄС. *Укрінформ*. 2026. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4127787-rada-uhvalila-zakon-pro-publicni-zakupivli-v-mezah-vimog-svitovogo-banku-ta-es.html> (дата звернення: 02.06.2026).

Секція 2

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ, ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА BIG DATA

Л. Є. Борисова

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ТОЧНОСТІ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасні перетворення економіки під впливом цифрових технологій потребують використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект (ШІ), складні прикладні комп'ютерні програми в економічній та фінансовій сфері відповідно. Ще 3–5 років тому у фінансовій сфері ШІ знаходився в стадії розробки та тестування для використання. Зараз стрімкий розвиток цифрових технологій трансформують фінансову сферу, в першу чергу на рівні системи фінансового управління, як на рівні суб'єкта господарювання на мікро-й макрорівні, та надає майже безмежні можливості аналізу за допомогою нейромереж по типу ШІ.

Сьогодення ШІ розглядається як комплекс технологічних рішень, здатних імітувати когнітивні функції людини, обробляти великі масиви даних і формувати рекомендації для прийняття управлінських рішень, що підвищує точність, швидкість та обґрунтованість фінансових рішень [3; 4]. У фінансовому управлінні підприємств ШІ інтегрується в ключові функції планування, бюджетування, контролінгу, управління ризиками та ліквідністю, кредитної діяльності та аналітичної підтримки стратегічних рішень [2; 3]. Системи на основі машинного навчання, обробки природної мови, оптичного розпізнавання символів і прогнозовної аналітики забезпечують автоматизацію рутинних операцій (обробка документів, класифікація

транзакцій, формування типових звітів), що істотно скорочує трудомісткість облікових процедур, пришвидшує закриття звітних періодів і знижує імовірність помилок. Провідні міжнародні банки, платіжні системи (Swift, Mastercard, Visa) є активними користувачами ІІІ в своїй операційній діяльності, що має як позитивні аспекти – скорочення операційних витрат, так й негативні моменти – скорочення працівників [1; 2; 4].

Найбільшу користь ІІІ приносить в аналітичній складовій фінансового менеджменту [3; 4].

Прогнозні моделі дають змогу точніше оцінювати майбутні грошові потоки, фінансові результати, потребу в капіталі, ризики дефолту та мінливість ринку, що важливо для обґрунтування інвестиційних, кредитних і стратегічних рішень. У кредитному менеджменті та ризик-менеджменті ІІІ покращує оцінку кредитоспроможності, виявлення проблемних позичальників, аналіз системних ризиків, а в інвестиційній діяльності використовується для побудови торговельних алгоритмів і сценарного аналізу [1; 3]. Це зменшує інформаційну асиметрію, підвищує точність оцінювання ризиків і сприяє фінансовій стійкості інститутів [1; 3].

У той же час окремі дослідження в сфері використання ІІІ як помічника в управлінні інвестиціями на фондовому ринку в більшості показують негативний результат (Рис. 1). Відповідно до проведеного дослідження лише 2 з найбільш популярних ІІІ бот-моделей показали не програли в процесі інвестування: GPT-5.1 зміг заробити, Grok 4.20 вийшов на нульовий дохід, не програвши [5]. Звісно ж, це питання часу, коли інші популярних ІІІ бот-моделі вдосконаляться і зможуть перевершити самих першокласних гравців на фондових ринках

Такий стрімкий розвиток ІІІ в аналізі великої кількості даних, як наприклад вибір найкращих цінних паперів для інвестування на усіх ринках цінних паперів в залежності від потреб інвестора – є позитивною тенденцією в управлінні фінансами. В цьому випадку інвесторами можуть виступати й фізичні особи, й підприємства. Але є й негативний момент, Результативність технічного аналізу зменшується зі збільшенням кількості користувачів результатами технічного аналізу. Позитивні результати можуть отримати лише ті учасники, які раніше інших побачили тенденцію, або продали або купили фінансові інструменти до того моменту, як ціна досягла рівня ліній опору або підтримки.

Рис. 1. Дохідність інвестування 10 тис. дол. США з максимальним кредитним плечем

Джерело: [5]

Сьогодення треба зважене та обережне використання ІІІ агентів та ботів, і по можливості під наглядом людини.

Економічна ефективність впровадження ІІІ в управління підприємствами підтверджується як теоретичними дослідженнями, так і практикою: використання інтелектуальних алгоритмів сприяє зниженню витрат, підвищенню продуктивності праці, гнучкості бізнес-процесів і якості управлінських рішень. Оцінювання доцільності інвестицій у ІІІ доцільно здійснювати з використанням традиційних фінансових показників (ROI, NPV, IRR) у поєднанні з вимірюванням нефінансових ефектів – скорочення тривалості циклів, зменшення кількості помилок, зростання задоволеності клієнтів та покращення репутації [2; 4].

Окремий стратегічний напрям становить застосування ІІІ у сфері ризик-менеджменту, комплаєнсу та кібербезпеки [1; 3]. Інструменти на кшталт NDR, EDR, UEBA, SIEM, SOAR дозволяють аналізувати мережевий трафік і поведінку користувачів, виявляти аномалії, протидіяти шахрайству й фінансовим злочинам у реальному часі, що є критично важливим для стабільності фінансових установ та безпеки держави. На рівні держави ІІІ використовується для аналізу великих масивів відкритих даних і соціальних мереж, прогнозування загроз, моніторингу кордонів і критичної інфраструктури, що підсилює фінансову й інформаційну безпеку.

Водночас активна експансія ІІІ супроводжується низкою викликів: етичні та регуляторні аспекти, проблема доступності

для не фінансистів та не професійних учасників фондового ринку, моделей, упередженість даних, ризики кіберзагроз, скорочення робочих місць і дефіцит кваліфікованих фахівців, здатних проектувати й контролювати інтелектуальні системи [1; 3].

Отже, ШІ виступає не просто інструментом автоматизації технічних операцій, а чинником глибинної трансформації фінансового управління, що підвищує ефективність, точність і прозорість фінансових рішень на рівні підприємств, фінансових інституцій і держави з дотриманням окрім етичних і правових стандартів.

Для України це питання стоїть особливо гостро: треба не просто впровадити нові технології, а й вписати їх у правила ЄС – насамперед AI Act – та при цьому не зашкодити ні стабільності фінансової системи, ні інтересам безпеки держави.

Список використаної літератури

1. Попело О., Жаворонок А., Космулезе К. Вплив штучного інтелекту на діяльність фінансових установ та безпеку держави. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 1(37). С. 226–239. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-226-239](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-226-239) (дата звернення: 11.06.2026).
2. Музиченко А., Коваль В. Економічна ефективність використання штучного інтелекту в системі управління підприємствами. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18336113> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Kovova I. S. Штучний інтелект в управлінні фінансами: стратегічні вектори та виклики. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2025. № 109. С. 107–115. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2025-109-10> (дата звернення: 15.06.2026).
4. Пухальський В., Мовчан В. Застосування штучного інтелекту у фінансовому обліку. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 18. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-18-23> (дата звернення: 16.06.2026).
5. Saunders T. How AI chatbots perform at picking stock market winners. Telegraph Media Group Holdings Limited – official site. 2026. URL: <https://www.telegraph.co.uk/business/2026/06/17/the-ai-chatbots-invading-the-stock-market/> (дата звернення: 16.06.2026).

ТРАНСФОРМАЦІЯ ESG-ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУБ'ЄКТНОЇ МОДЕЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У новітніх умовах глобальної регіоналізації та вичерпаності неоліберальної моделі фінансiалiзацiї трансформація ESG-звітності в Україні потребує переосмислення: вона має перетворитися з інструменту наднаціональної уніфікації на механізм контролю за відтворенням матеріально-технічного базису країни. Основна мета даних тез полягає в обґрунтуванні переходу до суб'єктної моделі економічної євроінтеграції України, за якої критеріями сталого розвитку стають реіндустріалізація, демографічна стійкість та технологічний суверенітет. Такий підхід дозволяє замінити інституційну імітацію на реальний моніторинг ресурсного забезпечення, що має критичне значення для зміцнення національної суб'єктності в умовах глобальної турбулентності.

Сучасна концепція ESG (Environmental, Social, Governance) на сьогодні є загальновизнаною моделлю нефінансового звітування, що покликана систематизувати вплив бізнесу на екологічні, соціальні та управлінські аспекти сталого розвитку. В її основі лежить принцип прозорості та підзвітності корпоративного сектору перед інвесторами та іншими стейкхолдерами. Ключовим інструментом імплементації цієї концепції на рівні ЄС стала Директива (ЄС) 2022/2464 (CSRD) про корпоративну звітність щодо сталого розвитку, яка запроваджує стандартизовані вимоги до розкриття інформації про сталий розвиток, перетворюючи ESG-звітність на обов'язковий елемент корпоративного управління.

Дана директива впроваджує стандарти подвійної суттєвості (фінансову суттєвість і суттєвість впливу), обов'язкову верифікацію та цифрову звітність, що фактично інтегрує ESG у корпоративне управління [1].

Імплементація вимог Директиви (ЄС) 2022/2464 в Україні наразі набуває форми законодавчого закріплення через законопроект № 13598, що спрямований на гармонізацію правового

поля України з європейськими стандартами корпоративної звітності. Однак, без критичного переосмислення ключових положень Директиви через призму національної стійкості, існує ризик перетворення звітності на новий бюрократичний інструмент інституційної імітації, що обтяжує реальний сектор економіки України, не забезпечуючи при цьому реального моніторингу ресурсного відтворення країни.

При цьому даний законопроект не встановлює алгоритм адаптації Директиви (ЄС) 2022/2464 до національного законодавства України і лише передбачає критерії підприємств, що підлягатимуть обов'язковому складанню звітності зі сталого розвитку, а також звітні періоди, починаючи з яких різні категорії підприємств подаватимуть ESG-звітність у випадку набрання чинності цього законопроекту [2].

Варто відзначити, що концепція ESG-звітності, втілена в Директиві (ЄС) 2022/2464 та інших нормативних документах, містить у своїй основі низку системних ризиків, які для України як економіки, що розвивається, і перебуває в умовах воєнного стану та майбутнього післявоєнного відновлення набувають критичного значення:

1) деіндустріалізація під приводом екологічних вимог – високі екологічні вимоги, що є прийнятними для постіндустріальних економік ЄС, в умовах України стають механізмом зеленого протекціонізму. Під виглядом модернізації реальний сектор зазнає необґрунтованого тиску, що змушує підприємства скорочувати виробничі потужності через неможливість виконання стандартів, які ігнорують технологічну специфіку економіки країн, що розвиваються;

2) атомізація суспільства через імпортований соціальний порядок денний – соціальний блок стандартів, який фокусується здебільшого на засадах «рівності результатів» і «позитивної дискримінації» на практиці спричиняє ерозію меритократії та негативний відбір, призводить до зниження загальноекономічної ефективності, а також дроблення суспільства на вузькі мікрогрупи та мікроідентичності, що заміщує загальнонаціональні інтереси. Така фрагментація послаблює соціальну згуртованість, роблячи суспільство вразливим до зовнішнього корпоративного контролю;

3) надмірна бюрократизація – впровадження надмірної звітності призводить до нагромадження системи зайвими

посередницькими ланками (консалтинговими фірмами, аудиторами зі сталого розвитку та бюрократичними апаратами збору нефінансової звітності). Це перетворює ESG на «податок на складність», де значна частина ресурсів витрачається на обслуговування звітності, а не на реальне виробництво. Поява цих прошарків знижує ефективність реального сектору, здорожує кінцеву продукцію, створює трансакційні бар'єри для розвитку виробництва та інтегрує в економіку непродуктивні сфери діяльності;

4) посилення залежності від наднаціональних інституцій – ESG-звітність підпорядковує стратегічні рішення компаній реального сектору критеріям, визначеним міжнародними фондами та рейтинговими агенціями, а не завданням національної реіндустріалізації. Це перетворює вітчизняний бізнес на керовану ззовні структуру, що втрачає зв'язок із державними пріоритетами розвитку [3].

Основним шляхом мінімізації вищезазначених ризиків є застосування суб'єктної моделі адаптування ESG-звітності в Україні. Це передбачає суворе дотримання виключно нормативних вимог Директиви (ЄС) 2022/2464 за умови ігнорування супутніх неформальних методичних рекомендацій у вигляді «кращих світових практик» та/або «передового міжнародного досвіду». Відмежування від «м'якого права» дозволить Україні уникнути пастки фіктивної капіталізації та бюрократичного обтяження, поєднавши виконання євроінтеграційних зобов'язань із реальними потребами реіндустріалізації та розбудови внутрішнього матеріально-технічного базису економіки.

Суб'єктна модель адаптації ESG в Україні ґрунтується на таких засадах національного суверенітету:

1) екологічний суверенітет – пріоритет національних стандартів природокористування над механізмами наднаціонального фіскального тиску (вуглецевих податків);

2) соціальний захист – акцент на подоланні внутрішніх демографічних викликів та підтримка вразливих верств населення України замість копіювання соціальних моделей, характерних для лідерів глобальних технологічних хабів;

3) цифровий суверенітет – використання блокчейн-технологій для забезпечення внутрішньої прозорості та захисту стратегічних активів від зовнішнього корпоративного втручання.

Кінцевою довгостроковою метою впровадження ESG-звітності має стати перехід до моделі «звітності без звітування». Ця модель передбачає:

- автоматизацію процесів (використання технологій Індустрії 4.0 та прямих промислових даних для формування нефінансових показників у режимі реального часу);
- усунення посередників (мінімізацію залежності реального сектору від непродуктивних департаментів сталого розвитку та зовнішніх аудиторських фірм, що знижує трансакційні витрати);
- технологічну трансформацію (перетворення звітності з бюрократичного обтяження на ефективний інструмент операційного управління, що забезпечує «цифровий суверенітет» даних підприємства).

Список використаної літератури

1. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. Official Journal of the European Union. L 322, 16.12.2022, p.15–80. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464> (дата звернення: 14.06.2026).
2. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо звітування про сталий розвиток» (№ 13598). *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56996> (дата звернення: 14.06.2026).
3. Гусев А.О. Методологічні засади вимірювання макроекономічної стабільності в умовах глобальної регіоналізації. *Ефективна економіка*. 2026. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/10152/10299> (дата звернення: 14.06.2026).

М. А. Дем'янчук

д-р екон. наук, проф., проф. кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

**АРХІТЕКТУРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ
В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМАХ СТРАХОВИХ
КОМПАНІЙ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ BIG DATA
ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

Сучасні страхові компанії функціонують в умовах стрімкого зростання обсягів даних, що генеруються через цифрові канали взаємодії з клієнтами, телематичні системи, IoT-пристрої та фінансові платформи. Це призводить до формування складних і гетерогенних інформаційних потоків, які традиційні обліково-аналітичні системи (ОАС) не завжди здатні ефективно обробляти в режимі реального часу. У результаті знижується оперативність аналітики, ускладнюється формування достовірної фінансової звітності та обмежуються можливості прогнозного управління ризиками [1–2, 5]. Водночас інтеграція Big Data та штучного інтелекту створює передумови для трансформації архітектури облікових систем у напрямі їх переходу до динамічних, поточкових та аналітично орієнтованих екосистем. У цих умовах критичного значення набуває формування цілісної архітектури інформаційних потоків, яка забезпечує узгоджену взаємодію між суб'єктами страхового ринку, обліковими системами та аналітичними технологіями.

Архітектура інформаційних потоків у сучасних страхових системах формується як багаторівнева модель, у якій ключову роль відіграє взаємодія між суб'єктами страхового бізнесу, технологічними платформами Big Data та аналітичними модулями штучного інтелекту, інтегрованими в обліково-аналітичні системи. На рівні суб'єктів страхового бізнесу (страхувальники, страхові компанії, посередники, регулятори та інші учасники ринку) формуються первинні та вторинні інформаційні потоки, що охоплюють як фінансові, так і нефінансові дані [3–6]. Важливо, що інформаційні потоки в межах ОАС мають різну періодичність, чутливість і функціональне призначення, що зумовлює необхідність їх формалізованої класифікації для забезпечення ефективного управління даними. Саме тому

ОАС виступає не лише інструментом бухгалтерського обліку, але й центральним вузлом інтеграції інформаційних потоків у межах страхової організації.

Рівень Big Data у цій архітектурі виконує функцію накопичення, агрегації та первинної обробки великих обсягів різно-рідних даних, які надходять у режимі потокової передачі. Джерелами таких даних виступають цифрові платформи, сенсорні пристрої, транзакційні системи та поведінкові моделі користувачів [1–5]. У свою чергу, штучний інтелект виконує аналітичну функцію, трансформуючи великі масиви даних у структуровані результати у вигляді прогнозів, скорингових оцінок, ризикових індикаторів та рекомендацій для прийняття управлінських рішень. Використання методів машинного навчання та глибокого навчання дозволяє обробляти неструктуровані дані, підвищуючи точність оцінки страхових ризиків, ефективність андеррайтингу та швидкість виявлення аномалій, зокрема шахрайських операцій. Таким чином, AI стає аналітичним ядром системи, тоді як Big Data забезпечує інформаційну основу функціонування системи.

Важливою характеристикою сучасної архітектури інформаційних потоків є їх багатоспрямований характер, що передбачає наявність як прямих, так і зворотних зв'язків між усіма компонентами системи. Потоки даних від суб'єктів страхового бізнесу надходять до Big Data-сховищ, де проходять первинну обробку та структурування, після чого передаються до AI-модулів для аналітичної обробки. Результати роботи штучного інтелекту у вигляді прогнозів, ризикових оцінок, фінансових індикаторів та рекомендацій інтегруються в обліково-аналітичні системи та повертаються до суб'єктів страхового ринку для використання у процесах прийняття рішень [2, 4, 6]. Одночасно ці результати можуть повторно використовуватися як вхідні дані для навчання моделей, що формує замкнений інформаційний цикл. Така циклічна модель забезпечує постійне оновлення аналітичних моделей, адаптацію тарифної політики та підвищення точності прогнозування страхових ризиків у динамічному середовищі.

Особливого значення набуває трансформація ролі обліково-аналітичних систем, які у сучасних умовах перестають бути лише інструментом фіксації господарських операцій і набувають функцій інтеграційного центру управління даними. Саме через ОАС здійснюється консолідація результатів

роботи AI-моделей, їх інтерпретація в контексті фінансової звітності, управлінської аналітики та регуляторного контролю. Це дозволяє забезпечити підвищення точності облікової інформації, зменшення інформаційної асиметрії між учасниками ринку та підвищення прозорості фінансових процесів. Водночас зростає значення неструктурованих даних, які раніше не враховувалися в класичних облікових моделях, але сьогодні стають важливим джерелом аналітичної інформації для оцінки ризиків і формування персоналізованих страхових продуктів.

Узагальнюючи наведені взаємозв'язки, архітектура інформаційних потоків може бути представлена трьома взаємопов'язаними рівнями: рівень генерації даних (страхувальники, IoT, посередники), рівень обробки даних (Big Data платформи та AI-модулі) та рівень обліково-аналітичного представлення (ОАС). На рівні генерації формуються як структуровані, так і неструктуровані потоки даних, тоді як на рівні обробки здійснюється їх нормалізація, агрегація та аналітичне моделювання. ОАС у цій архітектурі виконує функцію фінального інтерфейсу, який забезпечує трансформацію аналітичних результатів у бухгалтерські записи, фінансові звіти та управлінські рішення [1–2, 6]. Таким чином, інформаційна архітектура страхових компаній набуває ознак саморегульованої системи з безперервними зворотними зв'язками.

Особливу роль у цій архітектурі відіграє питання якості, безпеки та регуляторної відповідності інформаційних потоків. Зростання обсягів персональних і поведінкових даних підвищує ризики порушення конфіденційності та алгоритмічної дискримінації, що підкреслюється у сучасних дослідженнях щодо етичних аспектів AI в страхуванні [3–5]. Впровадження нормативних рамок, таких як GDPR та AI Act Європейського Союзу, вимагає від страхових компаній формування прозорих моделей обробки даних і забезпечення пояснюваності алгоритмів. Це безпосередньо впливає на архітектуру інформаційних потоків, оскільки частина даних повинна бути формалізована для аудиту, а частина – знеособлена для аналітичної обробки.

Таким чином, інтеграція Big Data та штучного інтелекту в обліково-аналітичні системи страхових компаній змінює традиційну архітектуру інформаційних потоків, перетворюючи її на багаторівневу цифрову екосистему. Така система забезпечує підвищення точності фінансового обліку, прискорення управлінських рішень та формування персоналізованих

страхових продуктів на основі глибинної аналітики ризиків [1-6]. Водночас подальший розвиток потребує удосконалення моделей інтеграції AIS, Big Data та AI з урахуванням регуляторних обмежень, кібербезпеки та етичних вимог до використання алгоритмічних рішень у фінансовому секторі.

Список використаної літератури

1. Balasubramanian R., Libarikian A., McElhaney D. Insurance 2030 – The impact of AI on the future of insurance. McKinsey & Company, 2021. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/> (дата звернення: 06.06.2026).
2. Demianchuk M., Savastieieva O., Kuruch O. Big Data and Artificial Intelligence in Accounting and Information Systems of Insurance Business Stakeholders. *Oblik i finansi*. Kyiv, 2025. Is. 3(109). P. 5–13. DOI: [https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3\(109\)-5-13](https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3(109)-5-13) (дата звернення: 06.06.2026).
3. Demianchuk M.A., Maslii N.D. Integration of Intelligent Digital Technologies into Accounting and Management Systems of Insurance Companies. *Economics: time realities*. Odessa, 2025. No 6(82). P. 37–54. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.06.2025.4> (дата звернення: 06.06.2026).
4. Hassani H., Unger S., Beneki C. C. Big data and actuarial science. *Big Data and Cognitive Computing*. 2020. Vol. 4(4). P. 1–29. DOI: <https://doi.org/10.3390/bdcc4040040>.
5. Fritz-Morgenthal S.G., Hein B., Papenbrock J. Financial risk management and explainable, trustworthy, responsible AI. *Frontiers in Artificial Intelligence*. 2022. Vol. 5. Article number 779799. DOI: <https://doi.org/10.3389/frai.2022.779799> (дата звернення: 06.06.2026).
6. Kuppan K., Acharya D. B., Bhaskaracharya D. Foundational AI in insurance and real estate: A survey of applications, challenges, and future directions. *IEEE Access*. 2024. Vol. 12. P. 181282–181302. DOI: <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2024.3509918> (дата звернення: 06.06.2026).

О. Г. Дроздова

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ERP-СИСТЕМ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Використання бухгалтерських інформаційних систем в Україні є важливою складовою цифровізації бізнесу та автоматизації облікових процесів. Такі системи допомагають підприємствам вести бухгалтерський, податковий і управлінський облік, формувати звітність, контролювати фінансові операції та забезпечувати відповідність законодавству України.

Бухгалтерські інформаційні системи забезпечують: автоматизацію бухгалтерського обліку; ведення податкового обліку; розрахунок заробітної плати; формування фінансової звітності; облік товарів, основних засобів і складських операцій; електронний документообіг; аналіз фінансової діяльності підприємства. Разом з тим, існують ризики в використанні таких систем: висока вартість впровадження для великих систем; потреба у навчанні персоналу; ризики кібербезпеки; залежність від технічної підтримки та оновлень; складність переходу з однієї системи на іншу. Сьогодні в нашій країні активно розвиваються хмарні бухгалтерські сервіси, використання штучного інтелекту для аналізу даних, електронний документообіг, мобільні застосунки для бухгалтерії, інтеграція з банківськими системами. Також дедалі більше підприємств переходять на SaaS-рішення, які дозволяють працювати віддалено та зменшують витрати на IT-інфраструктуру.

Переваги використання таких систем в обліку: підвищення точності обліку (зменшується кількість помилок через автоматизацію розрахунків); економія часу (формування звітності та обробка документів відбуваються значно швидше); контроль і аналітика (керівництво отримує актуальну інформацію про фінансовий стан підприємства); відповідність законодавству (системи регулярно оновлюються відповідно до змін у податковому та бухгалтерському законодавстві України); електронний документообіг (підтримується обмін документами через електронний підпис та онлайн-сервіси).

В Україні працюють як вітчизняні, так і міжнародні інформаційні системи бухгалтерського обліку та ERP-системи. Вибір залежить від масштабу бізнесу, вимог до українського законодавства, хмарної інфраструктури та інтеграції з іншими сервісами.

Вітчизняні БІС це: BAS Бухгалтерія – одна з найпоширеніших систем для малого та середнього бізнесу; MASTER: Бухгалтерія – сучасна українська ERP та бухгалтерська система з підтримкою податкової звітності та електронного документообігу; Дебет Плюс – рішення для автоматизації бухгалтерського й кадрового обліку; М.Е.Doc – система електронної звітності та документообігу.

Поруч з вітчизняними системами в Україні працюють і міжнародні, найбільш поширені: SAP багатофункціональна ERP-система для середнього та великого бізнесу, підтримує фінансовий облік, управління запасами, виробництвом і CRM; Microsoft Dynamics 365 – комплексна система управління ресурсами підприємства; Oracle NetSuite – хмарна ERP-система для міжнародних компаній та холдингів, використовується переважно компаніями з міжнародною звітністю.

Кожна система має своє коло користувачів. Так ФОП і малий бізнес частіше використовують BAS Бухгалтерія, MASTER:Бухгалтерія; середній бізнес – BAS ERP, SAP Business One; для великих підприємств більш ефективні SAP, Microsoft Dynamics 365, Oracle; діяльність міжнародних компаній побудована на більш потужних інформаційних системах, таких як Oracle NetSuite, Microsoft Dynamics 365, SAP.

Останніми роками українські компанії активно переходять на впровадження міжнародних інформаційних систем ведення бізнесу. Однією з таких систем є SAP ERP – це одна з найвідоміших у світі ERP-систем (Enterprise Resource Planning), яка використовується великими компаніями та корпораціями для комплексного управління бізнес-процесами. Система об'єднує бухгалтерський облік, фінанси, логістику, управління персоналом, виробництво та інші функції підприємства в єдиному інформаційному середовищі.

Основні переваги SAP:

- єдина інформаційна система: усі підрозділи підприємства працюють в одній базі даних, це зменшує дублювання інформації та кількість помилок;
- автоматизація бізнес-процесів: формування проводок, податковий облік, фінансову звітність, контроль за купівель,

управління запасами, бюджетування, це скорочує ручну роботу та підвищує продуктивність;

- висока точність і контроль даних: система забезпечує контроль доступу, перевірку правильності операцій, аудит дій користувачів, зниження ризику помилок і шахрайства;

- підтримка міжнародних стандартів: МСФЗ (IFRS), GAAP, багатовалютний облік, роботу міжнародних компаній;

- масштабованість: SAP підходить як для середнього бізнесу, так і для великих корпорацій;

- аналітика та звітність у реальному часі: керівництво може швидко отримувати фінансові звіти, аналіз витрат, прогнозування, дашборди для прийняття рішень;

- інтеграція з іншими системами: CRM, банківськими системами, електронним документообігом, системами управління виробництвом, хмарними сервісами;

- надійність і безпека: високий рівень захисту даних, резервування, стабільну роботу при великих обсягах інформації;

- гнучке налаштування: систему можна адаптувати під специфіку підприємства, галузь, українське законодавство;

- підтримка цифрової трансформації: хмарні технології, мобільний доступ, штучний інтелект, автоматичну аналітику.

SAP у бухгалтерії використовується для автоматизації фінансового та управлінського обліку підприємства. Система допомагає контролювати фінанси, формувати звітність і інтегрувати бухгалтерію з іншими бізнес-процесами.

Основні задачі, які закриває SAP у бухгалтерії:

- ведення фінансового обліку: автоматизація обліку активів і пасивів, головної книги, дебіторської та кредиторської заборгованості, касових та банківських операцій, бухгалтерських проводок, що дозволяє вести єдину централізовану систему обліку;

- управління дебіторською та кредиторською заборгованістю: контроль платежів та термінів оплати, облік боргів постачальникам, автоматичне формування рахунків;

- підтримка податкового обліку та звітності: розрахунок податків, підготовка фінансової звітності, формування документів для аудиту, інтеграцію з локальними вимогами законодавства. У міжнародних компаніях SAP дозволяє вести облік за різними стандартами: IFRS, GAAP, національними стандартами;

- контроль бюджету та витрат: планування бюджету, контроль витрат, аналіз відхилень, прогноз фінансових показників.

SAP має зовсім інший масштаб і філософію порівняно з типовими українськими обліковими системами (BAS/1C, Master, ISpro, Парус, Дебет Плюс тощо). Українські програми добре закривають локальний облік і податки, а SAP це enterprise-рівень для великих груп компаній та міжнародного бізнесу. Як будь яка система SAP має і свої мінуси: висока вартість, складність впровадження, потреба у кваліфікованих спеціалістах, складний інтерфейс, значні витрати на підтримку.

Незважаючи на особливості впровадження, перспективи SAP в Україні оцінюються як доволі високі, особливо для середнього та великого бізнесу, державного сектору та компаній, що працюють із міжнародними ринками. Такі прогнози пов'язані насамперед із: цифровізацією економіки: підприємства активно автоматизують фінанси, логістику, виробництво, закупівлі, HR, аналітику; інтеграцією до ЄС: гармонізація з МСФЗ, впровадження ESG звітності; післявоєнною модернізацією: прихід міжнародних інвесторів, нові бізнес-проекти, інтеграція з європейськими ринками; переходом на міжнародні стандарти управління: орієнтація на стратегічний менеджмент і ризик-орієнтований підхід.

На сьогодні SAP ERP в Україні переважно використовують великі корпорації, міжнародні компанії, агрохолдинги, виробничі підприємства, фармацевтичні компанії, металургійні групи. Українські бухгалтерські інформаційні системи краще для малого та середнього бізнесу, локального обліку, швидкого старту бізнесу, менш витратного облікового процесу.

Впровадження SAP в українському бізнесі сьогодні це непоодиноке явище, а доволі помітний тренд цифрової трансформації великих і середніх компаній. Особливо активізація відбулася після 2022 року, коли багато підприємств почали відмовлятися від російських ERP-систем типу 1C/BAS або переходити на сучасні cloud-рішення. SAP працює в Україні понад 30 років, за даними SAP Ukraine, близько 200 українських організацій, серед яких великі приватні компанії, держструктури, енергетика, ритейл, фармацевтичний бізнес, логістика та промисловість використовують SAP-рішення [1].

Бухгалтерські інформаційні системи є важливим елементом управління сучасним підприємством в Україні. Розвиток хмарних технологій, електронного документообігу та цифрової трансформації сприяє подальшому поширенню сучасних бухгалтерських систем у діяльності українських підприємств.

Список використаної літератури

1. SAP Ukraina Офіційний сайт компанії SAP SE. 2026. URL: <https://news.sap.com/ukraine/2025/06/sap-відзначає-30-років-діяльності-в-україні/> (дата звернення: 31.05.2026).

О. В. Куруч

старший викладач кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКОВІ ПРОЦЕСИ

На сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку як однієї з опор бізнесу критично важливим є процес використання технологій штучного інтелекту. Швидкість сучасних бізнес процесів та відповідна необхідність безперервної обробки первинної документації вимагають від бухгалтера значних ресурсів робочого часу, відповідальності та уважності. Рутинність такої роботи вже значний період часу є поштовхом до максимальної автоматизації та цифровізації облікових процесів. Штучний інтелект є новим рівнем цифрової трансформації та організації роботи підприємств.

У сучасному бізнесі швидкість прийняття управлінських рішень є критичним фактором успіху. Обробка облікової інформації сучасними методами не дають можливості керівникам оперативно отримувати інформацію. Це пов'язано зі сповільненим документообігом, нескінченими звірками, введенням первинних документів в програми автоматизації, аналіз інформації по заданим шаблонам та формування звітів за заздалегідь створеними формами. Такий формат роботи не дає гнучкості в роботі, яка часто є необхідністю для успішної реалізації бізнес-стратегії.

Безумовними перевагами технології штучного інтелекту є автоматизація «рутини». Повторення бухгалтером монотонних операцій призводить до втомлення, виникнення помилок та професійного вигорання з часом. Програма може виконувати тисячі операцій в хвилину з незмінною точністю та вивільнити час для виконання більш професійних та творчих задач.

Однією з найважливіших задач для бухгалтера є рознесення первинних документів. Велику кількість паперових документів, нерозбірливі сканкопії, потік електронних документів з різних програм електронного документообігу потрібно вручну розносити в автоматизовану базу обліку. Сучасні технології оптичного сканування штучного інтелекту дозволяють швидко формувати та автоматично розносити документи.

Значна допомога штучного інтелекту потрібна при формування актів звірок взаєморозрахунків. Ця задача може забирати дуже багато часу, особливо якщо мова йде про розходження в копійках. Така допомога доступна без закупівлі додаткових сервісів. Достатньо завантажити реєстр операцій та реєстр контрагентів в чат-бот та дати команду порівняти дані. Штучний інтелект за кілька секунд співставить дати, номери та суми.

Штучний інтелект може виступати внутрішнім «аудитором». Пошук помилок в розрахунках, таблицях та звітах перед відправкою їх до контролюючих органів значно знизить ризик впливу людського фактору та виправлення помилок у майбутньому.

Залучення таких технологій безперечно призведе до економії при розширенні господарської діяльності та збільшення об'єму первинної документації для обробки. Таким чином замість збільшення штату працівників для оперативної роботи компанії є сенс інвестувати кошти в інтеграцію штучного інтелекту в систему обліку і тим самим виключити людський фактор у роботі. Така економія вивільнить ресурс для підвищення кваліфікації наявних співробітників, що зробить їхню працю більш інтелектуальною та цінною для фірми.

Важливим елементом обліку є аналіз інформації. Сучасні алгоритми здатні аналізувати величезні масиви даних за минулі періоди, виявляти закономірності, визначати оптимальну стратегію для податкового планування.

Хмарні технології відіграють значну роль у сучасному обліку, оскільки вони забезпечують зберігання та оброблення даних на віддалених серверах із можливістю доступу через інтернет. Це дозволяє підприємствам працювати з інформацією незалежно від фізичного розташування, що особливо важливо в умовах нестабільності, спричиненої війною, пандемією та іншими кризовими ситуаціями. Хмарні сервіси мають надійні механізми захисту, шифрування та багаторівневу автентифікацію, що гарантує безпеку даних [1].

На сьогодні швидкого поширення набувають ШІ Агенти. Це автономні програми на базі штучного інтелекту. Особливістю цих програм є «навчання» їх під власні потреби та задачі. Вони можуть діяти незалежно від інших систем та людини. Чітко сформована задача та поставлена ціль запускає процес цілодобової та безперервної роботи ШІ Агента, що дозволяє скоротити час на прийняття управлінських рішень. Інтеграція таких систем в бізнес дозволяє керівникам та топ-менеджерам отримувати облікову інформацію в рази швидше. Спектр застосування ШІ Агентів вийшов на новий рівень: їх незалежна робота дозволяє самостійно приймати рішення, вирішувати проблеми, взаємодіяти з навколишнім середовищем, виконувати дії, інтегруватися в інші системи.

Список використаної літератури

1. Костенко Ю. О., Лайчук С. М., Косташ Т. В. Використання штучного інтелекту для оптимізації процесів обліку та звітності в українських компаніях. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. (8). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14950287> (дата звернення: 31.05.2026).
2. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3(23). С. 149–157. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553> (дата звернення: 31.05.2026).
3. Поповиченко І. В., Спірідонова К. О. Андрійчук А. С. Застосування штучного інтелекту в фінансово-економічному аналізі діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2024. № 189. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-15> (дата звернення: 01.06.2026).
4. Томчук В. Використання діджитал-технологій для комплексної автоматизації бізнес-процесів на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-18> (дата звернення: 01.06.2026).

Ю. М. Перетятко

*канд. екон. наук, доц., заступник директора
Навчально-наукового інституту бізнесу,
економіки та адміністрування*

Національний університет «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Стрімкий розвиток штучного інтелекту докорінно змінює підходи до організації бухгалтерського обліку, аналізу даних та підготовки фінансової інформації. Інструменти на основі великих мовних моделей здатні автоматизувати виконання рутинних операцій, формувати текстові пояснення до звітності, аналізувати нормативні документи, генерувати шаблони первинних документів і надавати консультаційну підтримку під час виконання професійних завдань.

Наразі можливості штучного інтелекту в бухгалтерському обліку переважно використовуються для розпізнавання та автоматизованої обробки первинних документів, що дає змогу прискорити введення даних, зменшити кількість рутинних операцій і мінімізувати ризик людських помилок [1].

Досить популярним серед фахівців у сфері обліку і оподаткування є ChatGPT, який використовується як помічник для пошуку та узагальнення інформації, підготовки проєктів професійних документів, аналізу нормативно-правових актів, пояснення складних бухгалтерських і податкових питань. Його застосування дозволяє скоротити час на опрацювання великих обсягів інформації, прискорити підготовку текстових матеріалів і зосередити увагу фахівців на аналітичній та управлінській діяльності, що потребує професійного судження. Водночас застосування генеративного штучного інтелекту супроводжується низкою ризиків. Серед них – можливість отримання неточних або застарілих відповідей, неправильне тлумачення законодавчих норм, відсутність професійного судження при вирішенні нестандартних ситуацій, а також ризики порушення конфіденційності даних у разі введення до системи чутливої фінансової інформації. Крім того, моделі штучного інтелекту можуть формувати правдоподібні, але помилкові висновки, що потребує обов'язкової перевірки результатів кваліфікованим фахівцем з бухгалтерського обліку.

Проаналізуємо результати запиту до ChatGPT наступного змісту: «наведи кореспонденцію рахунків для підприємства при реалізації обладнання за 200 000 грн. Первісна вартість 150 000 грн, нарахований знос – 140 000 грн». Результати, які видає штучний інтелект наведено на рис. 1.

Якщо підприємство реалізує обладнання за 200 000 грн (без ПДВ), а його первісна вартість становить 150 000 грн, накопичений знос – 140 000 грн, то залишкова вартість дорівнює:

$150\,000 - 140\,000 = 10\,000$ грн.

Кореспонденція рахунків

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відображено дохід від реалізації обладнання	361	742	200 000
2	Списано суму накопиченого зносу обладнання	131	104	140 000
3	Списано залишкову вартість реалізованого обладнання	972	104	10 000
4	Надійшла оплата від покупця на поточний рахунок	311	361	200 000
5	Списано дохід на фінансовий результат	742	793	200 000
6	Списано витрати на фінансовий результат	793	972	10 000

Рис. 1. Результати виконання запиту

Логіка відображення на рахунках бухгалтерського обліку процесу реалізації об'єкта основних засобів загалом простежується: відображено дохід від реалізації, списано об'єкт основних засобів з балансу, списано його залишкову вартість на витрати, відображено надходження оплати від покупця та закрито рахунки доходів і витрат на фінансовий результат. Однак запропонований ChatGPT алгоритм кореспонденції рахунків не повною мірою відповідає чинним нормам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема НП(с)БО 15 «Дохід», НП(с)БО 16 «Витрати», НП(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», а також Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Згідно з п. 1 II розділу НП(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» об'єкт основного засобу буде визнано необоротним активом, утримуваним для продажу [2] із застосуванням субрахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу». Згідно з п. 7 НП(с)БО 15 «Дохід» дохід від реалізації такого об'єкта

буде обліковуватися у складі іншого операційного доходу, тобто на субрахунок 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів» [3, 5], а не на субрахунок 742, як це пропонує ChatGPT. Залишкову вартість об'єкта, який вибуває, необхідно обліковувати на субрахунок 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів» [4, 5], а не за рекомендованим 972 субрахунок. Зауважимо, що ChatGPT не врахував податкові наслідки реалізації обладнання в частині оподаткування податком на додану вартість.

Отже, запропонований штучним інтелектом алгоритм відображення на рахунках бухгалтерського обліку процесу реалізації обладнання суперечить чинній методології бухгалтерського та податкового обліку, що суттєво впливає на формування інформації у фінансовій та податковій звітності.

Описаний приклад свідчить, що сформовані відповіді від ChatGPT або іншого AI-асистента слід сприймати не як готове облікове рішення, яке потребує впровадження у господарську діяльність, а орієнтир, який потребує обов'язкової перевірки у відповідності до чинних нормативно-правових актів у сфері обліку та оподаткування. Таким чином, використання штучного інтелекту у бухгалтерській практиці повинно ґрунтуватися на принципі обов'язкової професійної верифікації, за якого остаточною відповідальність за правильність облікових рішень покладається на фахівця з обліку і оподаткування.

Список використаної літератури

1. Перетятко Ю. М. Застосування штучного інтелекту у бухгалтерському обліку. *Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Чернігів, 20 березня 2025 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2025. С. 101–103.
2. НП(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 № 617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text>
3. НП(с)БО 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>
4. НП(с)БО 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.

А. В. Троян

*здобувачка II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»*

Науковий керівник: д-р екон. наук О. М. Савастеева

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ: БАНКІВСЬКИЙ АСПЕКТ

В сучасних умовах банки вимушені швидко реагувати на нові економічні виклики, зміни у вимогах інформаційної безпеки, необхідність оптимізації витрат і покращення обслуговування клієнтів. У зв'язку з цим набуває актуальності використання штучного інтелекту, який сьогодні розглядається як один із головних інструментів модернізації фінансової системи та підвищення конкурентних переваг банків [2].

У банківській сфері технології штучного інтелекту застосовуються для автоматизації операційних процесів (частково), опрацювання великих обсягів інформації, оцінювання кредитних ризиків, виявлення шахрайських схем та покращення взаємодії з клієнтами. Завдяки використанню такої інновації, банки можуть швидше аналізувати фінансову поведінку користувачів, прогнозувати можливі ризики та приймати більш обґрунтовані управлінські рішення [1]. Крім цього, впровадження інтелектуальних систем сприяє скороченню витрат на виконання повсякденних операцій, що також підвищує ефективність проведення фінансових послуг [2].

Одним із важливих напрямів використання штучного інтелекту є кредитний скоринг. Сучасні системи оцінювання клієнтів враховують не лише кредитну історію чи рівень доходів, а й додаткові чинники, серед яких фінансова активність, регулярність здійснення платежів [1]. Що дозволяє

точніше визначати рівень кредитного ризику та пришвидшує процес ухвалення рішення щодо надання кредиту.

Також, в сучасних банках активно використовуються чат-боти та віртуальні помічники. Тут штучний інтелект надає цілодобову підтримку клієнтів, надає консультації та відповідає на поширені запити [2].

Окремої уваги заслуговує роль штучного інтелекту у сфері кібербезпеки та протидії фінансовому шахрайству. Технології здатні одразу аналізувати банківські транзакції, виявляти нетипові операції та реагувати на загрози, що особливо важливо в період активного розвитку цифрових технологій і збільшення кількості кіберзлочинів [1].

Водночас не варто забувати, що інтеграція технологій штучного інтелекту в банківську систему супроводжується певними проблемами і ризиками. До основних із них належать можливі технічні помилки, значні фінансові витрати на впровадження та обслуговування інтелектуальних систем а також небезпека витоку конфіденційної інформації клієнтів. Крім того, автоматизація банківських процесів може спричинити скорочення кількості робочих місць у фінансовому секторі. Тому використання цифрових технологій має залишатися етичним, а захист персональних даних клієнтів на належному рівні [2, 3].

Отже, штучний інтелект стає важливим чинником розвитку банківської системи. Він сприяє автоматизації фінансових процесів, підвищенню якості банківських послуг, посиленню безпеки та покращенню ефективності діяльності фінансових установ. Разом із тим вдале використання штучного інтелекту у фінансовій сфері потребує поєднання інноваційного розвитку, ефективного регулювання зі сторони держави та дотримання норм у процесі застосування цифрових технологій.

Список використаної літератури

1. Парушевські А. Використання систем штучного інтелекту в банківській сфері. IV міжнародна науково-практична конференція учених та студентів «Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства». 7–8 грудня 2023 р. С. 160–161.
2. Пузирьова П., Ірнazarов Д. Особливості інтеграції штучного інтелекту у банківську систему України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 1(77). С. 66–78. DOI: 10.31732/2663-2209-2025-77-66-79 (дата звернення 27.05.2026).

3. Теслюк С.А., Матвійчук Н.М. Використання штучного інтелекту у фінансовому секторі. *Ефективна економіка*. 2026. Вип. 2. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.69> (дата звернення 27.05.2026).

О. М. Чабанюк

канд. екон. наук, доц.

Львівський торговельно-економічний університет

ст. наук. співроб.

Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз

Міністерства юстиції України

м. Львів, Україна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРИ СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Трансформація національної економіки під впливом глобалізаційних викликів та євроінтеграційних векторів вимагає докорінного перегляду підходів до організації обліково-аналітичних процесів суб'єктів малого підприємництва. Цифровізація (диджиталізація) виступає ключовим драйвером оптимізації взаємодії між бізнесом та контролюючими органами, мінімізуючи часові й фінансові витрати на ведення обліку та формування податкової звітності для платників єдиного податку [2, с. 14–18]. Передумови та чинники цифровізації спрощеної системи полягають у тому, що перехід суб'єктів малого бізнесу (ФОП та юридичних осіб спрощеної системи) на цифрові трансформації зумовлений низкою системних чинників:

- нормативно-правове стимулювання: послідовна реформа фіскальної політики України, спрямована на впровадження електронного документообігу та дистанційних сервісів.

- технологічний прогрес: поява доступних хмарних рішень для ведення бухгалтерського обліку, інтегрованих із банківськими установами через API. Запит на автоматизацію: необхідність власників бізнесу оперативно отримувати аналітичні дані про рух грошових коштів, доходи та витрати для прийняття ефективних управлінських рішень;

- ключові інструменти цифрової трансформації обліку мають свої особливості, зокрема, сучасна архітектура цифрового обліку при спрощеній системі базується на використанні таких інструментів: програмні РРО (ПРРО): заміна класичних касових апаратів мобільними додатками та програмами, що дозволило автоматизувати фіскалізацію операцій у режимі реального часу та забезпечило миттєву передачу даних до ДПС;

- електронний кабінет платника податків: централізований державний сервіс, який автоматизує процеси подання податкових декларацій, контролю стану розрахунків із бюджетом (моніторинг податкового боргу чи переоплат) та ведення Книги обліку доходів в електронному вигляді;

- хмарні облікові системи та SaaS-платформи: спеціалізовані програмні продукти для малого бізнесу (наприклад, Вчасно.Пос, Finmap, Torgsoft тощо), які дозволяють вести спрощений первинний облік, контролювати товарні запаси та автоматично генерувати звітні форми;

- інтеграція з державними застосунками (Дія): Спрощення процедур реєстрації, зміни КВЕДів та сплати єдиного податку й ЄСВ у кілька кліків через мобільні платформи.

Переваги діджиталізації для суб'єктів господарювання: впровадження цифрових технологій в обліковий процес спрощенців забезпечує: зниження трансакційних витрат, тобто скорочення витрат на паперове діловодство, поштові послуги та утримання розгалуженого штату бухгалтерів; мінімізацію податкових ризиків: автоматична перевірка звітів на наявність арифметичних та логічних помилок перед відправкою до контролюючих органів знижує ймовірність накладання штрафних санкцій; прозорість та комплаєнс: автоматичне структурування даних спрощує проходження внутрішньогосподарського та зовнішнього моніторингу [1, 3]. Проблеми та бар'єри на шляху цифровізації, а саме, попри очевидні переваги, процес діджиталізації спрощеної системи стикається із певними деструктивними чинниками: кібербезпека та захист персональних даних: Ризики витоку комерційної інформації або збоїв у роботі хмарних серверів в умовах системної нестабільності та зовнішніх загроз; цифровий розрив: недостатній рівень цифрової грамотності окремих категорій підприємців (особливо в сільській місцевості) та обмежений доступ до високошвидкісного інтернету. Нестабільність ПЗ: періодичні

технічні збої на боці шлюзів приймання звітності ДПС під час пікових навантажень у звітні періоди.

Таким чином, цифровізація обліку та звітності при спрощеній системі оподаткування є незворотним еволюційним процесом розвитку національного рахівництва. Вона трансформує роль облікової інформації з пасивного інструменту фіскального контролю на активну систему підтримки прийняття рішень. Подальший розвиток цього напрямку має відбуватися шляхом підвищення стабільності державних цифрових платформ, розширення функціоналу безкоштовних сервісів та посилення кіберзахисту облікових даних.

Список використаної літератури

1. Лобода Н., Чабанюк О., Кольба Р. Діджиталізація як функція облікової діяльності: коронакриза як контекст. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/01/337.pdf> 2021.
2. Мединська Т. В., Чабанюк О. М. Спеціальні податкові режими: загальні положення, облік і звітність. Київ : Алерта. 2017.
3. Чабанюк О. М., Мединська Т. В. Спрощена система оподаткування: загальні положення, облік і звітність : навчально-практичний посібник. Київ : Алерта, 2013. 208 с.

Секція 3

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ, ВОЄННОГО СТАНУ, ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

С. Ю. Альошин

канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і фінансів

А. Гаджієва

*здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Облік і оподаткування»*

Національний технічний університет «ХПІ»

м. Харків, Україна

ТЕОРЕТИКО-ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗПОДІЛУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки чистий прибуток є основним показником ефективності діяльності підприємства та важливим джерелом фінансування його подальшого розвитку. Від обґрунтованості рішень щодо розподілу прибутку залежить фінансова стійкість суб'єкта господарювання, рівень його інвестиційної активності та можливості забезпечення інтересів власників. У зв'язку з цим особливого значення набувають теоретичні засади бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних із розподілом чистого прибутку.

Чистий прибуток є одним із найважливіших фінансових показників, що відображають остаточний фінансовий результат діяльності підприємства після врахування всіх доходів, витрат, податків і інших зобов'язань. Він показує, скільки грошей залишається у підприємства після виконання всіх фінансових зобов'язань, і є ключовим показником для оцінки фінансової стійкості та ефективності бізнесу [1, с. 17].

Розподіл прибутку є складовою та невід'ємною частиною загальної системи розподільних відносин підприємств. Загалом

розподіл прибутку можна розглядати в трьох напрямках: між державою, власниками підприємства і самим підприємством.

Розподіл прибутку підприємства – це процес визначення напрямків використання чистого прибутку, отриманого в результаті його господарської діяльності. Цей процес ґрунтується на принципах законності, економічної доцільності та відповідності цілям розвитку підприємства.

Основні напрямки розподілу чистого прибутку підприємства визначаються рішенням власників (учасників, акціонерів) та залежать від стратегічних цілей підприємства. До них належать:

- виплату дивідендів;
- створення резервного капіталу;
- збільшення статутного капіталу;
- погашення збитків минулих звітних періодів;
- розвиток виробництва, матеріальне заохочення, створення інших фондів (підприємствами державного, комунального секторів економіки).

Найперший напрям розподілу прибутку – це дивіденди учасникам. Відповідно до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [2] дивіденди виплачують із чистого прибутку, пропорційно до розміру часток учасників. Причому річні збори мають обов'язково вирішувати й питання розподілу прибутку, включно з розподілом дивідендів.

Дивіденди можуть виплачуватися не тільки за наслідками року, а й за будь-який період, кратний кварталу, якщо інше не передбачено статутом. Тому якщо статутом конкретного підприємства встановлено щоквартальну чи щомісячну виплату дивідендів, то річні збори можуть розглянути питання виплати дивідендів тільки за останній квартал чи місяць звітного року. Адже за попередні періоди в межах звітного року рішення вже прийнято.

Якщо дивіденди розподіляють на користь фізичних осіб, із таких дивідендів утримують ПДФО за ставкою 5 % чи 9 % і ВЗ 1,5 %.

Ставку ПДФО обирають згідно з п. 167.5 ПКУ [3]:

5 % – якщо дивіденди нараховуються платниками податку на прибуток;

9 % – якщо дивіденди нараховуються неплательниками податку на прибуток (наприклад, платниками ЄП).

Якщо дивіденди нараховують на користь юридичних осіб-нерезидентів, із таких дивідендів утримується податок на доходи нерезидентів за ставкою 15 %. Щоправда, угодою про уникнення подвійного оподаткування між Україною і країною нерезидента може передбачатися інший порядок оподаткування. При виплаті дивідендів юридичним особам-резидентам підприємство-емітент не утримує податків зі суми таких дивідендів.

У бухгалтерському обліку розподіл прибутку на дивіденди відображають такими проведеннями:

Д-т 443 К-т 671 – нараховано дивіденди учасникам (розподілено прибуток);

Д-т 441 К-т 443 – закрито наприкінці року сальдо субрахунку 443;

Д-т 671 К-т 641, 642 – утримано ПДФО, ВЗ із дивідендів, нарахованих учасникам-фізичним особам;

Д-т 671 К-т 311 – виплачено дивіденди учасникам.

Розподіл прибутку на створення резервного капіталу. Особливості створення і використання резервного капіталу встановлюють статутом підприємства та/чи рішенням загальних зборів.

Бухгалтерські записи щодо резервного капіталу:

Д-т 443 К-т 43 – розподілено прибуток на формування резервного капіталу;

Д-т 441 К-т 443 – закрито наприкінці року сальдо субрахунку 443;

Д-т 43 К-т 442 – погашено збитки за рахунок резервного капіталу тощо.

Збільшення статутного капіталу. За рахунок нерозподіленого прибутку може збільшуватися статутний капітал підприємства. При цьому склад учасників товариства та співвідношення розмірів їхніх часток у статутному капіталі не змінюються.

По суті, така операція є різновидом реінвестиції дивідендів, із відповідним оподаткуванням. Тобто це нарахування дивідендів на користь учасників і одночасне спрямування таких дивідендів на збільшення статутного капіталу, при тому що частки учасників не змінюються.

У бухгалтерському обліку збільшення статутного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку відображають проведеннями:

Д-т 443 К-т 40 – збільшено статутний капітал;

Д-т 441 К-т 443 – закрито наприкінці року сальдо субрахунку 443.

Збитки минулих років. Прибуток звітного року згідно з рішенням загальних зборів учасників може спрямовуватися на погашення збитків минулих років.

Бухгалтерські записи такого розподілу:

Д-т 443 К-т 442 – розподілено прибуток на погашення збитків;

Д-т 441 К-т 443 – закрито наприкінці року сальдо субрахунку 443.

Таким чином, розподіл чистого прибутку є важливим елементом управління фінансовими результатами підприємства та складовою системи бухгалтерського обліку власного капіталу. Від обґрунтованості вибору напрямів його використання залежить фінансова стійкість, інвестиційна привабливість і подальший розвиток підприємства. Належна організація обліку операцій з розподілу прибутку забезпечує достовірність фінансової інформації, контроль за використанням власного капіталу та ефективне прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Соціальний захист в Україні : навчально-методичний посібник / автори-укладачі Т. Л. Опалюк, Ю. В. Сербалюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 243 с.
2. Конституція України : прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Київ : Преса України, 1997. 80 с.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 05.06.2026).
4. Міністерство фінансів України. *Видатки державного бюджету України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expenditure/> (дата звернення: 10.06.2026).
5. Про внесення змін до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2026 № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2026-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2026).

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Соціальна сфера на сьогодні зазнає дуже важких часів і все це насамперед зв'язане з повномасштабним військовим вторгненням. Збільшується кількість внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю внаслідок бойових дій, сімей загиблих військовослужбовців, а також руйнування цивільної інфраструктури. З боку держави потребується збільшення надання не тільки соціальних послуг, а також соціальних виплат. Але обмеженість бюджетних ресурсів, значне скорочення ВВП і перенаправлення коштів на сферу безпеки та оборони створюють необхідність запровадження конкретних дій для вирішення проблеми фінансування соціальної сфери у сучасних умовах. Також євроінтеграційний вектор України, який вимагає впровадження національних соціальних стандартів із нормами Європейського Союзу обумовлює актуальність дослідження.

Соціальний захист – це система інструментів економічної, правової та соціальної природи, за допомогою яких держава створює рівні умови для реалізації потреб громадян та надає адресну підтримку найбільш незахищеним верствам населення. Дане поняття охоплює: матеріальне забезпечення осіб пенсійного віку, людей з обмеженою працездатністю, родин, що втратили годувальника; виплати, пов'язані з народженням дитини, смертю, доглядом за хворими або дітьми; процеси перерозподілу, в ході яких формуються та витрачаються суспільні фонди споживання; а також правові норми, які регулюють майнові права й обов'язки особи у сфері соціального забезпечення [1].

Соціальний захист є важливою складовою соціальної політики держави, спрямованої на забезпечення соціального розвитку, добробуту та безпеки громадян. Саме від його ефективної реалізації залежить належний рівень цивілізаційного розвитку будь-якого суспільства.

Для України, яка декларує курс на створення соціально зорієнтованої ринкової економіки, розвинена соціальна сфера

є вирішальним чинником підвищення якості життя. Основний зміст соціальної сфери закріплено в Конституції України, де гарантовано гідний рівень життя, медичне обслуговування, соціальний захист, розвиток усіх національностей і запобігання міжетнічним конфліктам [2].

Повномасштабна агресія проти України спричинила надмірне навантаження на механізми соціальної підтримки. Через активні бойові дії мільйони українців опинилися без житла, роботи та постійного доходу. За даними Міністерства соціальної політики, на початок 2025 року чисельність внутрішньо переміщених осіб (ВПО) перевищила 4,6 мільйона. Тому перед державою стає завдання розширювати програми соціальних виплат і впроваджувати нові види допомоги.

В Україні соціальний захист розглядається як сукупність державних зобов'язань щодо забезпечення прав людини на соціальну допомогу. Фінансування цієї сфери відбувається відповідно до статей 87–91 Бюджетного кодексу України за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів [3]. У воєнний період обсяги фінансування соціального захисту у номінальному вираженні зростали, проте його частка в структурі державного бюджету скоротилася з 16 % у 2022 році до близько 10 % у 2024–2025 роках внаслідок перенаправлення пріоритетних ресурсів на сферу оборони та безпеки [4]. Однак абсолютні обсяги фінансування в реальному вимірі скоротилися через інфляцію, девальвацію та падіння ВВП.

Система соціального захисту має багаторівневу будову, яка інтегрує соціальне страхування, соціальне забезпечення та державні соціальні стандарти з гарантіями. Кожен із цих елементів приводиться в дію через власний фінансовий механізм. У широкому розумінні фінансовий механізм соціального захисту – це сукупність взаємопов'язаних підмеханізмів, що охоплюють страхування, забезпечення та встановлення гарантій, які разом сприяють реалізації соціальних цілей. У вузькому трактуванні – це законодавчо закріплена система форм, методик, інструментів та важелів акумуляції, перерозподілу й витрачання фінансових ресурсів для підтримки добробуту населення [1].

Серед стратегічних складових, що впливають на організацію механізму соціального захисту, слід виділити: рівень розвитку економіки, демографічну динаміку, кон'юнктуру ринку праці, результативність бюджетно-податкової політики, інституційну

спроможність владних структур. Війна додала до цього переліку безпековий фактор, доступність соціальних послуг у зонах бойових дій та можливість дистанційного оформлення виплат через електронні сервіси.

Досягнення пріоритетів соціального захисту неможливе без належного функціонування правової, організаційної та фінансової підсистем. Правова складова під час воєнного стану оперативно оновилася, було ухвалено нормативні акти, що спрощують процедуру призначення виплат ВПО, запроваджують компенсації за зруйноване житло та підтримку родин загиблих. Зокрема, у березні 2026 року Кабінет Міністрів України постановою №390 розширив коло отримувачів допомоги на проживання для внутрішньо переміщених осіб, надавши пріоритет пенсіонерам, особам з інвалідністю та непрацевдатним [5].

Підсумовуючи викладене, необхідно також зазначити, що на сучасному етапі гостро постала проблема підвищення ефективності державних фінансів з метою поліпшення якості державних послуг. Війна різко загострила цю колізію, значна частка бюджетних коштів перенаправляється на оборону, що обмежує можливості фінансування соціальної сфери, тоді як потреби в ній багаторазово зросли. У цих умовах зростає значення приватного соціального страхування та міжнародної допомоги. Гарантування достатнього обсягу фінансування соціального захисту має забезпечуватися шляхом збалансованого поєднання всіх доступних джерел. Саме такий підхід створить надійний фундамент соціальної захищеності громадян України як у період війни, так і після її завершення.

Список використаної літератури

1. Соціальний захист в Україні : навчально-методичний посібник / автори-укладачі Т. Л. Опалюк, Ю. В. Сербалюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 243 с.
2. Конституція України : прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Київ : Преса України, 1997. 80 с.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 05.06.2026).
4. Міністерство фінансів України. *Видатки державного бюджету України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/> (дата звернення: 10.06.2026).
5. Про внесення змін до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам :

Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2026 № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2026-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2026).

В. В. Бутенко

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

О. М. Багріновська

здобувачка IV курсу, спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Бюджетна система держави є однією з головних основ її фінансової організації, оскільки саме через бюджети відбувається зосередження, розподіл і використання коштів, потрібних для виконання суспільних завдань. Держава не може існувати лише як політичний утвір, бо для захисту громадян, утримання освіти, охорони здоров'я, оборони, соціальної підтримки, судової влади, місцевого самоврядування та розвитку громад потрібні реальні фінансові ресурси. Бюджетна система показує, яким чином ці ресурси збираються, між якими рівнями влади розподіляються і на які потреби спрямовуються. У науковій літературі бюджет розглядається не тільки як кошторис доходів і видатків, а як складна форма суспільних відносин, через яку держава впливає на економіку, соціальну сферу та територіальний розвиток [1, с. 28].

Сутність бюджетної системи полягає в тому, що вона об'єднує всі бюджети, які діють у державі, у єдину впорядковану сукупність. В Україні до неї належать Державний бюджет України та місцеві бюджети, які разом формують фінансову основу діяльності публічної влади. Така побудова дає змогу поєднати загальнодержавні потреби з потребами окремих територіальних громад. Державний бюджет забезпечує фінансування оборони, загальнодержавного управління, державних програм, міжбюджетної підтримки та інших видатків, що мають значення для всієї країни. Місцеві бюджети забезпечують ближчі до

громадянина послуги, зокрема утримання закладів освіти, місцевої інфраструктури, житлово-комунального господарства, культури, благоустрою та частини соціальних послуг [2, с. 41].

Зміст бюджетної системи не можна зводити лише до переліку бюджетів. Вона охоплює правила складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, контролю за використанням коштів і звітування перед суспільством. У цьому виявляється її правова, економічна та управлінська природа. Правова природа означає, що бюджетні відносини мають бути врегульовані законом, а органи влади не можуть довільно збирати або витрачати кошти. Економічна природа полягає в тому, що бюджет є способом перерозподілу частини створеного в країні продукту. Управлінська природа проявляється у тому, що через бюджет держава визначає пріоритети розвитку, підтримує певні галузі, забезпечує стабільність, реагує на кризи та створює умови для відновлення [3, с. 114].

Значення бюджетної системи для держави виявляється передусім у її здатності забезпечувати виконання основних функцій влади. Без бюджету неможливо організувати оборону, утримувати державні установи, надавати допомогу вразливим групам населення, фінансувати школи, лікарні, дороги, громадську безпеку та програми розвитку. У сучасних умовах для України це значення стало ще більш очевидним, оскільки бюджетна система працює в умовах воєнних викликів, значного навантаження на видатки, потреби у відновленні пошкоджених територій та необхідності підтримувати життєдіяльність громад. Науковці справедливо зазначають, що під час нестабільності бюджетна система перетворюється на один із головних засобів збереження керованості держави та соціальної стійкості суспільства [4, с. 23].

Бюджетна система має також розподільне значення. Через неї держава перерозподіляє фінансові ресурси між різними сферами суспільного життя, регіонами та групами населення. Частина коштів спрямовується на поточне утримання установ, частина на розвиток, частина на соціальну підтримку, частина на виконання боргових зобов'язань. Такий розподіл завжди відображає пріоритети державної політики. Коли зростає потреба в обороні, збільшується частка відповідних видатків. Коли держава прагне посилити людський розвиток, більше уваги приділяється освіті, медицині, науці, культурі та соціальному захисту. Отже, бюджетна система є не просто технічним механізмом руху грошей, а способом вибору напряму розвитку країни.

Помітну роль бюджетна система відіграє у забезпеченні рівноваги між центром і громадами. Надмірна зосередженість коштів у державному бюджеті може послабити місцеве самоврядування, а надмірне розпорошення ресурсів без належного контролю може створити нерівність між територіями. Саме тому значення мають міжбюджетні відносини, тобто порядок передавання коштів між різними рівнями бюджетної системи. Завдяки дотаціям, субвенціям та іншим формам підтримки держава може вирівнювати фінансові можливості територій, допомагати громадам із нижчою дохідною базою та забезпечувати більш однаковий доступ громадян до базових послуг [2, с. 89].

Бюджетна система має контрольне значення, адже вона дає змогу оцінювати, наскільки законно, доцільно й результативно використовуються публічні кошти. Контроль потрібний не лише для виявлення порушень, а й для підвищення довіри громадян до влади. Коли суспільство бачить, звідки надходять кошти і на що вони витрачаються, бюджет перестає бути закритим документом для вузького кола посадовців. Прозорість бюджету сприяє відповідальнішому управлінню, а також дає громадянам змогу краще розуміти, чому певні видатки збільшуються, а інші скорочуються [3, с. 156].

Сучасне значення бюджетної системи посилюється тим, що вона пов'язана з довгостроковим розвитком держави. Якісна бюджетна система повинна не тільки покривати поточні витрати, а й створювати фінансові передумови для майбутнього зростання. Це стосується підтримки освіти, науки, цифрового обліку публічних фінансів, відновлення інфраструктури, енергетичної стійкості, місцевого розвитку та підготовки до післявоєнної відбудови. Бюджетні рішення, ухвалені сьогодні, впливають на якість життя громадян у майбутні роки, тому бюджетна система має поєднувати оперативність, законність, справедливість і передбачуваність.

Бюджетна система держави є цілісною сукупністю бюджетів, бюджетних правил, відносин, повноважень і способів контролю, через які держава організовує рух публічних коштів. Її сутність полягає у фінансовому забезпеченні функцій держави та місцевого самоврядування, а значення проявляється у здатності підтримувати соціальну стабільність, обороноздатність, економічний розвиток і рівновагу між різними територіями. Для України бюджетна система має не лише фінансове, а й безпекове,

соціальне та відновлювальне значення, оскільки в умовах війни саме вона забезпечує можливість держави діяти, допомагати громадянам і зберігати керованість. Ефективна бюджетна система повинна бути прозорою, законною, збалансованою та орієнтованою на реальні потреби суспільства.

Список використаної літератури

1. Бюджетна система : підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/items/ef8cc8f6-7a3c-49f8-962a-10879a475799> (дата звернення 21.05.2026).
2. Качула С. В., Павлова Г. Є., Лисяк Л. В., Добровольська О. В., Катан Л. І. Бюджетна система України : навч. посіб. Дніпро : Монолит, 2021. 332 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Kachula-S.V.-Byudzhetna-systema.pdf (дата звернення 21.05.2026).
3. Сідор М. І., Омельченко І. І. Бюджетна система України в сучасних умовах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 95–98. URL: https://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2024/22.pdf (дата звернення 15.05.2026).
4. Буй Т. Г., Доліновська О. Я. Бюджетна система України: вплив війни та виклики повоєнної відбудови. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. Т. 8. Вип. 1. С. 17–24. URL: <https://spne.ukma.edu.ua/article/view/289545>

В. В. Бутенко

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку і фінансів

Д. С. Панченко

*здобувач III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»*

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасній ринковій економіці успіх підприємства прямо визначається тим, як організовано його фінансову діяльність. Серед усіх напрямів фінансового менеджменту управління

грошовими потоками посідає особливе місце. Причина в тому, що саме рух коштів забезпечує безперебійність виробництва, вчасне погашення зобов'язань і досягнення довгострокових цілей. Коли грошові потоки належним чином організовано, зростає платоспроможність, підвищується ліквідність, зміцнюється фінансова стабільність, а загальна ефективність бізнесу йде вгору.

Під грошовими потоками підприємства зазвичай розуміють усі надходження та витрачання грошей, що виникають внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Такі потоки відбивають реальний рух фінансових ресурсів і є одним із найінформативніших показників фінансового стану компанії. Проаналізувавши їх, можна з'ясувати, чи здатне підприємство самостійно формувати достатні обсяги фінансування для стабільної роботи.

Проблема управління грошовими потоками загострюється в періоди макроекономічної нестабільності, а саме за високої інфляції, різких коливань валютних курсів, жорсткої конкуренції та обмеженого доступу до зовнішніх грошей. За таких обставин підприємства вимушені планувати використання кожної гривні значно ретельніше, ніж у спокійні часи, уникати ситуацій, що ведуть до неплатоспроможності, і використовувати наявні кошти з максимальною віддачею.

Головна мета, яку переслідує управління грошовими потоками, саме досягти збалансованості між надходженнями й витратами коштів як у часі, так і за обсягами. Такий баланс дає змогу уникнути двох крайнощів: дефіциту та надлишку грошей. Нестача коштів призводить до збоїв у виробничих процесах, затримок із виплатою заробітної плати, прострочень за податками або невиконання зобов'язань перед постачальниками. Надлишок дає попередження про те, що ресурси не працюють, а підприємство втрачає можливість отримати додатковий дохід через неефективне використання капіталу.

Дієве управління грошовими потоками неможливе без виконання кількох ключових функцій, зокрема: планування, прогнозування, контролю, аналізу та оптимізації. Планування дає змогу заздалегідь визначити, скільки грошей знадобиться підприємству в наступному періоді, і забезпечити своєчасне покриття витрат. Основний інструмент саме бюджет грошових надходжень і видатків, який дозволяє побачити, де очікується дефіцит, а де існуватиме тимчасовий профіцит.

Прогнозування грошових потоків належить до інструментів стратегічного фінансового управління. Воно допомагає завчасно передбачити труднощі, оцінити перспективи й прийняти випереджувальні рішення. Якщо прогноз показав майбутню нестачу коштів, можна встигнути залучити кредитні ресурси або перенести частину платежів, не доводячи справи до кризи.

Контроль за рухом грошових коштів потрібен для того, щоб вчасно помічати відхилення від планових показників і реагувати на негативні зміни, поки вони не набрали критичної маси. Найбільшу увагу тут приділяють дебіторській та кредиторській заборгованості, тому що саме ці показники безпосередньо впливають на ліквідність. Коли зростає дебіторська заборгованість, гроші ніби заморожуються й випадають з обороту. Коли ж кредиторська заборгованість виходить з-під контролю, то це загрожує штрафними санкціями та втратою довіри з боку контрагентів.

Один із стратегічних напрямів підвищення ефективності управління грошовими потоками – прискорити оборотність активів. Досягають цього різними способами: скорочують терміни погашення дебіторської заборгованості, оптимізують складські запаси, удосконалюють систему розрахунків із партнерами, підвищують ефективність збуту. Що швидше обертаються гроші, то меншою стає залежність компанії від позикового капіталу та витрати на його обслуговування, а це напряму впливає на фінансову стійкість.

Не обходиться тут і без сучасних технологій. ERP-системи, автоматизовані платіжні сервіси, електронний документообіг, аналітичні платформи, саме і це підвищує точність обліку й пришвидшує ухвалення рішень. Для середніх і великих підприємств, які проводять масу фінансових операцій, такі інструменти стають не розкішшю, а засобом виживання: вони дозволяють швидко підлаштовуватися до постійних змін ринку.

Управління грошовими потоками впливає й на те, наскільки компанія цікава для інвесторів та кредиторів. Ті, хто вкладає гроші, дивляться не лише на прибутковість. Для них важливіше, чи здатне підприємство рік за роком демонструвати стабільний, передбачуваний грошовий потік. Стійкий позитивний cash-flow – це головний сигнал фінансової надійності та перспективності. Водночас варто оптимізувати структуру потоків за видами діяльності: основна ставка робиться на операційну діяльність як найстабільніше джерело надходжень,

інвестиційна має працювати на довгострокове зростання, а фінансова підтримувати розумний рівень капіталізації без надмірного боргового тягаря.

Таким чином, якісне управління грошовими потоками це не другорядна функція, а одна з головних передумов стабільного існування підприємства. Завдяки йому вдається тримати фінансову рівновагу, підвищувати ліквідність активів, знижувати ризики фінансових втрат і нарощувати конкурентоспроможність.

Підсумовуючи, зазначимо, що управління грошовими потоками слід трактувати як стратегічний інструмент, що забезпечує фінансову стійкість та конкурентні позиції компанії. Від того, наскільки професійно він застосовується, залежить не тільки поточна ліквідність, але й довгостроковий економічний потенціал, зацікавленість з боку інвесторів і здатність підприємства стабільно розвиватися в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Кравченко В. Вплив цифровізації розрахункових процесів на ефективність управління грошовими потоками аграрних підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1625> (дата звернення: 23.04.2026).
2. Волошина-Сідей В., Кириченко А. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи ефективного управління грошовими потоками підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2831> (дата звернення: 20.04.2026).
3. Рубанська К. В. Управління грошовими потоками підприємства: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти Бакалавр за ОПП Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент. Полтава : Полтавський державний аграрний університет. 2024. 38 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/entities/publication/58662b87-ca96-442c-bc24-43df1057813a> (дата звернення: 16.04.2026).

І. О. Горобець

*здобувачка II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Л. Є. Борисова

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ефективність управління підприємством значною мірою залежить від якості інформації, яка використовується для прийняття рішень. Одним із важливих джерел такої інформації є аналітична звітність. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», звітність узагальнює показники діяльності підприємства та відображає його фінансовий стан [1]. Водночас традиційної фінансової звітності часто недостатньо для потреб управління, оскільки вона не завжди є достатньо оперативною.

В умовах воєнного стану потреба у швидкій та достовірній інформації для управління підприємством стає ще більш відчутною. У таких умовах значно зростає потреба в швидкій та достовірній інформації, яка дозволяє оперативно реагувати на зміни та приймати управлінські рішення.

Аналітична звітність є складовою обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Вона формується на основі даних бухгалтерського обліку та використовується для аналізу, контролю і планування діяльності. На відміну від фінансової звітності, аналітична звітність орієнтована переважно на внутрішніх користувачів і може змінюватися залежно від потреб управління. Саме тому структура та показники аналітичної звітності можуть змінюватися залежно від потреб управління.

Водночас формування аналітичної звітності на практиці супроводжується рядом проблем. Насамперед варто зазначити відсутність єдиного підходу до її складання. Кожне підприємство формує таку звітність самостійно, що призводить до різних підходів та ускладнює порівняння показників.

Також суттєвою проблемою є якість первинної інформації. Помилки в обліку або несвоєчасне відображення господарських операцій можуть впливати на достовірність аналітичних

даних. Крім того, на практиці часто виникає затримка у формуванні інформації, що знижує її актуальність для управління.

В умовах воєнного стану ці проблеми посилюються. Зокрема, підприємства можуть стикатися з обмеженим доступом до даних, зміною місця ведення діяльності або різкими коливаннями обсягів роботи. Дослідники також зазначають, що підвищується рівень невизначеності, що ускладнює процес планування та прогнозування діяльності [5; 6].

Окремо варто звернути увагу на недостатній рівень автоматизації обліково-аналітичних процесів. Відсутність сучасних інформаційних систем призводить до розрізненості даних та ускладнює формування комплексної аналітичної звітності. На нашу думку, це є однією з ключових проблем, особливо для невеликих підприємств.

З метою вдосконалення формування аналітичної звітності доцільно впроваджувати сучасні інформаційні технології, а також підвищувати якість облікових даних. Важливим є також поєднання фінансових і нефінансових показників, що дозволяє більш повно оцінити діяльність підприємства. Крім того, можна вважати доцільним використання ризик-орієнтованого підходу, особливо в умовах нестабільності.

Підсумовуючи, можна зазначити, що аналітична звітність відіграє важливу роль у системі управління підприємством. Водночас існує ряд проблем її формування, які в умовах воєнного стану стають більш відчутними. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення підходів до її формування та використання.

Список використаної літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 10.05.2026).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 10.05.2026).
3. Методичні рекомендації щодо складання звіту про управління : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 груд. 2018 р. № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (дата звернення: 14.05.2026).
4. Максимів Ю., Гайдучок Т., Івасюк Н. Розкриття обліково-аналітичної інформації у звітності підприємств в умовах воєнного

- стану. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Вип. 11. С. 353–365. DOI: 10.58423/2786-6742/2025-11-353-365 (дата звернення: 15.05.2026).
5. Безручук С. Л., Петришин Л. П. Зміна якості бухгалтерської звітності в умовах війни. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 134–140. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2023&abstract=2023_5_0_134_140 (дата звернення: 15.05.2026).
 6. Мурована Т. О. Підприємництво в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2144> (дата звернення: 14.05.2026).
 7. Ніпіаліді О. Ю. Проблеми розвитку підприємств в сучасних умовах господарювання. *Економічний аналіз*. 2024. URL: <https://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/1198> (дата звернення: 16.05.2026).

Т. І. Криворучко

здобувачка II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Л. Є. Борисова

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна суттєво змінила правила гри на небанківському фінансовому ринку. Для страхових компаній сьогодні на першому місці стоїть проблема виживання та збереження фінансової стійкості, адже саме вони гарантують своєчасні виплати своїм клієнтам відповідно до оновленого законодавства [1]. Водночас Національний банк України постійно оновлює вимоги до капіталу, роблячи їх більш жорсткими [2]. Через це старі класичні підходи до фінансового аналізу вже не дають потрібного результату. Виникає гостра потреба оновити обліково-аналітичне забезпечення компаній, щоб воно встигало за новими макроекономічними реаліями.

Щоб реально оцінити, наскільки страхова компанія здатна покривати свої зобов'язання, одного лише базового моніторингу замало. Досліджуючи це питання, ми побачили, що на практиці найкраще працює розширена система оцінки нормативів регулятора [2]. Вона має включати щонайменше 16 ключових індикаторів. Сюди входять не тільки стандартні показники поточної ліквідності чи рентабельності, а й специфічні галузеві метрики. Наприклад, коефіцієнт рівня виплат, показник покриття страхових резервів високоліквідними активами та частка перестраховальників. Якщо керівництво компанії буде регулярно відстежувати саме цю групу з 16 маркерів, воно зможе набагато швидше помітити перші ознаки втрати платоспроможності та вжити заходів.

Ще один критично важливий момент – це прогнозування та стрес-тестування ризиків, на важливості яких наголошує регулятор у своїх аналітичних оглядах [3]. Оскільки зараз горизонт планування в бізнесі дуже короткий, облікові системи просто зобов'язані містити інструменти прикладної статистики. Зокрема, досить ефективним є використання регресійних моделей та методів ковзної середньої для аналізу того, як саме надходять страхові премії. Це дає змогу точніше передбачити майбутні обсяги виплат у розрізі місяців чи кварталів. Коли такі математичні інструменти інтегровані прямо в облікову ERP-систему, фінансовому менеджеру значно простіше моделювати різні стрес-сценарії та уникати касових розривів.

Досвід провідних вітчизняних страховиків чудово підтверджує ці думки. Аналізуючи загальні тенденції розвитку ринку, висвітлені у звітах регулятора [3], та фінансову звітність таких компаній, як АТ «СГ «ТАС» та ПрАТ «СК «Універсальна» за останні кілька років, стає зрозуміло: їхня ринкова стабільність багато в чому тримається саме на глибокій автоматизації обліку та чіткому виконанні закону [1]. Вони досить швидко адаптують свої аналітичні бази під нові вимоги регулятора. Регулярне тестування за згаданими вище індикаторами та грамотне податкове планування (особливо в частині ПДВ та податку на прибуток) допомагають їм утримувати довіру клієнтів навіть під час поточної кризи.

Не слід забувати й про перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності, зокрема МСФЗ 17 «Страхові контракти», що адаптує українське поле до європейських вимог [2]. Відповідно, як майбутні фахівці фінансового сектору, ми розуміємо,

що необхідно вчитися працювати з великими масивами даних (Big Data) та переглядати стандартні алгоритми оцінки ризиків.

Підсумовуючи, можна впевнено сказати, що трансформація аналітики та обліку у страховиків зараз базується на трьох основних напрямках. Перший – це чітке виконання оновлених нормативів НБУ. Другий – використання розширеної системи індикаторів для оперативного контролю за грошовими потоками. І третій – автоматизація статистичних та прогнозних розрахунків. Лише такий комплексний підхід дає страховим компаніям шанс зберегти свою платоспроможність у ці непрості часи.

Список використаної літератури

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20> (дата звернення: 06.06.2026).
2. Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика : Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2023 № 201. *Офіційне інтернет-представництво Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 06.06.2026).
3. Звіт про фінансову стабільність : червень 2025 року. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 06.06.2026).

М. С. Пахомов

*здобувач III рівня вищої освіти, аспірант кафедри обліку і фінансів
Науковий керівник: д-р екон. наук Н. Ю. Єршова*

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Управління фінансовими ризиками компаній в період економічної нестабільності, глобальних викликів та загроз

є актуальним напрямом наукових досліджень [1–3]. Ф. Найт заклав основи теорії ризику і показав різницю між ризиком та невизначеністю. К. Ерроу і Дж. Стігліц дослідили, як працює асиметрія інформації та несприятливий відбір. Сучасні підходи до ризиків страховиків пропонують Н. Ю. Єршова, С. В. Юдіна, О. В. Лиса, Т. О. Гуржій, Ю. Слепухіна [4–5]. Також цим займається європейська система Solvency II (Е. Berdin, С. Pancaro, С. Kok) [6]. Але підходи до діяльності страхових компаній в умовах війни та нестабільності потребують певної адаптації.

В умовах посилення глобальної невизначеності, зростання частоти кризових явищ та трансформації архітектури міжнародних фінансових ринків особливого значення набуває формування ефективного обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ризиками страхових компаній. Страховий сектор виступає не лише інститутом перерозподілу ризиків, а й важливим елементом забезпечення фінансової стійкості економічних систем, акумулюючи значні інвестиційні ресурси та виконуючи функцію стабілізації соціально-економічних процесів. Оцінка поточного стану фінансових ризиків НАСК «ОРАНТА». Аналіз структури капіталу за 2022–2025 роки показав: статутний капітал стабільний на рівні 159 млн грн, у 2025 р. збільшений до 244 млн грн. Власний капітал зріс з 411,4 млн грн (2022) до 487,2 млн грн (2023). Страхові резерви становили 820,9 млн грн у 2022 р., що майже вдвічі перевищує власний капітал (коефіцієнт покриття 0,50 при нормативі >0,3). Чистий прибуток за 9 міс. 2025 р. досяг 184,8 млн грн, що на 139,9 % більше порівняно з 2022 р.

Ключовими ризиками є: ризик концентрації (високий) – частка ОСЦПВ у портфелі перевищує 85 %. Андеррайтерський ризик (низький/помірний) – рівень виплат знизився з 33,1 % (2022) до 27,9 % (2025), комбінований коефіцієнт 93,9 %. Ризик ліквідності (низький) – достатній рівень високоліквідних активів. Ризик резервування (помірний) – висока частка резервів заявлених, але не виплачених збитків.

З метою підвищення ефективності управління фінансовими ризиками страхових компаній в умовах глобальних викликів та євроінтеграційних трансформацій запропоновано інтегровану ризик-орієнтовану систему обліково-аналітичного забезпечення, яка поєднує облікові дані, актуарні розрахунки, показники платоспроможності, ризик-індикатори та управлінську звітність в єдиному інформаційно-аналітичному середовищі.

Концептуально, модель базується на принципах інтегрованого ризик-менеджменту, адаптивного управління та інформаційної конвергенції, що забезпечують безперервний обмін даними між функціональними підрозділами страхової компанії. На відміну від існуючих підходів, де облікові, актуарні та аналітичні процедури функціонують відокремлено, запропонована система формує єдиний цикл трансформації інформації від первинної реєстрації господарських операцій до формування ризик-орієнтованих управлінських рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення в даному контексті розглядається як багаторівнева інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує ідентифікацію, вимірювання, оцінювання та контроль фінансових ризиків шляхом трансформації первинних даних у релевантну управлінську інформацію. Його функціональна роль полягає у створенні інформаційного середовища для прийняття своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підтримання платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості страховика.

Оптимізаційна модель розподілу ресурсів показала, що оптимальна структура портфеля передбачає зниження частки ОСЦПВ з 85 % до 70 % та збільшення частки КАСКО (з 3 % до 8 %), ДМС (з 2 % до 6 %), майна (з 4 % до 8 %), вантажів (з 1 % до 3 %). Додатковий маржинальний дохід – 27,6 млн грн.

Базовий сценарій на 2028 рік: страхові премії 5,3 млрд грн, чистий прибуток 350 млн грн, ROE 34,3 %.

Песимістичний сценарій: чистий прибуток 150 млн грн – компанія залишається прибутковою завдяки операційній ефективності та диверсифікації.

Стрес-тестування катастрофічних ризиків (власне утримання 10 млн грн):

Повінь (ймовірність 1 %, збитки 500 млн грн) → вплив на капітал -12,5 %.

Авіакатастрофа (0,5 %, 300 млн грн) → вплив -7,5 %.

Пожежа на складі (2 %, 200 млн грн) → вплив -5 %.

Завдяки програмі перестрахування з перестраховиками рейтингу A+ вплив катастрофічних ризиків на власний капітал є обмеженим.

Практична реалізація запропонованої системи забезпечує оперативне виявлення фінансових ризиків, підвищення обґрунтованості управлінських рішень, зменшення інформаційної асиметрії між структурними підрозділами, посилення

контролю за фінансовою стійкістю страховика та адаптацію системи управління до вимог європейського страхового регулювання. Впровадження системи сприяє формуванню проактивної моделі ризик-менеджменту, орієнтованої на попередження кризових явищ та забезпечення довгострокової фінансової резильєнтності страхової компанії. Ризик-орієнтована модель обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ризиками страхової компанії, яка базується на інтеграції облікових, актуарних та аналітичних даних у єдиному інформаційному середовищі та передбачає використання системи ключових ризикових індикаторів, карти фінансових ризиків і цифрової інформаційної панелі моніторингу, що забезпечує своєчасне виявлення ризикових подій та підвищує обґрунтованість управлінських рішень в умовах глобальних викликів та євроінтеграційних трансформацій.

Список використаної літератури

1. Єршова Н. Ю. Формування стратегічного управлінського обліку як системи інформації для підтримки процесу стратегічного управління підприємствами. *Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2016. № 3. С. 113–118. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a357a60d-cb61-484f-ab4a-589f57fb5bd6/content> (дата звернення: 11.06.2026).
2. Пахомов М. Світові тенденції розвитку ринку страхових послуг та перспективи в Україні. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2024. (1). 17–21. URL: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2024.1.17> URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/301319> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Єршова Н. Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення діагностики та прогнозування розвитку бізнес-структур» для студентів усіх форм навчання за спеціальністю 071 Облік і оподаткування, спеціалізації 02 Бізнес-аналітика / уклад. Н. Ю. Єршова. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 114 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162867835.pdf> (дата звернення: 11.06.2026).
4. Пахомов М. С. Solvency II та управління ризиками: шлях до фінансової стійкості страхової компанії. *Економічний вісник Донбасу*. 2025. № 1(79). С. 19–22. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-19-22](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-19-22)
5. Єршова Н. Ю. Стратегічний управлінський облік: ключові проблеми практичного використання на підприємствах

в інноваційній економіці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2018. Вип. 32. С. 181–185. URL: <https://www.ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/441/437> (дата звернення: 11.06.2026).

6. Єршова Н. Ю. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. № 4. С. 385–396. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/104/117>. <https://doi.org/10.58423/27866742/2023-4-385-396> (дата звернення: 11.06.2026).

О. М. Савастеева

д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ESG-ФАКТОРІВ У КОРПОРАТИВНІ ОБЛІКОВІ СИСТЕМИ

В умовах сучасного світу необхідність залучення інвестиційного капіталу, підвищення регуляторних вимог щодо транспарентності бізнесу і дотримання принципів соціальної відповідальності визначає потребу бізнес-суб'єктів враховувати не тільки фінансові показники власної діяльності. Так, 2020 році Європейським союзом була ухвалена Директива щодо нефінансової звітності (Non-Financial Reporting Directive, NFRD), відповідно до якої на суб'єкти підприємницької діяльності було покладено обов'язок оприлюднення даних щодо екологічного, соціального та управлінського впливу [1]. Зазначене стало визначальним фактором стандартизації обліку, а також інтегрування ESG-факторів до стратегічного корпоративного менеджменту.

Прийняття нової європейської «зеленої» стратегії (European Green Deal), щодо досягнення нульових вуглецевих викидів до 2050 року [2] призвело до значних трансформацій у напрямку інтегрування екологічних індикаторів в корпоративні системи управлінського обліку, внаслідок якого європейські суб'єкти підприємницької діяльності повинні відображати показники викидів вуглецю, розрахунок енергоефективності, а також інші екологічні фактори в корпоративній звітності. Зазначене

призвело до появи нових облікових інструментів, таких як, наприклад, облік вуглецевого сліду (carbon accounting), що для європейських компаній вже став невід'ємним компонентом управлінського обліку.

Починаючи з 2021 року, коли в Німеччині та Швейцарії набули широко поширення процеси розробки і запровадження інтегрованої звітності, що консолідує як фінансові, так і нефінансові показники, великі німецькі корпорації, зокрема, Siemens і BASF, публікують інтегровану звітність з метою демонстрації власного впливу на довкілля і суспільний розвиток, що не тільки сприяло зростанню рівня прозорості звітності, але і допомогло в процесі залучення інвестиційних ресурсів від ESG-орієнтованих інвестиційних суб'єктів.

У Сполучених Штатах Америки та Канаді також був активізований процес інноваційної трансформації корпоративних облікових систем. Так, починаючи з 2022 року Комісією з цінних паперів та бірж США (SEC) були розроблені нові вимоги щодо оприлюднення у фінансових звітах даних про екологічні ризики [3], що можна розглядати визначальним поштовхом у напрямку стандартизації відображення ESG-факторів в сучасних облікових системах та їх інтегрування в сферу стратегічного менеджменту. Канадські суб'єкти бізнесу активно застосовують цифровий інструментарій з метою моніторингу і аналізу ESG-показників, досягаючи таким чином надзвичайно оперативного реагування у відповідь на зміни регуляторних вимог і мінливість вподобань стейкхолдерів.

Інноваційні підходи в контексті запровадження ESG-показників в корпоративні облікові системи відбуваються і у азійських країнах. Відтак, в Японії починаючи з 2021 року в рамках програми «Зелена трансформація» (Green Transformation) [4] відбувається інтегрування кліматичних індикаторів в управлінський облік суб'єктів бізнесу, які вже досить активно застосовують різні методики обліку вуглецевих викидів з метою проведення аналізу власних екологічних проєктів. В свою чергу, розроблення стандартів для обліку ESG-показників в цифровому форматі створює можливість для компаній автоматизувати процес збору та аналізу інформації, що суттєво підвищує ефективність управлінського обліку [5].

Не залишилась осторонь від цих процесів і Україна. Так, в 2023 році Національним банком України була затверджена Політика з розвитку сталого фінансування, яка також

містить імплементацію ESG-принципів до фінансової звітності і є важливим імпульсом до стандартизації управлінського обліку в національних реаліях [6].

Вітчизняні бізнес-суб'єкти також починають трансформувати власні облікові системи відповідно до вимог сучасності. Так, дослідження Склярука І.П. та Вовк Н.О. демонструє чіткий взаємозв'язок між запровадженням цифрових інструментів і автоматизацією шаблонних процесів та забезпеченням обґрунтованого прогностичного аналізу [7]. Втім, вирішення потребує проблематика, викликана незадовільним рівнем цифрової обізнаності персоналу і потребою у залученні суттєвих інвестиційних ресурсів в розвиток відповідної технологічної інфраструктури.

До того ж, надзвичайно актуальним є пристосування сучасних облікових систем, зокрема, системи управлінського обліку, до можливості генерації нефінансових показників, пов'язаних з наслідками глобальних кризових явищ і досягненням цілей сталого розвитку в межах національних пріоритетів.

Отже, трансформація корпоративних облікових систем до вимог сучасності є закономірним і комплексним процесом, який відбувається на основі розвитку цифрових облікових технологій, відображення впливу ESG-факторів, а також створення гнучких стратегій. В свою чергу, адаптування систем управлінського обліку до реалій сьогодення перетворюється на новітній стандарт ефективного корпоративного менеджменту. Це пов'язано із підвищенням вимог до прозорості, соціальної відповідальності бізнесу і реалізацією цілей сталого розвитку, що, в свою чергу, супроводжується розробкою системи комплексних індикаторів впливу діяльності компанії в екологічному, соціальному та управлінському аспектах. Водночас, інтегрування ESG-факторів в корпоративні облікові системи є додатковим фактором отримання доступу до ринків капіталу в умовах зростання кількості ESG-орієнтованих інвесторів. Через те, що поняття «ESG» часто ототожнюється зі стійкістю, потрібно розуміти, що воно втілює цілий спектр різноманітних аспектів ведення бізнесу, включаючи ризик-менеджмент, корпоративну соціальну і екологічну відповідальність. Їх облік і аналіз дозволить компаніям не тільки зберегти власні конкурентні позиції, а і забезпечити реалізацію цілей сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

Список використаної літератури

1. European Commission. Non-Financial Reporting Directive (NFRD). 2020. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 02.06.2026).
2. European Commission. The European Green Deal. 2020. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення: 02.06.2026).
3. U.S. Securities and Exchange Commission (SEC). Climate Risk Disclosure Rules. 2022. URL: <https://www.sec.gov> (дата звернення: 02.06.2026).
4. Japanese Ministry of Economy, Trade and Industry. Green Transformation (GX) Strategy. 2021. URL: <https://www.meti.go.jp> (дата звернення: 02.06.2026).
5. Куруч О.В., Савастєєва О.М. Державні механізми цифровізації облікових процесів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2025. № 2(60) С. 56–65. [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2025.2\(60\).335149](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2025.2(60).335149)
6. Національний банк України. Політика з розвитку сталого фінансування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku> (дата звернення: 02.06.2026).
7. Склярук І. П., Вовк Н. О. Управлінський облік бізнес-процесів в умовах діджиталізації. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-69> (дата звернення: 15.03.2025).

Секція 4

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Д. К. Астратенко

*здобувачка I (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

А. В. Лопушинська

*здобувачка I (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

А. О. Сокорук

*здобувачка III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність «Економіка»*

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. І. А. Ломачинська

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) в практику корпоративного менеджменту створює передумови для кардинального підвищення операційної ефективності й точності аналізу ринкової кон'юнктури. Водночас делегування аналітичних і прогнозуючих функцій алгоритмічним системам генерує комплекс специфічних ризиків, нехтування якими може призвести до деструктивних наслідків для стратегічної стабільності підприємства [1]. Природа цих загроз має міждисциплінарний характер, охоплюючи технологічні, етичні, правові та організаційні аспекти функціонування організації (табл. 1).

Провідні технологічні компанії розуміють масштаб відповідальності та формують власні підходи до безпечної розробки ШІ.

Таблиця 1

Класифікація ключових ризиків ІІІ в контурі менеджменту

Ризик	Характеристика
1	2
Технологічні ризики та проблема «чорної скриньки» (Black Box)	Сучасні моделі глибокого навчання (Deep Learning) та великі мовні моделі володіють високим ступенем нелінійної складності, що унеможливорює покрокове відстеження логіки формування фінальної рекомендації [2]. Брак прозорості (прозорості) алгоритмів підбиває довіру менеджменту до генерованих результатів, оскільки керівник змушений приймати критичні стратегічні рішення наосліп, без розуміння причинно-наслідкових зв'язків [3]
Проблема зміщення та упередженості даних (Algorithmic Bias)	Штучний інтелект навчається на історичних масивах даних, які апріорі можуть містити системні помилки, суб'єктивні упередження минулих періодів або застарілі соціокультурні шаблони. У разі використання таких даних для автоматизації процесів (наприклад, у сфері управління людськими ресурсами (HRM) або оцінки кредитоспроможності клієнтів) алгоритм масштабує та консервує дискримінаційні практики, що спричиняє репутаційні та правові втрати для бізнесу [4]
Низька якість даних (Garbage In, Garbage Out)	Ефективність предиктивної аналітики ІІІ детермінована повнотою, структурованістю та валідністю інформації, що надходить у систему. Наявність «інформаційного шуму», фрагментованих сховищ (data silos) або навмисно сфальсифікованих показників призводить до формування хибних прогнозів, на основі яких приймаються помилкові інвестиційні чи операційні рішення [5]
Ерозія управлінської відповідальності та критичного мислення	Надмірна довіра до автоматизованих систем (automation bias) породжує ризик втрати керівниками навичок критичного аналізу та самостійного мислення [6]. Виникає правовий та організаційний вакуум: у разі настання збитків через хибну рекомендацію ІІІ розмивається інститут персональної відповідальності топ-менеджменту, оскільки

1	2
	провину перекладають на технологічний збір алгоритму
Загрози кібербезпеці та комплаєнс-ризиків	Специфічні атаки на моделі ШІ (зокрема, атаки отруєння даних або змагальні атаки) здатні непомітно спотворити логіку прийняття рішень. Крім того, використання хмарних архітектур ШІ створює загрозу витоку конфіденційної комерційної таємниці та порушення регуляторних норм щодо захисту персональних даних (наприклад, GDPR або EU AI Act) [7]

Джерело: складено автором за даними: [2–7]

Google розробив принципи етичного штучного інтелекту ще у 2018 р. й інвестує в дослідження технічних методів зменшення упередженості в моделях. OpenAI застосовує багаторівневий підхід до безпеки: від технічного тестування до залучення зовнішніх експертів для «червоного командування» – імітації атак на систему. Anthropic побудувала свою філософію навколо концепції «Конституційного ШІ» – навчання моделей дотриманню чітких етичних принципів. Meta зосередилася на прозорості: публікація дослідження ризиків своїх моделей та доступ науковій спільноті для незалежної перевірки.

Безпека штучного інтелекту не полягає в обмеженні інновацій. Йдеться про створення умов, коли інновації можуть розвиватися швидше, оскільки компанії не бояться експериментувати [8]. Безкоштовні онлайн-інструменти або швидкі рішення від невідомих підрядників зараз можуть здаватися вигідними. Але один витік конфіденційних даних клієнтів, комерційної таємниці чи особистої інформації співробітників може коштувати набагато більше – як у грошах, так і в репутації. Microsoft та ін. лідери ринку демонструють, що відповідальний підхід до ШІ – це конкретна щоденна робота: тисячі тестів, десятки експертних команд, інструменти для мільйонів розробників, співпраця з регуляторами.

Коли підприємство обирає, який ШІ використовувати, воно обирає не просто інструмент, а рівень безпеки даних, рівень відповідальності постачальника та рівень ризику бізнесу. Нейтралізація виявлених деструктивних чинників вимагає

побудови комплексної системи управління ІІІ, яка базується на впровадженні таких превентивних механізмів:

1) концепція «Людина в контурі»: системи ІІІ виконують виключно дорадчу, рекомендаційну або сервісну функцію. Остаточне затвердження багаторівневих стратегічних рішень та юридична відповідальність за їх наслідки виключно за людиною (менеджером);

2) розвиток пояснюваного ІІІ: пріоритетне інвестування в розробку та інтеграцію алгоритмів, архітектура яких інтерпретує внутрішню логіку розрахунків. Менеджер отримує не просто цифри чи прогноз, а структуроване обґрунтування факторів, які на нього вплинули;

3) регулярний незалежний аудит даних та алгоритмів: Впровадження обов'язкового моніторингу систем ІІІ на предмет виявлення «дрейфу моделей» (model degradation) та математичних викривлень. Очищення вхідних масивів від застарілих або дискримінаційних параметрів має відбуватися на постійній основі;

4) створення централізованої системи: Перехід від фрагментованих баз даних до уніфікованої цифрової інфраструктури підприємства із жорстким контролем прав доступу, шифруванням та валідацією інформації на всіх етапах її життєвого циклу;

5) організаційне навчання та трансформація культури: Підвищення рівня цифрової грамотності серед керівної ланки підприємства. Менеджери повинні володіти компетенціями, необхідними для верифікації звітів ІІІ та виявлення аномалій у його роботі, поєднуючи технологічні інсайти з підприємницьким досвідом та емоційним інтелектом.

Використання ІІІ в процесі прийняття управлінських рішень відкриває нові можливості для підвищення загальної ефективності, проте супроводжується низкою технологічних, організаційних, етичних і безпекових ризиків. Результати свідчать, що їх мінімізація потребує комплексного підходу, який передбачає поєднання технологічних інструментів контролю, якісного управління даними, забезпечення прозорості алгоритмів і збереження провідної ролі людини в ухваленні стратегічних рішень. Лише за умов відповідального впровадження та належного управління ІІІ може стати дієвим інструментом підтримки управлінських рішень і сприяти сталому розвитку у цифровій економіці.

Список використаної літератури

1. Iordache R. M. An Analysis on Leadership and Decision Making Errors in the New Artificial Intelligence Influenced Organizational Environment. *Publishers Panel Journal*. 2025. Vol. 14, no. 2. P. 120–135.
2. Yamani A. M. The Impact of Artificial Intelligence on Management Decision-Making: Analyzing the Role of Data Analytical Skills and Entrepreneurial Orientation. *European Journal of Sustainable Development*. 2025. Vol. 14, no. 2. P. 89–102. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p89> (дата звернення: 15.06.2026).
3. Urbanovič M. Artificial Intelligence in Managerial Decision-Making for Sustainable Business Models: A Systematic Literature Review. *Systems*. 2026. Vol. 14, no. 3. P. 245. DOI: <https://doi.org/10.3390/systems14030245> (дата звернення: 15.06.2026).
4. Gani A. Ethics and Accountability in Artificial Intelligence-Based Managerial Decision Making. *Journal of Open Science*. 2024. Vol. 3, no. 2. P. 92–104. URL: <https://jos3journals.id/index.php/jos3/article/view/92> (дата звернення: 15.06.2026).
5. Kappel G. Risks of Artificial Intelligence-Based Decision Support and Decision-Making Systems in Executive-Level Decision-Making in Companies – A Literature Review. *Pécs Journal of International and European Law*. 2025. Vol. II. P. 45–58. URL: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/pjiel/article/view/8138> (дата звернення: 15.06.2026).
6. Iordache R. M. An Analysis on Leadership and Decision Making Errors in the New Artificial Intelligence Influenced Organizational Environment. *Publishers Panel Journal*. 2025. Vol. 14, no. 2. P. 120–135.
7. Reynolds S. Understanding Managerial Perceptions of Artificial Intelligence Adoption in Decision-Making. *Preprints*. 2025. Vol. 12. P. 1762. DOI: <https://doi.org/10.20944/preprints202512.1762.v1> (дата звернення: 15.06.2026).
8. Ломачинська І. А., Скорук А. О., Лівенцов Р. С., Супруненко М. Д. Інтегральна якість менеджменту та аналіз прийняття управлінських рішень на основі застосування поведінкового підходу. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2026. № 3(5). С. 353–364. DOI: [https://doi.org/10.60022/3\(5\)-42S](https://doi.org/10.60022/3(5)-42S) (дата звернення: 15.06.2026).

П. Л. Барчук

аспірант

спеціальність «Економіка»

Національний університет «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

На тлі значної макроекономічної дестабілізації та безумовного спрямування основних бюджетних ресурсів на підтримку обороноздатності держави під час воєнного стану, особливої актуальності набуває вивчення впливу інвестиційних процесів на повоєнне відновлення країни. Прямі й непрямі втрати, зумовлені повномасштабною воєнною агресією та регулярними руйнівними обстрілами з боку російської федерації, невпинно зростають кожного дня. В ситуації суттєвого дефіциту та критичної нестачі власних фінансових резервів країни, саме стимулювання й залучення інвестиційного капіталу стає ключовим джерелом підживлення національної економіки, що, у свою чергу, має фундаментальне значення для стратегічного підкріплення та розвитку оборонно-промислового й безпечного потенціалу нашої держави.

За підсумками проведеного наукового дослідження, загальний обсяг соціально-економічних збитків країни досяг критичного рівня у 667 млрд дол. США. Це прямо відображає глибину деструктивних процесів у реальному секторі економіки, на ринку праці, у платоспроможності громадян та сфері обслуговування. Водночас безперервні руйнування й суттєве ускладнення відбудови критичних інфраструктурних об'єктів наразі формують серйозні ризики для макроекономічної стабілізації та підтримання належного рівня життєдіяльності суспільства в Україні [1].

Ключовими галузями, які потребують невідкладного відновлення, визначено транспортну мережу, енергетику, житловий фонд, промисловість і торгівлю, а також аграрний сектор. У межах енергетичної галузі показники масштабів руйнувань та пошкоджень зросли на 21 %, що охоплює генеруючі потужності, систему передачі й розподілу електроенергії, а також інфраструктуру теплопостачання [2].

Акумуляція належного обсягу фінансування для забезпечення дієвого повоєнного відновлення потребує застосування системного підходу. Він передбачає активізацію та розширення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, збереження макрофінансової стійкості, а також упровадження прозорих механізмів управління на тлі залучення приватних інвестиційних ресурсів.

Для розширення внутрішнього інвестиційного потенціалу та системної структуризації національної економіки, вирішальним завданням для України є залучення узгодженої підтримки з боку міжнародних інституційних донорів. Систематизована інформація щодо витрат на відбудову не лише відображає масштаби завданих збитків, а й слугує орієнтиром для зовнішніх та внутрішніх інвесторів. Попри постійне зростання кошторису відновлювальних робіт, практична реалізація стратегій регенерації формує довгостроковий інституційний фундамент для інтеграції країни до єдиного європейського ринку, одночасно сприяючи зміцненню міжнародного іміджу держави та диверсифікації її ресурсної бази.

Зазначена специфіка підкреслює необхідність активізації інвестиційної діяльності в Україні для залучення капіталу в комплексне відновлення економічної системи. Ключовим показником ефективності макроекономічної стабілізації та відбудови виступає позитивна динаміка ВВП. Забезпечення зростання цього індикатора зумовлене потребою задоволення внутрішніх запитів суспільства за умов збереження темпів економічного розвитку в ситуації гострого дефіциту виробничих ресурсів (передусім людського капіталу), стримування інфляційних процесів і підвищення конкурентоспроможності на світових ринках. Водночас через окупацію територій та ведення бойових дій значних фінансових вкладень потребує вітчизняна інфраструктура. Втім, стратегічною метою має бути не просте відтворення за застарілими стандартами, а впровадження новітніх інноваційних рішень безпосередньо під час відбудови.

Ураховуючи загальні обсяги необхідного фінансування та зацікавленість іноземного бізнесу у відбудові України, фундаментальним завданням є формування ефективних механізмів стимулювання припливу капіталу. Реалізація цієї мети передбачає підвищення інвестиційної привабливості країни, адаптацію нормативно-правової бази, створення спеціалізованих

координаційних структур та здійснення активної державної регуляторної політики у цій сфері.

Навіть у період воєнного стану окремі галузі національної економіки зберігають високу привабливість для інвестування. Зокрема, найбільший інтерес для інвесторів становлять такі напрями, як будівництво та девелопмент, енергетичний сектор, агропромисловий комплекс, медичні інновації та клінічна реабілітація, оборонні технології, високотехнологічне машинобудування й роботизація, а також сфера інформаційних технологій [3].

Дієве зростання інвестиційного потенціалу держави перебуває у прямій залежності від досконалості нормативно-правового поля, стійкості інституційного та інформаційного базису, залучення висококваліфікованого людського капіталу, а також чіткої побудови відповідної довгострокової стратегії розвитку.

Список використаної літератури

1. Оцінка потреб України на відновлення та відбудову. Національний інститут стратегічних досліджень: офіційний вебсайт. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-potreb-ukrayiny-na-vidnovlennya-ta-vidbudovu-1>
2. Оцінка збитків RDNA5: на 2026 рік Україна потребує \$15,25 млрд на відновлення, із яких 34 % вже забезпечено держбюджетом та партнерами. Міністерство фінансів України: урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/otsinka-zbytkiv-rdna5-na-2026-rik-ukraina-potrebuie-141-mlrd-na-vidnovlennia-iz-iakykh-34-vzhezabezpecheno-derzhbiudzheto-ta-partneramy>
3. Сакун О., Щур Р., Мацьків В., Білий М. Формування інвестиційного ресурсу структурної модернізації національної економіки як фактору відновлення в післявоєнний період. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. № 1(19). С. 270–277. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.270-277>.

Д. М. Гомонюк
здобувач II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Л. Є. Борисова
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

БАНК ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУЧАСНІ ВИМОГИ НБУ ДО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Банківські установи як суб'єкт господарювання в умовах цифрової економіки має адаптувати свої бізнес-процеси до нових регуляторних вимог НБУ для забезпечення фінансової стійкості. Це в першу чергу використання цифрових інструментів BPM (Business Process Management) для виконання вимог НБУ, щодо посилена пруденційної регуляція (капітал, ліквідність) та оптимізація бізнес-процесів для підвищення ефективності (при встановленні лімітів ризиків обов'язково враховувати показники фінансової ефективності), адаптивне управління бізнес-процесами (нові вимоги запроваджуються поступово: 50 % у 2026, 100 % з 2027) [1]. Тому, тема, яку ми досліджуємо, зараз гостра як ніколи. В умовах постійної макроекономічної турбулентності та шоків уся наша фінансова система гостро потребує надійного захисту. Сьогодні стійкість банку – це вже далеко не про сухе, формальне виконання нормативів капіталу на папері. Це цілком реальний, практичний щит, який дає змогу нейтралізувати фінансові кризи ще на етапі їхнього зародження, гарантуючи людям, що їхні кошти в безпеці, а платежі пройдуть вчасно. Саме тому так важливо розібратися, як нові жорсткі правила регулятора допоможуть захистити державний бюджет та зміцнити банківський сектор у 2026 році.

Насамперед варто глянути на методологічну базу та реальний стан ринку, які детально розписані у звітах НБУ [1]. Якщо проаналізувати свіжі цифри, стає очевидно: банківська сфера зараз проходить хоч і болісний, але критично необхідний етап трансформації у підходах до оцінки ризиків. Кількість гравців ринку залишається стабільною, проте кожен із них змушений адаптуватися до суворих європейських правил прозорості та достатності капіталу (зокрема, стандартів Базель III). Фактично ми бачимо фундаментальний перехід:

фокус змістився з простого накопичення ліквідності до справжньої, глибокої стрес-стійкості банківських активів.

Цікаво подивитися й на профільну аналітику регулятора [2]. Попри шалений тиск обставин, обсяги кредитування та депозитів усе одно зростають. Це чітко показує, що і бізнес, і звичайні громадяни нарешті почали бачити в банках надійний фундамент для своєї фінансової безпеки, а не зону високого ризику. Але є й інший, менш оптимістичний бік медалі. Останні звіти про фінансову стабільність [3] прямо говорять про те, що наші банки досі занадто сильно залежать від державних цінних паперів (ОВДП) та депозитних сертифікатів. Через це вся система стає дещо вразливою до будь-яких різких змін у відсотковій політиці НБУ чи загальних коливань в економіці.

Окремо хочу зупинитися на впровадженні внутрішнього процесу оцінки адекватності капіталу (ІСААР), де використовують ризик-орієнтований ВРМ щодо поєднання механізмів виявлення й оцінювання ризиків у логіку процесів [4]. У 2026 році ми просто не маємо права ігнорувати потенційні загрози. Ефективне управління капіталом дозволяє банкам самостійно «перетравлювати» можливі збитки завдяки заздалегідь створеним буферам. На практиці це означає, що якщо виникнуть системні проблеми, державі не доведеться рятувати банки за кошти платників податків. Це суттєво розвантажує і державний бюджет, і Фонд гарантування вкладів, який тримає головний удар у захисті простих вкладників.

На уїе думку, ми зараз стоїмо на порозі великих змін у тому, як банки формують свої ресурси. Банківська система – це чи не єдине джерело фінансування великої відбудови, якої так потребує наша країна. Але на відміну від «коротких» ресурсів, інвестиційні кредити мають працювати на економіку роками, йдучи на відновлення зруйнованої інфраструктури чи модернізацію заводів. Проте ми впираємося в серйозну проблему – залучати довгострокові гроші досі дуже дорого. Поки ми не змінимо структуру депозитів у бік більшої строковості, банки залишатимуться заручниками короткострокової ліквідності.

Ще один потужний драйвер, який не можна ігнорувати, – це впровадження принципів ESG (екологічного, соціального та корпоративного управління) відповідно до стратегії НБУ. Сучасний банкінг дедалі частіше зважає на «зелену» економіку та соціальну відповідальність, коли оцінює потенційних

позичальників. Банк у такому контексті перестає бути просто «касою», яка видає гроші під відсоток. Він перетворюється на стратегічного аудитора, що допомагає підприємствам бачити й мінімізувати екологічні чи управлінські ризики. Така трансформація штовхає вперед увесь промисловий сектор, закладаючи довгострокову стабільність для цілих галузей.

Не менш критичним аспектом є цифровізація та кібербезпека. Сучасний клієнт уже не хоче витратити час на черги в офісах чи заповнення паперових анкет – усім потрібен зручний необанкінг у смартфоні. Новітні FinTech-рішення та автоматизований комплаєнс сьогодні є базовою умовою для виживання банку на ринку. Проте цифрові задоволення приносять і нові виклики: від постійних кібератак до банальних помилок в алгоритмах кредитних скорингів. Для нас, як для майбутніх фінансистів, це означає, що потрібно вчитися керувати операційними та технологічними ризиками на зовсім іншому рівні.

Крім того, стратегічна роль банків у 2026 році полягає в тісній синергії з державою через пільгові програми (як-от відома «5–7–9 %»). Коли держава та банки об'єднують зусилля для покриття великих специфічних ризиків, це створює надійну «захисну парасольку» над нашими аграріями та критичною енергетичною інфраструктурою. Таке партнерство допомагає змінити сприйняття банківських вимог: вони перестають бути обмежувальним тягарем, а стають свідомим та ефективним інструментом розвитку національного капіталу.

Підсумовуючи, зазначимо, що нові вимоги НБУ до фінансової стійкості банку як суб'єкту господарювання – це не просто актуально, це стратегічно важливо для виживання країни. Щоб банківський сектор став справжнім мотором для відновлення економіки, замало просто посилювати нагляд. Потрібно стимулювати інвестиційне кредитування. Тільки через абсолютну прозорість та інтеграцію сучасних стандартів капіталу можна зберегти ту високу довіру, яку банки мають сьогодні. Банківський ринок має бути не просто сейфом для заощаджень, а міцним інвестиційним фундаментом, на якому ми відбудуємо всю країну.

Список використаної літератури

1. Звіт про фінансову стабільність : Звіт Національного банку України від груд. 2025 р. Офіційне інтернет-представництво

Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 05.06.2026).

2. Огляд банківського сектору : Звіт Національного банку України від лют. 2026 р. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2026-roku> (дата звернення: 05.06.2026).
3. Стратегія розвитку фінансового сектору України : Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy> (дата звернення: 05.06.2026).
4. Адаптація управління бізнес-процесами в умовах цифровізації економіки: теоретичні аспекти : монографія / Т. В. Уманець та ін. ; за ред. Т. В. Уманець ; НАН України, ДУ «Ін-т. ринку і екон.-екол. дослідж НАН України». Одеса : ДУ ІРЕЕД НАНУ, 2022. 380 с. URL: <https://impreer.org.ua/монографії/адаптація-управління-бізнес-процеса/> (дата звернення: 05.06.2026).

І. О. Грабовський

*здобувач II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. І. Є. Чуркіна

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У СИСТЕМІ ПРОЦЕСНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасний етап розвитку цифрової економіки характеризується комплексною трансформацією управлінських систем підприємств, що охоплює як технологічні, так і організаційні аспекти. Впровадження цифрових технологій, таких як штучний інтелект, хмарні сервіси, великі дані та автоматизовані системи управління бізнес-процесами, докорінно змінює підходи до організації праці, координації діяльності підрозділів і прийняття управлінських рішень. Зростає роль даних як ключового ресурсу управління, а також посилюється значення швидкості обробки інформації та адаптивності організаційних структур. У цьому контексті особливої актуальності набуває інтеграція процесного управління (BPM)

із сучасними HR-інструментами, орієнтованими на формування мотиваційних цінностей персоналу та розвиток людського капіталу в умовах цифрових змін.

Дослідження показують, що цифрова трансформація безпосередньо впливає на поведінку, психологічний стан і професійні установки працівників, змінюючи вимоги до їхніх компетенцій, рівня цифрової грамотності та здатності до безперервного навчання [1]. У таких умовах працівник перестає бути лише виконавцем функцій і дедалі більше виступає як активний учасник цифрових бізнес-процесів, що потребує високого рівня залученості та внутрішньої мотивації. Водночас бізнес-процесне управління (BPM) у цифровому середовищі потребує принципово нових підходів до мотивації персоналу, оскільки саме людський фактор залишається визначальним у забезпеченні ефективності впровадження цифрових технологій, їх прийняття та практичного використання.

У сучасній науковій літературі мотиваційні цінності розглядаються як складна система внутрішніх і зовнішніх стимулів, що визначають поведінку працівників у процесі досягнення цілей організації та впливають на їхню продуктивність, ініціативність і готовність до інновацій. Умови цифрової економіки істотно змінюють структуру цих стимулів: поряд із традиційними матеріальними винагородами зростає роль нематеріальних факторів, таких як можливості професійного розвитку, гнучкі форми зайнятості, участь у прийнятті рішень, розвиток цифрових компетенцій, а також формування інклюзивної та інноваційної корпоративної культури.

Окремі дослідження доводять, що впровадження цифрового HRM суттєво підвищує ефективність управління персоналом і сприяє формуванню нових моделей мотивації, орієнтованих на інноваційність, автономність працівників та їхню залученість у бізнес-процеси [2]. Це дозволяє розглядати мотиваційні цінності не лише як елемент соціально-психологічного управління, а й як важливу складову цифрової архітектури підприємства, що безпосередньо впливає на його конкурентоспроможність та здатність до цифрової трансформації.

Важливим аспектом є інтеграція мотиваційних механізмів у систему управління бізнес-процесами. Сучасні BPM-платформи дозволяють не лише автоматизувати операційні процеси, але й забезпечувати прозору та об'єктивну систему оцінювання результатів праці через KPI, OKR та інші показники

ефективності. Додатково такі системи забезпечують можливість моніторингу продуктивності в режимі реального часу, що підвищує рівень управлінської прозорості та сприяє формуванню більш справедливих механізмів винагороди. У результаті це позитивно впливає на рівень довіри між працівниками та керівництвом і зменшує ризики внутрішніх організаційних конфліктів.

Наукові дослідження також підтверджують, що ефективність цифрової трансформації значною мірою залежить від здатності підприємства інтегрувати управління бізнес-процесами з управлінням людськими ресурсами, створюючи єдину систему створення цінності [3]. Така інтеграція дозволяє забезпечити узгодженість технологічних рішень із поведінковими та мотиваційними аспектами діяльності персоналу. У цьому контексті мотиваційні цінності виконують функцію ключової зв'язуючої ланки між технологічною, організаційною та соціальною складовими сучасного підприємства.

Особливої уваги потребує питання адаптації працівників до умов цифрової економіки. Згідно з сучасними дослідженнями, цифрова трансформація суттєво впливає на психологічні характеристики працівників, їхню задоволеність працею, рівень стресостійкості та загальну залученість у робочі процеси [4]. Це означає, що управління мотивацією повинно враховувати не лише економічні стимули, а й емоційні, когнітивні та соціальні фактори, зокрема відчуття значущості роботи, можливість самореалізації та баланс між роботою і особистим життям.

Умови цифрової економіки також сприяють розвитку нових форм зайнятості, таких як віддалена робота, гібридні моделі праці та gig-економіка, де мотиваційні механізми значною мірою базуються на цифрових платформах, рейтингових системах та алгоритмічному управлінні. Це формує нову парадигму мотивації, у якій поєднуються традиційні HR-підходи та сучасні цифрові технології управління поведінкою працівників, що вимагає перегляду класичних моделей мотивації [5].

Отже, формування мотиваційних цінностей у системі управління бізнес-процесами підприємства в умовах цифрової економіки є складним, багатовимірним і динамічним процесом, що охоплює технологічні, організаційні та соціально-психологічні аспекти. Його ефективна реалізація забезпечує підвищення продуктивності праці, прискорення цифрової трансформації

підприємства, зміцнення його конкурентних позицій та формування стійких інноваційних переваг.

Таким чином, сучасна парадигма управління бізнес-процесами передбачає тісну та системну інтеграцію цифрових технологій і мотиваційних механізмів, що дозволяє створювати адаптивні, інноваційні та високоефективні організаційні системи, здатні швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати довгострокову стійкість розвитку підприємства.

Список використаної літератури

1. Hu, D., & Lan, Y. (2024). The dual path effect mechanism study of digital-HRM on employee innovative performance and cyberloafing. *PLOS ONE*. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0307195> (дата звернення: 11.06.2026).
2. Zebec, A., & Indihar Štemberger, M. (2024). Creating AI business value through BPM capabilities. *Business Process Management Journal*. DOI: <https://doi.org/10.1108/BPMJ-07-2023-0566> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Holopainen, M., Saunila, M., & Ukko, J. (2023). Value creation paths of organizations undergoing digital transformation. *Knowledge and Process Management*. DOI: <https://doi.org/10.1002/kpm.1745> (дата звернення: 11.06.2026).
4. Aktera, S. et al. (2023). Mastering digital transformation in workforce management. *Production Planning & Control*. DOI: <https://doi.org/10.1080/09537287.2023.2270465> (дата звернення: 11.06.2026).
5. Skrzek-Lubasińska, M., & Szban, J. M. (2024). Motywacja w gospodarce gig. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*. DOI: <https://doi.org/10.33119/KNoP.2024.72.2.7> (дата звернення: 11.06.2026).

І. Л. Грегоращук

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти кафедри фінансових технологій
та банківського бізнесу*

Г. М. Кулина

*канд. екон. наук, доц., доц. кафедри фінансових технологій
та банківського бізнесу*

*Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна*

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗБИТКІВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТРАХОВИКА

В умовах глобальної цифровізації фінансового сектору традиційні підходи до управління бізнес-процесами страховиків потребують докорінного переформатування та модернізації. Адже як зауважують Н. М. Сіренко, К. А. Мікуляк та А. О. Рагуліна, на стабільність страхового бізнесу впливають такі внутрішні організаційні важелі, як «...якість ризик-менеджменту, капіталізація та рівень цифровізації бізнес-процесів» [1, с. 212]. При цьому, найбільш капіталомістким та операційно складним етапом у страхуванні є врегулювання збитків. Саме цей бізнес-процес акумулює основні обсяги страхових виплат та супутні витрати страховика, тим самим безпосередньо впливаючи на його платоспроможність. Тому автоматизація процесу врегулювання збитків повинна розглядатися не лише як технологічне оновлення, а і як запорука забезпечення довгострокової фінансової стабільності компанії.

Її практичне апробування забезпечує низку конкурентних переваг. Зокрема, використання сучасних інформаційних технологій для дистанційної експертизи, аналітичних програм для виявлення на ранніх етапах ознак шахрайства, а також впровадження спрощених процедур автоматичного погодження незначних за обсягом страхових виплат дає змогу страховій компанії суттєво знизити витрати на ведення страхової справи. Крім того, точна оцінка розміру збитків у режимі реального часу дозволяє уникнути помилок при формуванні резервів заявлених, але не врегульованих збитків, тоді як скорочення часу від моменту настання страхового випадку до безпосередньої виплати страхових відшкодувань за понесеними

клієнтами збитками зменшує фінансову невизначеність, забезпечує стабільний рух грошових коштів та допомагає страховику підтримувати належний рівень платоспроможності.

Успішність таких технологічних удосконалень підтверджується позитивним міжнародним досвідом. Так, страхова компанія Allianz у 2024 році впровадила спеціалізоване цифрове рішення Insurance Copilot для обслуговування автомобільних та майнових страхових випадків [2]. Ця інтегрована платформа дозволяє оперативно консолідувати дані контрактів, автоматично порівнювати інформацію про збитки з рахунками-фактурами та виявляти критичні розбіжності чи відхилення. Це дозволило Allianz досягти не лише суттєвого зростання продуктивності праці персоналу, а й мінімізувати ризики необґрунтованих виплат і, тим самим, скоротити витрати. Загалом впровадження Insurance Copilot стало важливим чинником зміцнення фінансової стабільності досліджуваної страхової компанії.

Ще один із лідерів світового перестрахування – Swiss Re – у 2024 році запустив платформу ClaimsGenAI, яка також продемонструвала високу ефективність у сфері ризик-моніторингу. Лише за перший рік функціонування система згенерувала понад 1000 сповіщень про ознаки потенційного шахрайства, що ініціювало додаткові експертні перевірки та сформувало дієвий канал економії фінансових ресурсів від протидії шахрайству, потенціал якого оцінюється в мільйони доларів [3]

Загалом провідні компанії світового страхового ринку демонструють стратегічний перехід від класичних систем обліку до інтерактивних систем дій. У межах такої парадигми цифрові платформи та інтелектуальні агенти автономно виконують від 30 до 40 відсотків загального обсягу рутинної операційної роботи ще до того, як профільний страховий експерт безпосередньо відкриває справу [4]. Завдяки цьому досягається суттєве прискорення циклу врегулювання збитків, мінімізуються ліквідаційні витрати компанії та забезпечується висока узгодженість управлінських рішень у системі гарантування фінансової стабільності страховика.

У цілому комплексна автоматизація бізнес-процесу врегулювання збитків на засадах InsurTech передбачає впровадження інноваційного цифрового інструментарію, кожен елемент якого забезпечує чітко визначений економічний ефект. Так, використання технологій комп'ютерного зору дає змогу здійснювати дистанційну експертизу та експрес-оцінку пошкоджених

об'єктів за фото- чи відеоматеріалами. Тим самим, мінімізуються витрати на залучення сторонніх аварійних комісарів і прискорюється виплата страхових відшкодувань. Застосування методів предиктивної аналітики та обробки великих масивів даних дозволяє виявляти ознаки страхового шахрайства ще на етапі подання заяви і уникати неправомірних претензій, які у структурі виплат страховика можуть досягати до 10 відсотків. Що ж до параметричного страхування, то воно дає змогу автоматизувати ініціювання процесу перерахунку страхового відшкодування у разі настання страхових випадків, підвищити прозорість розрахунків і практично нівелювати супутні операційні витрати. Автоматизація врегулювання незначних за обсягами відшкодувань без залучення людського ресурсу дає змогу фахівцям зосередитися на опрацюванні великих і складних ризиків, що одночасно стимулює пролонгацію діючих договорів завдяки підвищенню швидкості обслуговування клієнтів.

При цьому слід не забувати, що використання сучасних цифрових технологій обумовлює виникнення специфічних операційних ризиків, які мають бути інтегровані у загальну систему ризик-менеджменту страхової компанії. До них відносять масштабну концентрацію даних, то підвищує ризики кіберзагроз та несанкціонованого витоку конфіденційної інформації. Також актуалізується проблема технологічної асиметрії, яка в разі масового прояву помилок в алгоритмах може спричинити масштабні неконтрольовані збитки. Не менш значущою є висока капіталомісткість початкового етапу розробки та впровадження новітніх технологічних рішень і продуктів, що чинить додатковий тиск на показники поточної ліквідності страховика.

Таким чином, автоматизація бізнес-процесу врегулювання збитків суттєво скорочує витрати на ведення справи страховика, формуючи при цьому надійний захист від неправомірних претензій та проявів страхового шахрайства, а також підтримуючи високий рівень довгострокової фінансової стабільності в ризиковому економічному середовищі.

Список використаної літератури

1. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А., Рагуліна А. О. Інституційно-організаційні механізми забезпечення фінансової стійкості страховиків. *Modern Economics*. 2026. № 56. С. 207–213. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V56\(2026\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V56(2026)-29) (дата звернення: 14.06.2026).

2. Smarter claims management, smoother settlements. Allianz – official site. 2025. URL: <https://www.allianz.com/en/mediacenter/news/articles/250205-smarter-claims-management-smoother-settlements.html> (дата звернення: 14.06.2026).
3. Florian Maurer F., Plantard V. How Generative AI Is Transforming Insurance Claims. Swiss Re Foundation- official site. 2025. URL: <https://www.swissre.com/risk-knowlvedge/advancing-societal-benefits-digitalisation/how-generative-ai-is-transforming-insurance-claims-claimsgenai.html> (дата звернення: 14.06.2026).
4. What is Claims Management in Insurance? Five Sigma-official site. 2026. URL: <https://fivesignalabs.com/blog/what-is-claims-management-in-insurance/> (дата звернення: 15.06.2026).

А. Д. Захарченко

*здобувачка II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. І. Є. Чуркіна

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасна трансформація цифрової економіки суттєво змінює архітектуру управлінських систем підприємств, зумовлюючи переосмислення підходів до оцінювання ефективності діяльності менеджерів. У центрі цих змін знаходиться перехід від традиційних, переважно ретроспективних методів оцінювання до цифрово-орієнтованих моделей, що базуються на безперервному зборі та аналізі даних, використанні аналітики в режимі реального часу та автоматизованих систем підтримки управлінських рішень. Такі трансформаційні процеси безпосередньо пов'язані з впровадженням цифрових технологій у бізнес-процеси підприємств і підвищенням ролі даних як ключового ресурсу управління [1].

У сучасних умовах формується data-driven підхід до управління ефективністю, за якого ключові управлінські рішення приймаються на основі аналізу великих масивів даних (Big Data) та показників у режимі реального часу. Це дозволяє

суттєво підвищити об'єктивність оцінювання діяльності менеджерів і зменшити вплив суб'єктивних факторів [2].

Одним із базових інструментів є системи KPI та OKR, які інтегруються в цифрові платформи управління бізнес-процесами (BPM, ERP, BI-системи). KPI дозволяють вимірювати ступінь досягнення операційних результатів, тоді як OKR забезпечують узгодження індивідуальних і стратегічних цілей організації. Як показують дослідження, цифровізація систем управління ефективністю сприяє підвищенню прозорості та результативності менеджменту [3].

Значну роль у сучасних підходах відіграє процесний підхід до оцінювання ефективності. У межах BPM-систем діяльність менеджерів розглядається як елемент взаємопов'язаних бізнес-процесів, що дозволяє оцінювати не лише індивідуальні результати, але й їхній внесок у загальну ефективність організації. Дослідження підтверджують, що інтеграція BPM із цифровими технологіями підвищує якість управлінських рішень [4].

Важливим напрямом є застосування штучного інтелекту та аналітики даних для оцінювання ефективності менеджерів. AI-системи дозволяють автоматично аналізувати продуктивність, швидкість прийняття рішень, якість комунікацій та рівень виконання завдань. Це сприяє переходу до більш точних та прогностичних моделей оцінювання [5].

Окремо слід відзначити розвиток 360-градусної оцінки, яка враховує думки керівників, колег, підлеглих і клієнтів. У цифровому середовищі така оцінка автоматизується через спеціалізовані платформи, що забезпечує більш комплексне бачення ефективності менеджера та підвищує прозорість HR-процесів [6].

Крім того, сучасні підходи передбачають перехід від періодичного оцінювання до безперервного моніторингу ефективності (continuous performance management). Це дозволяє оперативно реагувати на відхилення у виконанні бізнес-процесів та підвищує адаптивність управлінської системи підприємства [7].

Таким чином, оцінювання ефективності діяльності менеджерів у сучасних умовах цифрової економіки набуває комплексного та багаторівневого характеру, перетворюючись із формалізованої періодичної процедури на безперервний процес управління результативністю. Інтеграція цифрових технологій, процесного підходу та аналітики даних забезпечує формування

більш об'єктивної, прозорої та гнучкої системи оцінювання, яка дозволяє враховувати як кількісні, так і якісні параметри управлінської діяльності.

Важливо підкреслити, що цифровізація управлінських процесів змінює не лише інструменти оцінювання, але й саму роль менеджера в організації. Сучасний менеджер дедалі більше виступає як суб'єкт, що працює з даними, аналітичними системами та цифровими платформами, приймаючи рішення на основі доказової інформації, а не інтуїції чи фрагментарних показників. Це підвищує вимоги до цифрових компетентностей та аналітичного мислення управлінського персоналу. Крім того, впровадження систем безперервного моніторингу ефективності сприяє підвищенню адаптивності організацій до змін зовнішнього середовища, швидкому виявленню відхилень у бізнес-процесах та оперативному коригуванню управлінських рішень. У результаті формується нова модель управління ефективністю, орієнтована на динамічний розвиток, прозорість та підвищення конкурентоспроможності підприємств у цифровій економіці. Сучасні підходи до оцінювання ефективності діяльності менеджерів є невід'ємною складовою цифрової трансформації бізнес-процесів, що визначає перехід до інтелектуальних, даноорієнтованих та інтегрованих систем управління організацією.

Список використаної літератури

1. Hu D., Lan Y. Digital transformation of accounting systems and management efficiency. *PLOS ONE*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0307195> (дата звернення: 10.06.2026).
2. Fang F., Mo D., Chen R. Enterprise digital transformation and audit quality. *Economics & Politics*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1111/escp.12280> (дата звернення: 10.06.2026).
3. Tiron-Tudor A. et al. Perspectives on robotic process automation in accounting and auditing. *Accounting Perspectives*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1111/1911-3838.12351> (дата звернення: 10.06.2026).
4. Spilnyk P., Zabihailo V., Zabihailo O. Digital transformation in accounting: trends and perspectives. *Economic Analysis*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.372> (дата звернення: 10.06.2026).
5. Alroud S. F., Aljabr M. A., Al-Shorafa A. J. The influence of artificial intelligence on electronic audit evidence. *EDPACS*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1080/07366981.2024.2432072> (дата звернення: 10.06.2026).

6. Dombrovska N., Farion V. Digital transformation in enterprise management. *Economic Analysis*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.040> (дата звернення: 10.06.2026).
7. Tiron-Tudor A. et al. Continuous performance management in digital organizations. *Accounting Perspectives*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1111/1911-3838.12351> (дата звернення: 10.06.2026).

А. О. Іванов

*здобувач II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. І. Є. Чуркіна

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ІННОВАЦІЙНА АРХІТЕКТУРА МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасна цифрова економіка формує принципово нові умови функціонування підприємств, у межах яких управлінські системи зазнають комплексної та багаторівневої трансформації. Її ключовими рушійними силами виступають стрімке поширення цифрових технологій, автоматизація управлінських і операційних процесів, а також перетворення даних на один із головних стратегічних активів організації. У результаті цифровізація поступово охоплює всі базові функціональні підсистеми підприємства: від бухгалтерського обліку та аудиту до фінансового аналізу й управління бізнес-процесами, формуючи інтегроване цифрове середовище прийняття рішень. Сучасні наукові дослідження підтверджують системний характер цих змін та їх визначальний вплив на розвиток економічних і управлінських моделей підприємств [1; 8].

Інноваційна архітектура менеджменту формується як інтегрована система управління, що поєднує процесний підхід (BPM), цифрові платформи (ERP, CRM, BI) та аналітику даних. Сучасні дослідження доводять, що BPM є ключовим інструментом цифрової трансформації, оскільки забезпечує узгодження бізнес-процесів із цифровими технологіями та підвищує ефективність організаційного управління [2; 9].

Одним із ключових елементів інноваційної архітектури є цифровізація бізнес-процесів. ERP-системи забезпечують інтеграцію фінансових, операційних та облікових процесів у єдину інформаційну платформу, що знижує інформаційні бар'єри та підвищує прозорість управління. У свою чергу, BPM-технології дозволяють моделювати, автоматизувати та оптимізувати бізнес-процеси, формуючи нову цифрову логіку управління підприємством [3].

Важливу роль у трансформації менеджменту відіграють технології штучного інтелекту, Big Data та хмарних обчислень. Вони забезпечують розвиток прогнозової аналітики, автоматизованого контролю та підтримки управлінських рішень у реальному часі. Як показують сучасні дослідження, цифрова трансформація суттєво змінює бухгалтерський облік та аудит, підвищуючи їх ефективність, прозорість і аналітичну глибину [4; 10].

Особливої уваги набуває трансформація аудиторських процесів. Використання цифрових технологій, включаючи AI та автоматизовані системи аналізу даних, змінює характер аудиту та сприяє розвитку безперервного аудиту (continuous auditing). Це підвищує якість фінансової звітності та рівень довіри до неї з боку користувачів інформації [5; 6].

Додатково слід відзначити роль роботизованої автоматизації процесів (RPA), яка дозволяє передавати рутинні операції програмним системам. Це змінює структуру управлінських функцій, зменшуючи операційне навантаження на персонал і підвищуючи стратегічну роль менеджменту в аналізі даних і прийнятті рішень [6].

Сучасні дослідження також підкреслюють, що цифрова трансформація підприємств впливає не лише на внутрішні процеси, але й на фінансові результати, інвестиційну привабливість і ринкову вартість компаній. У цьому контексті цифровізація стає фактором конкурентної переваги та довгострокової стійкості бізнесу [11].

Важливим напрямом розвитку є також цифровізація облікових систем, яка забезпечує перехід до обліку в режимі реального часу (real-time accounting). Це змінює роль бухгалтерського обліку з ретроспективного інструменту фіксації подій на активну частину системи управління підприємством [7].

Отже, інноваційна архітектура менеджменту виступає як комплексна цифрова екосистема, що об'єднує технологічні,

процесні та аналітичні компоненти. Її впровадження забезпечує підвищення ефективності бізнес-процесів, якості управлінських рішень та адаптивності підприємств до умов цифрової економіки.

Таким чином, сучасна управлінська парадигма базується на інтеграції цифрових технологій, процесного управління та аналітики даних, що формує нові стандарти функціонування підприємств і визначає їх конкурентоспроможність у глобальному середовищі.

Список використаної літератури

1. Hu D., Lan Y. Digital transformation of accounting systems and management efficiency. *PLOS ONE*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0307195> (дата звернення: 10.06.2026).
2. Fang F., Mo D., Chen R. Enterprise digital transformation and audit quality. *Economics & Politics*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1111/escp.12280> (дата звернення: 10.06.2026).
3. Spilnyk P., Zabihailo V., Zabihailo O. Digital transformation in accounting: trends and perspectives. *Economic Analysis*. 2024. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.372> (дата звернення: 10.06.2026).
4. Tiron-Tudor A. et al. Perspectives on robotic process automation in accounting and auditing. *Accounting Perspectives*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1111/1911-3838.12351> (дата звернення: 10.06.2026).
5. Alroud S. F., Aljabr M. A., Al-Shorafa A. J. The influence of artificial intelligence on electronic audit evidence. *EDPACS*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1080/07366981.2024.2432072> (дата звернення: 10.06.2026).
6. Побережець О. В., Мельник Ю. М. Інноваційні технології в системі фінансового обліку: виклики та можливості. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2024. URL: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.3\(58\).329244](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.3(58).329244) (дата звернення: 10.06.2026).
7. Скларук І. П., Вовк Н. О. Управлінський облік бізнес-процесів в умовах діджиталізації. *Економіка та суспільство*. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-69> (дата звернення: 10.06.2026).
8. Масленніков Є. І., Попенко О. О. Внутрішній аудит бізнес-процесів як базовий інструмент розвитку підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2024. URL: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.3\(58\).330105](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.3(58).330105) (дата звернення: 10.06.2026).
9. Dombrovska N., Farion V. Digital transformation in enterprise management: adaptation of business models under the influence

- of innovative technologies. *Economic Analysis*. 2024. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.040> (дата звернення: 10.06.2026).
10. Matchuk S. et al. The evolution of accounting and auditing in the era of digital technologies: the role of cloud services and process automation. *Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias*. 2024. URL: <https://doi.org/10.56294/sctconf2024.1134> (дата звернення: 10.06.2026).
11. O'Higgins D. Impacts of business architecture in the context of digital transformation. *arXiv preprint*. 2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2307.11895>. (дата звернення: 10.06.2026).
12. Bonar J., Hastings J. Transforming information systems management: a reference model for digital engineering integration. *arXiv preprint*. 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/2405.19576> (дата звернення: 10.06.2026).

Е. Г. Кнейслер

аспірант кафедри економіки

О. М. Шубалий

д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економіки

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток цифрових технологій є одним із ключових чинників трансформації сучасних фінансових систем, зокрема страхового ринку. Інтенсивне впровадження інноваційних рішень змінює традиційні підходи до надання страхових послуг, структуру взаємодії між учасниками ринку та механізми управління страховою діяльністю. У результаті формуються нові моделі функціонування страхових компаній, орієнтовані на підвищення ефективності, прозорості та доступності страхових продуктів.

Страховий ринок у сучасних умовах розглядається як складна система економічних відносин, що забезпечує перерозподіл ризиків між учасниками економіки. Цифровізація цієї системи сприяє суттєвим змінам у способах формування страхових продуктів, їх реалізації та супроводі. Зокрема,

відбувається поступовий перехід від традиційних каналів продажу до цифрових платформ, що забезпечують взаємодію зі споживачами в режимі реального часу та значно скорочують часові витрати на отримання страхових послуг.

Ключовим напрямом трансформації страхового ринку є зміна змісту основних функцій страхування під впливом цифрових технологій. Якщо раніше оцінка ризиків базувалася переважно на експертних підходах і статистичних даних, то сьогодні все більшого значення набувають аналітика Big Data та алгоритми AI. Це дозволяє підвищити точність прогнозування, знизити рівень невизначеності та сформувати більш гнучку тарифну політику страхових компаній, яка враховує індивідуальні характеристики страхувальників.

Не менш важливим є перехід до цифрових каналів реалізації страхових продуктів. Онлайн-платформи, мобільні додатки та страхові агрегатори поступово витісняють традиційні канали продажу, забезпечуючи швидший доступ клієнтів до страхових послуг і зменшення транзакційних витрат. Це також сприяє розширенню масштабів охоплення клієнтів та підвищенню конкуренції між страховими компаніями. Паралельно відбувається автоматизація процесів урегулювання страхових випадків, що суттєво скорочує час виплат та підвищує прозорість взаємодії між страховиком і страхувальником.

Важливою складовою цифрової трансформації є також підвищення якості клієнтського сервісу. Використання CRM-систем, чат-ботів та персоналізованих цифрових кабінетів дозволяє забезпечити безперервну взаємодію зі споживачами страхових послуг, швидко реагувати на їх запити та формувати індивідуальні страхові пропозиції. Це, у свою чергу, підвищує рівень довіри до страхових компаній та сприяє зростанню лояльності клієнтів.

Розглянемо трансформацію основних функцій страхового ринку під впливом цифрових технологій у табл. 1.

Як свідчать дані з табл. 1, цифрова трансформація суттєво змінює не лише окремі інструменти функціонування страхового ринку, а й саму логіку реалізації його основних функцій. Особливої уваги набуває використання цифрових технологій для підвищення точності управлінських і фінансових рішень, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність страхових компаній та їх здатність швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

**Трансформація ключових функцій страхового ринку
під впливом цифрових технологій**

Функція страхового ринку	Традиційний підхід	Цифрова трансформація
Оцінка страхових ризиків	Експертні оцінки, статистичні дані	Використання Big Data та алгоритмів AI
Продаж страхових продуктів	Офлайн-офіси, страхові агенти	Онлайн-платформи, мобільні застосунки, агрегатори
Урегулювання страхових випадків	Паперовий документообіг, тривалі процедури	Автоматизовані цифрові сервіси та електронні заяви
Взаємодія з клієнтами	Особисті консультації	Чат-боти, CRM-системи, цифрові кабінети клієнтів
Формування тарифів	Фіксовані моделі розрахунку	Динамічне ціноутворення на основі аналітики даних
Контроль та моніторинг	Періодична звітність	Онлайн-моніторинг у реальному часі

Джерело: власна розробка автора

Окрему роль відіграє розвиток персоналізованого підходу до страхування, який стає можливим завдяки використанню великих масивів даних та цифрових аналітичних інструментів. Формування індивідуальних страхових продуктів дозволяє враховувати поведінкові, демографічні та фінансові характеристики клієнтів, що підвищує ефективність ризик-менеджменту та оптимізує структуру страхового портфеля.

Водночас цифровізація страхового ринку супроводжується низкою викликів. Серед основних проблем слід виділити необхідність значних інвестицій у цифрову інфраструктуру, підвищення вимог до кібербезпеки, захисту персональних даних та адаптації регуляторного середовища до нових умов функціонування ринку. Додатково постає питання цифрової грамотності працівників страхових компаній, оскільки ефективність впровадження інновацій значною мірою залежить від рівня їх компетентності та готовності до змін.

Отже, трансформація страхового ринку під впливом цифрових технологій є об'єктивним, системним і незворотним

процесом, що формує нову архітектуру його функціонування. Цифрові технології суттєво змінюють підходи до організації страхових операцій, управління ризиками та взаємодії зі споживачами, забезпечуючи перехід до більш гнучких, адаптивних та клієнтоорієнтованих моделей розвитку. Використання сучасних цифрових інструментів сприяє підвищенню ефективності страхових операцій, удосконаленню механізмів ціноутворення, розширенню доступу до страхових послуг та зниженню операційних витрат. Водночас формується якісно новий рівень конкурентної боротьби, де ключову роль відіграють технологічні можливості та швидкість адаптації до змін ринкового середовища. У перспективі подальший розвиток цифрових технологій сприятиме поглибленню інтеграції страхового ринку в цифрову економіку, посиленню його фінансової стійкості та підвищенню здатності ефективно реагувати на сучасні економічні виклики.

О. М. Ковальова

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку, аналізу і аудиту

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВПРОВАДЖЕННІ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Наукове дослідження за Проектом №2025.05/0013 «Дослідження розвитку фінтех-інновацій для післявоєнного економічного розвитку в Україні» виконане за рахунок коштів гранту Президента України, наданого Національним фондом досліджень України.

Необхідність забезпечення сприятливих умов розвитку фінансових технологій та масштабування використання цифрових інновацій на фінансовому ринку – одне з ключових завдань держави в умовах воєнних та макроекономічних викликів, що має визначальну роль у конкурентоспроможності країни та структурній перебудові економічної системи. Серед ключових державних інституцій, які забезпечують розбудову фінтех-сегменту фінансового ринку у відповідності

до європейських стандартів, можна виокремити Національний банк України, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство цифрової трансформації. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України має кваліфікуючий вплив для забезпечення передумов функціонування та розвитку провідних користувачів фінтех-послуг – представників малого та середнього бізнесу. В свою чергу, Державна податкова служба України забезпечує розвиток цифрового середовища шляхом діджиталізації податкових процедур та сприяє трансформації процесів взаємодії платників податків з державою через впровадження інноваційних податкових сервісів, зокрема, електронного кабінету платника податків, програмних РРО та інших інновацій [1].

Одним із ключових викликів розвитку сучасної фінтех-екосистеми є вдосконалення регуляторного середовища, необхідного для забезпечення балансу між інноваційністю та фінансовою стабільністю із дотриманням норм захисту прав споживачів фінансових послуг. Досягнення оптимального співвідношення між технологічними інноваціями та пруденційним регулюванням учасників фінтех-ринку виступає одним із ключових елементів для забезпечення резильєнтності фінансової системи в умовах швидкозмінюваної економічних реалій часу.

Глобалізаційний вектор становлення українського фінансового ринку має фундаментальне значення для трансформації державної політики в контексті адаптації найкращих регуляторних світових практик у середовище функціонування oferentів фінансових послуг протягом останніх років.

Результати ефективності реалізації державної політики щодо впровадження фінансових технологій на українському фінансовому ринку можна відслідкувати на основі оцінки ключових бенчмарків, систематизованих у табл. 1 за підсумками дослідження аналітичних звітів Української асоціації фінтех та інноваційних компаній за період 2023–2026 рр.

Проведений аналіз бенчмарків оцінювання динаміки розвитку фінтех-ринку в Україні у табл. 1 свідчить про наявність як позитивних тенденцій, так і низки структурних проблем, що потребують перегляду концептуальних основ регуляторної політики та розширення державної підтримки задля формування сприятливого середовища розвитку фінансових технологій.

Таблиця 1

**Ключові бенчмарки оцінювання динаміки розвитку
фінтех-ринку в Україні**

Бенчмарки оцінювання	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.
Кількість фінтех-компаній	246	256	257	313
Частка компаній, які надають фінтех-послуги на міжнародному ринку	33 %	47 %	38 %	47 %
Частка компаній, які фінансуються за рахунок власних ресурсів	66 %	79 %	84 %	86 %
Місце України у рейтингу «Глобальний інноваційний індекс»	57	55	60	66
Питома вага експорту ІТ-послуг у ВВП України	3,5 %	4 %	3,4 %	3,14 %

Джерело: систематизовано автором за даними [2]

Місце України у міжнародному рейтингу «Глобальний інноваційний індекс» демонструє погіршення позицій протягом 2024–2026 рр. за рахунок відсутності необхідних змін у регуляторному середовищі, погіршення умов розвитку бізнесу, імплементації результатів наукових досліджень, відтоку кваліфікованої робочої сили тощо. Проте, адаптивність учасників фінтех-екосистеми до турбулентних економічних умов підтверджується зростанням кількості фінтех-компаній протягом 2023–2026 р., що становить 313 компаній станом на кінець періоду дослідження.

Хоча частка фінтех-компаній, які надають фінтех-послуги на міжнародному ринку зросла у 2026 р. у порівнянні як з 2023 р., так і з 2025 р., доцільним є вдосконалення інструментів державного стимулювання експорту високотехнологічних фінтех-продуктів та масштабування українських ІТ-рішень на глобальних ринках. Серед стратегічних кроків в напрямку глобалізації фінансового сектору, можна виокремити гармонізацію українського законодавства у відповідності до вимог PSD2, що сприяє зміцненню позицій українських фінтех-компаній на міжнародному рівні.

Важливим трендом для розгляду є зростання частки фінтех-компаній, що забезпечують розвиток переважно за

рахунок внутрішніх джерел фінансування – приріст на 20 в.п. протягом 2023–2026 рр., що складає 86 % станом на кінець досліджуваного періоду. Визначена специфіка обумовлена обмеженим доступом учасників фінтех-ринку до зовнішнього фінансування, зокрема, позикових ресурсів, донорських програм, фінансової підтримки в рамках участі у акселераторах та інкубаторах, венчурного фінансування, капіталу бізнес-ангелів та приватних інвесторів. Частка інвестицій бізнес-ангелів становить 1,5 % у структурі фінансування фінтех-ринку у 2026 р. Такий самий показник спостерігається серед фінтех-компаній, що залучають ресурси через акселератори, інкубатори та донорські програми [2]. Як результат, активність проєктів на ранніх стадіях розвитку фінтех-рішень є незначною, та потребує перегляду регуляторних умов та підходів до ліцензування з метою активізації створення нових фінтех-стартапів, розширення інноваційної діяльності у фінансовому секторі та підвищення конкурентоспроможності національної фінтех-екосистеми, що має кваліфікуючий вплив для процесів повоєнного економічного відновлення. Важливим напрямом державної політики має стати розвиток механізмів змішаного фінансування шляхом створення спільних фондів із міжнародними партнерами (наприклад, USAID), де донорський капітал забезпечує покриття перших витрат. Такий підхід сприятиме зниженню інвестиційних ризиків для приватного венчурного капіталу та стимулюватиме залучення фінансових ресурсів на прийнятних умовах для розвитку інноваційних продуктів, послуг та технологій.

Отже, перед державою постає комплекс завдань із забезпечення умов розвитку венчурного фінансування, яке традиційно у розвинутих економічних системах відіграє важливу роль у структурній модернізації економіки за рахунок комерціалізації інновацій та масштабування високотехнологічних фінтех-рішень, а саме:

- створення комплексної регуляторної архітектури у сфері венчурного фінансування, що враховує особливості інвестування у високотехнологічні проєкти із підвищеним рівнем невизначеності та ризику на відміну від діючого нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності, яке сфокусовано переважно на загальних аспектах інституційного забезпечення інвестиційних процесів. В свою чергу, проблематика переважання державних механізмів над ринковими у секторі

інноваційної діяльності потребує перегляду місця приватного капіталу у фінансуванні інновацій та удосконалення ринкових інструментів підтримки фінансового забезпечення інноваційних проєктів. Зокрема, одним із обмежуючих факторів є чітка регламентація пріоритетних напрямів інноваційної діяльності у стратегічній та середньостроковій перспективі у відповідності до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [3], що перешкоджає розширенню венчурної інвестиційної активності у сфері інноваційного підприємництва;

- врахування євроінтеграційного курсу української економіки в рамках удосконалення нормативно-правової бази з венчурного фінансування, що передбачає інтеграцію міжнародних стандартів венчурного інвестування та адаптацію кейсів найкращого світового досвіду в українське регуляторне середовище, в т.ч. практики спрощених регуляторних процедур для активізації інноваційного підприємництва;

- розширити інструменти податкового стимулювання венчурного фінансування у стартапи, зокрема, у секторі фінтех-екосистеми, що дозволить підвищити частку фінтех-компаній на ранньому етапі розвитку інноваційних рішень та фінансових послуг у загальній структурі фінтех-ринку;

- враховуючи значний інвестиційний потенціал венчурних фондів на українському ринку [4], доцільною є імплементація джерел венчурних інвестицій у концепцію післявоєнного економічного відновлення, що дозволить отримати синергетичний економічний ефект на основі поєднання вкладень як фінансового, так і інтелектуального капіталу у інноваційні фінтех-проєкти, сприяючи стимулюванню приватної ініціативи у інвестиціях, розвитку цифрових технологій і зелених інвестицій, а також підвищенню конкурентоспроможності українського бізнесу на світовому ринку в контексті включення українських фінтех-проєктів у світовий венчурний простір;

- удосконалення механізмів державно-приватного партнерства у сфері венчурного фінансування: створення публічно-приватних венчурних фондів [5], розширення національних програм фінансової та організаційної підтримки інноваційних стартапів та розвитку фінтех-проєктів. Конструктивна взаємодія і співпраця держави та венчурних фондів можлива й у форматі концесії, яка на відміну від інших моделей

державно-приватного партнерства дозволяє передавати цілісний майновий комплекс в управління та експлуатацію приватному партнеру, в даному випадку – венчурним фондам для яких це, в першу чергу, можливість отримання доходу та диверсифікації портфелю активів [6];

- сприяти формуванню культури стартап-підприємництва та розвитку інвестування у фінтех-проекти в рамках поширення відповідних освітніх ініціатив;

- забезпечити належний рівень захисту прав інвесторів, що дозволить збільшити як частку приватного капіталу у структурі фінансування інноваційних фінтех-проектів, так і підвищити позиції України у міжнародних інвестиційних рейтингах, оскільки дана проблематика доволі часто є об'єктом уваги та оцінювання з боку міжнародної спільноти.

Таким чином, ефективне функціонування ринку венчурного фінансування потребує комплексного підходу до розбудови сучасних механізмів інституційної, фінансової та організаційної підтримки інноваційних високотехнологічних проектів, зокрема, у фінтех-секторі. Результатом удосконалення регуляторної політики має стати посилення інноваційного потенціалу та збереження спроможності до розвитку інноваційної фінтех-екосистеми навіть в умовах воєнних викликів.

Вплив фінтех-індустрії виходить за межі фінансового сектору та поширюється на більшість галузей економіки, стимулюючи трансформацію традиційних бізнес-моделей та процесів господарювання. Оцінюючи економічні виклики, проблематика саме ресурсних можливостей суб'єктів фінансового сектору в рамках процесу інтеграції інноваційних фінансових технологій постає достатньо гостро. Таким чином, імплементація розглянутого комплексу рекомендацій щодо оптимізації нормативно-правової бази для підтримки розвитку сегменту FinTech має сприяти вирішенню проблеми ресурсного забезпечення інноваційного оновлення фінансового сектору, враховуючи недостатність фінансів для інвестицій у фінтех внаслідок воєнних дій та економічних витрат низки оферентів. Впровадження запропонованих заходів забезпечить мінімізацію негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на розвиток фінтех-сектору, а також сприятиме підтриманню резильєнтності та інноваційної проактивності фінансового сектору в умовах післявоєнного економічного розвитку в Україні.

Список використаної літератури

1. Марич М. Г., Антонюк В. І. Інституційне забезпечення фінтех-розвитку та роль цифрових платформ у банківському фінансовому посередництві МСП. *Економіка та суспільство*. 2025. № 80. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6973/6912> (дата звернення: 08.06.2026).
2. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. URL: <https://fintechua.org/> (дата звернення: 08.06.2026).
3. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України № 3715-VI від 08.09.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 08.06.2026).
4. Ковальова О. М. Формування та оцінювання інвестиційного потенціалу венчурних інститутів спільного інвестування. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 11. С. 283–289.
5. Корнієнко О. П. Венчурний капітал як каталізатор інноваційного розвитку в Україні. *Економічний простір*. 2026. № 209. С. 98–103. URL: <https://doi.org/10.30838/EP.209.98-103> (дата звернення: 08.06.2026).
6. Ковальова О. М. Венчурне фінансування на засадах державно-приватного партнерства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Одеса, 2015. 257 с.

I. O. Kryukova

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Chief Research Fellow of the Department of Geoinformation Systems,
Management and Economic Research*

T. S. Shabatura

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Chief Research Fellow of the Department of Geoinformation Systems,
Management and Economic Research*

*Institute of Climate-Smart Agriculture
of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
Odesa, Ukraine*

INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF AGRIBUSINESS MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF CLIMATE CHANGE

The contemporary realities of agribusiness operations are generating new requirements for both the quantity and quality of managerial information. The increasing volatility of environmental

factors, the intensification of climate change impacts, and the growing prevalence of climate-related risks necessitate the expansion of the information and analytical framework of agribusiness management in order to enhance the relevance of data used for informed managerial decision-making. Comprehensive, timely, and high-quality information and analytical support is becoming a key determinant of the long-term resilience, adaptability, and competitiveness of agribusiness.

As noted by the International Research Institute for Climate and Society, one of the primary objectives of agribusiness management within the framework of green and sustainable transformations is the effective management of climate risks. Due to its specific characteristics, agriculture is among the sectors most severely affected by climate change, with consequences that are particularly significant and critical for societal development. These include agroclimatic risks (moisture deficits, extreme weather events, and temperature anomalies), resource and environmental risks (land and natural resource degradation, as well as biological risks), and risks associated with production instability. These challenges are further compounded by issues common to other sectors of economic activity, including financial and economic risks, logistics and infrastructure constraints, human resource challenges, and security-related threats [1, p. 52].

The development of effective managerial decisions aimed at mitigating the above-mentioned risks requires the establishment of a comprehensive database that, in addition to traditional economic indicators (resource costs, markets, and prices), incorporates climate-related data, information on biological asset production systems, local environmental conditions, accumulated historical trend data, and analytical forecasting indicators.

According to FAO experts, the information required for the information and analytical support of agribusiness management can be grouped into the following categories: 1) climate data (historical records of precipitation, average, maximum and minimum temperatures, and climate change scenarios); 2) data on local environmental conditions (land slope characteristics, surface drainage, soil types, soil depth and water-holding capacity, soil fertility status, and specific soil-related constraints); 3) agricultural and farming systems data (major types of biological assets, production systems, specific cultivation and livestock management practices, resource requirements and availability,

etc.); 4) socio-economic data (access to resources and markets, agribusiness support mechanisms, and strategies for agricultural and rural development) [2].

The integration of these data categories into a unified information and analytical framework provides a foundation for enhancing the effectiveness of agribusiness management under conditions of increasing climate uncertainty. Such an approach facilitates more accurate risk assessment, improves the quality of strategic planning, and strengthens the adaptive capacity of agricultural producers to climate-related challenges.

Among the principal components of the information and analytical support system for agribusiness management in the context of climate change, the following should be distinguished.

Table 1

Components of the Information and Analytical Support System for Agribusiness Management in the Context of Climate Change

Support System Component	Summary of Data	Managerial Purpose
1	2	3
Agricultural and climatic data	Data on temperature, precipitation, air and soil moisture, extreme weather events, and seasonal and long-term climate forecasts	Climate risk monitoring and forecasting, and field operations planning
Natural resources data	Soil conditions and types, biodiversity, fertility level, organic matter content, erosion status, and water availability	Land, water, and biological resource management, and natural capital preservation
Production and technological data	Crop structure and condition, use of seeds, fertilizers, and plant and animal protection products, and crop and livestock productivity	Optimization of production processes and implementation of adaptive, resource-efficient, and climate-neutral agrotechnologies
Biosafety status data	Pest and plant and animal disease spread, and phytosanitary status of agroecosystems	Timely response to biological threats and minimization of production losses

Continuation of Table 1

1	2	3
Financial and economic Data	Production costs, unit cost of production, revenues, investments, insurance, economic losses due to climate risks, and profitability	Evaluation of the economic efficiency of managerial decisions and measures aimed at improving agribusiness sustainability and climate neutrality
Market and logistics information	Prices of resources and products, logistics routes, the state of agromarket infrastructure development, and value chain logistics	Development of resilient supply chains and agri-food value chains
Analytical data	Results of modelling, scenario analysis, and climate risk assessment	Support of strategic planning and selection of agribusiness development adaptation strategies
Information on the results of environmental and sustainability business transformations	Greenhouse gas emissions, resource intensity and production efficiency, level of chemicalization of production, and effectiveness of corporate social and environmental responsibility initiatives	Control of sustainable development goal attainment, assessment of the long-term resilience of agricultural enterprises, and development of strategies for sustainable competitive advantage

Source: compiled by the authors

Under conditions of intensifying climate change, the information and analytical support system for agribusiness management should ensure the integration of climate, natural resource, production, economic, and environmental data into a unified information management space. Such a systemic approach enables continuous monitoring of risk factors, forecasting of potential consequences of climate change, and assessment of the effectiveness of adaptation measures, as well as the formulation of evidence-based managerial decisions, thereby creating prerequisites for a transition from reactive to proactive agribusiness risk management strategies.

The integration of environmental, economic, and social performance indicators provides a foundation for aligning current managerial decisions with the strategic objectives of sustainable development in agribusiness, agriculture, and rural areas.

References

1. Shubravskaya, O.V., Prokopenko, K.O. Risks and indicators of the sustainability of agricultural production in Ukraine under climate change. *Economy of Ukraine*. 2023. № (12). P. 41–67. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.12.041> (дата звернення: 02.06.2026).
2. Selvaraju R. Climate risk assessment and management in agriculture. Climate, Energy and Tenure Division, FAO, Rome. URL: <https://www.fao.org/4/i3084e/i3084e06.pdf> (дата звернення: 02.06.2026).

М. В. Маленко

*здобувачка III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»*

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Т. Я. Продан

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

РОЛЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ У ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Протидія легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, є одним із важливих напрямів забезпечення фінансової та економічної безпеки держави в умовах цифрової економіки. Відмивання коштів негативно впливає на соціально-економічний розвиток держави, сприяє поширенню корупції, збільшенню масштабів тіньового сектору та підтримці діяльності організованих злочинних угруповань. У сучасних умовах зазначена проблема має особливе значення для України, оскільки ефективність механізмів фінансового контролю безпосередньо пов'язана зі стабільністю фінансової системи та рівнем довіри до неї з боку міжнародної спільноти. Враховуючи розвиток страхового ринку України після здобуття незалежності,

актуальним є дослідження ролі страхових компаній у сфері запобігання легалізації незаконно отриманих доходів.

Формування міжнародних стандартів у цій сфері розпочалося після створення у 1990 році Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), яка сформувала Сорок рекомендацій. Вказані положення стали підґрунтям для побудови систем фінансового моніторингу у багатьох країнах світу. На їх основі держави почали адаптувати національне законодавство, посилювати контроль за фінансовими операціями та вдосконалювати діяльність фінансових установ [1]. Україна також приєдналася до процесу впровадження міжнародних стандартів FATF. Так, у 2001 році Кабінет Міністрів України затвердив постанову щодо застосування Сорока рекомендацій FATF, а вже наступного року було прийнято спеціальний закон у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом [2–4].

Наразі основним нормативно-правовим актом у зазначеній сфері є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». У ньому визначено засади організації фінансового моніторингу та закріплено обов'язки суб'єктів первинного фінансового моніторингу, до яких зокрема належать і страхові компанії [5, ст. 6]. У страхуванні фінансовий моніторинг охоплює комплекс дій, пов'язаних із перевіркою клієнтів, аналізом страхових договорів і контролем фінансових операцій на предмет дотримання вимог законодавства у сфері протидії відмиванню коштів.

У свою чергу, на страхові компанії покладається обов'язок здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнтів, проводити оцінку ризиковості фінансових операцій, а також повідомляти уповноважені державні органи про виявлення підозрілих транзакцій. Необхідність реалізації таких заходів зумовлена тим, що страхові послуги можуть використовуватися з метою приховування незаконного походження коштів або мінімізації податкових зобов'язань. Саме тому особлива увага приділяється операціям, пов'язаним зі значними страховими виплатами, нетиповими переказами коштів чи застосуванням складних схем страхування, оскільки подібні фінансові операції можуть свідчити про спроби легалізації незаконно отриманих доходів [6].

Особливого значення у сфері фінансового моніторингу набуває страхування життя. Це пов'язано з тим, що відповідні страхові продукти поєднують у собі як страхову, так і інвестиційну складову, а також передбачають накопичення значних фінансових ресурсів протягом тривалого періоду. За таких умов договори страхування життя можуть використовуватися у схемах легалізації незаконно отриманих доходів, зокрема шляхом внесення значних страхових платежів, дострокового припинення дії договорів або отримання страхових виплат з метою надання коштам ознак законного походження [6]. У зв'язку з цим сфера страхування життя вважається однією з найбільш ризикових на страховому ринку щодо можливого використання у процесах відмивання коштів.

Також, важливим інструментом діяльності страхових компаній у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом є ризик-орієнтований підхід. Його застосування передбачає оцінку клієнтів та фінансових операцій залежно від ступеня потенційного ризику [5, ст. 7]. Зокрема підвищений контроль здійснюється щодо політично значущих осіб, нерезидентів, а також клієнтів, фінансова активність яких має нетиповий характер або пов'язана зі значними сумами коштів. Такий механізм дозволяє страховикам оперативніше виявляти підозрілі операції та знижувати ризики використання страхових послуг у незаконній діяльності. Окрім цього, страхові компанії виконують і важливу інформаційну функцію, передаючи дані про підозрілі фінансові операції до спеціально уповноважених органів фінансового моніторингу, зокрема до Державної служби фінансового моніторингу України [5, ст. 8]. Належна взаємодія страховиків із державними органами сприяє підвищенню прозорості фінансового сектору та посиленню контролю за рухом фінансових ресурсів всередині державі.

Розвиток цифрової економіки суттєво змінює механізми здійснення фінансових операцій та створює нові виклики для системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Використання електронних платіжних сервісів, дистанційного обслуговування клієнтів, цифрових страхових продуктів та інших фінансових технологій сприяє підвищенню швидкості проведення операцій, але водночас ускладнює процес виявлення підозрілих транзакцій. За таких умов страхові компанії повинні впроваджувати сучасні цифрові

інструменти моніторингу, автоматизовані системи аналізу ризиків та механізми електронної ідентифікації клієнтів.

Таким чином, страхові компанії є важливими учасниками системи запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Ефективне функціонування фінансового моніторингу у страховій сфері позитивно впливає на рівень прозорості фінансового ринку, сприяє зміцненню економічної безпеки держави та забезпечує відповідність національної системи міжнародним стандартам FATF. Для України це питання набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, нестабільної економічної ситуації та цифровізації фінансових послуг, що супроводжує розвиток цифрової економіки. Саме тому подальше вдосконалення механізмів фінансового моніторингу, розвиток сучасних інструментів контролю та посилення співпраці страхових компаній із державними органами залишаються важливими напрямками розвитку фінансової системи держави.

Список використаної літератури

1. Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей – FATF. *Державна служба фінансового моніторингу України*. URL: <https://fiu.gov.ua/content/uk/fatf.htm> (дата звернення: 24.05.2026).
2. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) : Постанова Кабінету Міністрів України та Національного банку України від 28.08.2001 № 1124 : станом на 20 квітня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-п/ed20040420#Text> (дата звернення: 24.05.2026).
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28.11.2002 № 249-IV : станом на 6 лютого 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249-15/ed20150206#Text> (дата звернення: 24.05.2026).
4. Міжнародні стандарти щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/storage/files/Міжнародні%20стандарти%20FATF.pdf> (дата звернення: 24.05.2026).
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX : станом на 1 січня 2026 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 24.05.2026).

6. Фінмоніторинг та схеми у страхуванні. FORINSURER. URL: <https://forinsurer.com/theme/50> (дата звернення: 24.05.2026).

Є. І. Масленніков

д-р екон. наук, проф., проф. кафедри менеджменту та інновацій

М. А. Терновський

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Сучасні трансформації економічного середовища, прискорення технологічних змін, цифровізація бізнес-процесів та посилення глобальної конкуренції обумовлюють необхідність формування нових підходів до розвитку підприємницької діяльності. Одним із визначальних напрямів таких трансформацій є інноваційне підприємництво, орієнтоване на створення, впровадження та комерціалізацію нових продуктів, технологій, управлінських рішень і бізнес-моделей, а його розвиток набуває особливого значення для забезпечення конкурентоспроможності підприємств, структурної модернізації економіки та формування передумов для її довгострокового зростання.

Інноваційне підприємництво доцільно розглядати як особливий вид підприємницької діяльності, в основі якого знаходяться пошук і реалізація нових можливостей шляхом створення та використання інновацій, а характерними ознаками є високий рівень невизначеності, орієнтація на технологічні й організаційні зміни, активне використання інтелектуального капіталу, підвищений рівень ризику та необхідність постійної адаптації до змін зовнішнього середовища. Як зазначає І. В. Ангелко, інноваційне підприємництво в умовах технологічних змін і глобальної конкуренції сприяє адаптації суб'єктів господарювання до нових викликів, зниженню ризиків та пошуку нових напрямів розвитку [1].

Стратегічний характер розвитку інноваційного підприємництва визначається необхідністю узгодження інноваційних можливостей із довгостроковими цілями суб'єктів підприємництва та тенденціями розвитку зовнішнього середовища. Тому стратегію розвитку інноваційного підприємництва пропонується розглядати як систему довгострокових цілей, стратегічних пріоритетів, управлінських рішень, ресурсів та інструментів, спрямованих на формування сприятливих умов для створення, впровадження, масштабування та комерціалізації інновацій.

Дослідження О. Л. Андронік, О. В. Ключковського та Ю. В. Солоненко підтверджує значення інноваційного підприємництва як складової стратегічного розвитку національної економіки та наголошує на необхідності формування відповідного інноваційного простору [2], що дозволяє стверджувати, що стратегія розвитку інноваційного підприємництва повинна формуватися не ізольовано, а в межах взаємодії підприємств, держави, науково-освітнього середовища, інвесторів, фінансових установ та інших учасників інноваційної екосистеми.

Формування стратегії розвитку інноваційного підприємництва доцільно здійснювати на основі системного підходу, який передбачає взаємозв'язок стратегічних цілей, інноваційного потенціалу, ресурсного забезпечення, цифрових технологій та механізмів комерціалізації інновацій. Логіку цього процесу можна представити таким чином: діагностика середовища → оцінювання інноваційного потенціалу → визначення стратегічних цілей → формування стратегічних альтернатив → вибір стратегії → ресурсне забезпечення → реалізація інновацій → комерціалізація → масштабування → моніторинг та коригування.

Початковим етапом формування стратегії має бути стратегічна діагностика середовища інноваційного підприємництва. Вона передбачає ідентифікацію технологічних, економічних, інституційних, фінансових, соціальних та ринкових чинників, здатних створювати як можливості, так і загрози для підприємницької діяльності. Одночасно необхідним є оцінювання внутрішнього інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва, зокрема кадрових компетентностей, фінансових ресурсів, технологічних можливостей, інтелектуальної власності, інформаційного забезпечення та організаційної спроможності до впровадження змін.

Важливим стратегічним напрямом є розвиток інноваційної екосистеми. Інноваційне підприємництво потребує ефективної взаємодії між бізнесом, університетами, науковими установами, органами публічного управління, інвесторами, стартапами, бізнес-інкубаторами та акселераторами. Саме мережева взаємодія створює можливості для трансферу знань і технологій, залучення фінансових ресурсів, формування нових компетентностей та прискорення комерціалізації інновацій. Відповідно, одним із базових принципів стратегії має стати перехід від автономної моделі інноваційної діяльності до екосистемної моделі розвитку інноваційного підприємництва, що ґрунтується на партнерстві та обміні ресурсами, інформацією, технологіями й компетентностями.

Не менш важливим напрямом є формування ефективного фінансово-інвестиційного забезпечення. Інноваційна підприємницька діяльність характеризується підвищеним рівнем ризику, а результат від впровадження інновацій часто має відкладений характер. Тому стратегія має передбачати диверсифікацію джерел фінансування шляхом поєднання власних ресурсів підприємств, банківського кредитування, венчурного капіталу, грантового фінансування, державних програм підтримки та інших інструментів залучення інвестицій.

Окремим стратегічним пріоритетом є цифровізація інноваційного підприємництва. Цифрові платформи, Big Data, хмарні технології, системи бізнес-аналітики та штучний інтелект суттєво змінюють процеси створення та реалізації інновацій. Їх використання дозволяє прискорити аналіз ринкової інформації, прогнозувати зміни попиту, оптимізувати бізнес-процеси, скорочувати часовий інтервал між виникненням інноваційної ідеї та її комерціалізацією.

Сучасні дослідження українських та європейських практик розвитку інноваційного підприємництва також акцентують увагу на ролі стартап-проектів, підприємницьких екосистем, інноваційної інфраструктури, цифровізації та взаємодії основних стейкхолдерів [3]. Отже, стратегія розвитку інноваційного підприємництва повинна передбачати не лише підтримку вже функціонуючих інноваційних підприємств, але й створення умов для виникнення та масштабування стартапів.

З урахуванням зазначеного до основних стратегічних пріоритетів розвитку інноваційного підприємництва доцільно віднести: розвиток інноваційної та стартап-екосистеми;

активізацію взаємодії бізнесу, науки та освіти; розширення доступу до фінансово-інвестиційних ресурсів; розвиток цифрової інфраструктури; стимулювання комерціалізації результатів наукових досліджень; розвиток людського та інтелектуального капіталу; підтримку технологічного підприємництва; формування сприятливого інституційного середовища; інтеграцію українських підприємців у європейські та глобальні інноваційні мережі.

Важливою умовою результативності стратегії є формування відповідного механізму її реалізації. Такий механізм має поєднувати організаційні, економічні, фінансові, інвестиційні, інформаційні, цифрові та інституційні інструменти. При цьому система управління повинна забезпечувати постійний моніторинг результатів, оцінювання змін зовнішнього середовища та можливість оперативного коригування стратегічних пріоритетів.

Узагальнено механізм реалізації стратегії можна представити у вигляді взаємозв'язку: стратегічні цілі → інноваційний потенціал → інноваційна екосистема → фінансово-інвестиційне забезпечення → цифрові технології → створення інновацій → комерціалізація → масштабування → конкурентоспроможність.

Таким чином, стратегія розвитку інноваційного підприємництва повинна мати комплексний, адаптивний та довгостроковий характер. Її формування має базуватися на інтеграції підприємницької ініціативи, інноваційного потенціалу, цифрових технологій, фінансово-інвестиційних ресурсів та можливостей інноваційної екосистеми. Стратегічне значення при цьому набуває не лише створення інновацій, але й забезпечення повного циклу їх перетворення на економічну цінність: інноваційна ідея → розроблення → інвестування → впровадження → комерціалізація → масштабування.

Для України розвиток інноваційного підприємництва може стати одним із важливих чинників технологічного оновлення, підвищення конкурентоспроможності підприємств та структурної трансформації економіки. Тому перспективним напрямом є формування адаптивної моделі стратегічного управління інноваційним підприємництвом, здатної забезпечувати ефективну взаємодію підприємницького сектору, держави, науки, освіти та інвестиційного середовища.

Ключові слова: інноваційне підприємництво, стратегія розвитку, інновації, інноваційний потенціал, стратегічне

управління, інноваційна екосистема, стартап, цифровізація, комерціалізація інновацій, конкурентоспроможність.

Список використаної літератури

1. Ангелко І. В. Інноваційне підприємництво: зміст та основні аспекти розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2024. Т. 23. № 1(56). С. 21–35. DOI: 10.18524/2413-9998.2024.1(56).310523.
2. Андронік О. Л., Клочковський О. В., Солоненко Ю. В. Інноваційне підприємництво як складова стратегії розвитку національної економіки. *Економіка і організація управління*. 2024. № 3(55). С. 19–27. DOI: 10.31558/2307-2318.2024.3.2.
3. Зінчук Т. О. Сучасні драйвери інноваційного підприємництва: українські реалії та європейський досвід. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-66-125.

Мен Лінвень

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальність «Менеджмент»

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Є. І. Масленніков

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний етап розвитку економіки характеризується прискоренням цифрової трансформації, посиленням невизначеності бізнес-середовища, технологічними змінами та необхідністю пошуку підприємствами нових джерел забезпечення конкурентоспроможності й довгострокового розвитку. За таких умов інвестиційна та інноваційна діяльність набувають взаємопов'язаного характеру, оскільки реалізація інновацій потребує відповідного інвестиційного забезпечення, тоді як результативність інвестицій дедалі більше визначається їх спрямованістю на технологічне оновлення, цифровізацію бізнес-процесів, розвиток людського капіталу та формування нових управлінських компетентностей.

Для українських підприємств зазначені процеси відбуваються під додатковим впливом воєнних ризиків, обмеженості інвестиційних ресурсів, порушення традиційних логістичних зв'язків та необхідності забезпечення стійкості господарської діяльності. У таких умовах інвестиційно-інноваційна діяльність стає одним із ключових інструментів адаптації підприємств, а механізми де-ризикінгу інвестицій, страхування ризиків, державно-приватного партнерства та підтримки інновацій набувають особливого значення [1].

Цифрова трансформація змінює не лише технологічне середовище функціонування підприємств, а й принципи, методи та інструменти управління їх інвестиційно-інноваційною діяльністю. Результати сучасних досліджень підтверджують наявність взаємозв'язку між цифровою трансформацією та інноваційною активністю підприємств. Зокрема, цифровізація може сприяти розвитку як радикальних, так і поступових інновацій завдяки змінам у використанні капіталу, праці, технологій та здатності підприємства засвоювати нові знання [2]. Водночас вплив цифрової трансформації залежить від галузевої специфіки, розміру підприємства, його ресурсного забезпечення та організаційної готовності до технологічних змін.

Емпіричні дослідження також засвідчують, що цифрова трансформація здатна прискорювати інноваційну діяльність підприємств через підвищення продуктивності та інформаційної прозорості, при цьому фінансові обмеження можуть суттєво впливати на результативність такого процесу [3]. Отже, цифровізацію доцільно розглядати не як відокремлений технологічний процес, а як складову системи управління інвестиційно-інноваційним розвитком підприємства.

У цьому контексті механізм управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства доцільно визначати як інтегровану систему принципів, методів, функцій, інструментів, організаційних структур та інформаційно-аналітичного забезпечення, спрямовану на формування, відбір, ресурсне забезпечення, реалізацію та контроль інвестиційно-інноваційних рішень відповідно до стратегічних цілей розвитку підприємства.

Структурно такий механізм доцільно формувати на основі взаємодії стратегічного, організаційного, фінансово-інвестиційного, інноваційно-технологічного, інформаційно-аналітичного, ризик-орієнтованого та контрольного-моніторингового контурів.

Їх інтеграція забезпечує узгодження стратегічних цілей підприємства з його інвестиційними можливостями, інноваційним потенціалом і трансформаціями цифрового середовища.

Стратегічний контур передбачає визначення пріоритетних напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку, їх узгодження із загальною стратегією підприємства та формування портфеля інвестиційно-інноваційних проєктів. Важливого значення при цьому набуває здатність системи менеджменту своєчасно ідентифікувати технологічні зміни та трансформувати їх у стратегічні можливості підприємства.

Організаційний контур охоплює розподіл функцій, повноважень і відповідальності між учасниками інвестиційно-інноваційних процесів, формування міжфункціональної взаємодії та забезпечення координації управлінських рішень. Сучасні дослідження показують, що цифрова трансформація та управління інноваціями безпосередньо пов'язані з організаційними змінами та результативністю підприємств, що актуалізує необхідність їх комплексного поєднання в системі менеджменту [4].

Фінансово-інвестиційний контур пов'язаний із визначенням потреби у фінансових ресурсах, формуванням структури джерел фінансування, оцінюванням інвестиційно-інноваційних проєктів та забезпеченням результативності використання залученого капіталу. При цьому цифровізація розширює можливості використання аналітичних моделей для порівняння альтернативних інвестиційних рішень і прогнозування результатів їх реалізації.

Особливе значення має інноваційно-технологічний контур, орієнтований на формування та реалізацію технологічних рішень, модернізацію бізнес-процесів, упровадження цифрових технологій та розвиток інноваційного потенціалу. Дослідження впливу цифрової трансформації на інновації підприємств підтверджують, що цифровізація може створювати додаткові можливості для інноваційної діяльності, однак характер такого впливу залежить від характеристик конкретного підприємства та середовища його функціонування [5].

Важливого значення набуває інформаційно-аналітичний контур, який забезпечує інформаційну основу прийняття управлінських рішень. Використання ERP-, CRM- і BI-систем, технологій Big Data та штучного інтелекту створює можливості для оперативного опрацювання значних масивів інформації, виявлення закономірностей, прогнозування результатів

та підвищення обґрунтованості інвестиційно-інноваційних рішень.

Логіку функціонування механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства доцільно представити таким чином: стратегічні цілі → діагностика інвестиційно-інноваційного потенціалу → ідентифікація можливостей і ризиків → формування альтернатив → відбір інвестиційно-інноваційних проєктів → ресурсне забезпечення → реалізація → цифровий моніторинг → оцінювання результативності → коригування управлінських рішень.

Принциповою особливістю запропонованого підходу є включення до механізму цифрового контуру управління, який забезпечує безперервний інформаційний зв'язок між етапами прийняття та реалізації управлінських рішень: дані → аналітика → прогнозування → управлінське рішення → реалізація → моніторинг → зворотний зв'язок, що створює передумови для переходу від переважно реактивного управління інвестиційно-інноваційною діяльністю до проактивної моделі, орієнтованої на прогнозування змін, сценарне оцінювання альтернатив і своєчасне коригування управлінських рішень.

Важливою складовою запропонованого механізму є ризик-орієнтований контур. Інвестиційно-інноваційні проєкти характеризуються технологічними, фінансовими, ринковими, кадровими, інформаційними та організаційними ризиками. Цифрова трансформація одночасно створює нові можливості та формує специфічні ризики, пов'язані з якістю даних, кібербезпекою, технологічною залежністю, цифровими компетентностями персоналу та інтеграцією нових технологій. Дослідження взаємозв'язку цифрової трансформації, ризику та інновацій підтверджують доцільність урахування ризик-факторів під час формування цифрової та інноваційної стратегії підприємства [6].

Відповідно, управління ризиками має бути інтегроване в усі етапи інвестиційно-інноваційного процесу: ідентифікація → оцінювання → пріоритезація → вибір способу реагування → моніторинг → коригування.

Окремої уваги потребує управління результатами інноваційної діяльності та їх комерціалізація. Сучасні дослідження засвідчують посилення ролі бізнес-моделей, інтелектуальної власності, машинного навчання та цифрових платформ у стратегічному управлінні інноваціями. Використання машинного навчання, зокрема, пов'язується зі скороченням циклів

розроблення інноваційних продуктів, удосконаленням прогнозування ринкового попиту та формуванням адаптивних управлінських рішень [7], що підтверджує необхідність інтеграції процесів інвестування, створення інновацій, управління інтелектуальною власністю та її комерціалізації в єдиному механізмі управління.

Науковий підхід до формування такого механізму передбачає перехід від управління окремими інвестиційними та інноваційними процесами до їх системної інтеграції. Удосконалення механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства полягає в інтеграції стратегічного, організаційного, фінансово-інвестиційного, інноваційно-технологічного, ризик-орієнтованого та цифрового контурів на основі безперервного інформаційно-аналітичного зворотного зв'язку. Така інтеграція забезпечує можливість адаптивного коригування інвестиційно-інноваційних рішень відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Ефективність запропонованого механізму не повинна визначатися виключно традиційними показниками фінансової результативності. До системи оцінювання доцільно включати показники інноваційної активності, рівня цифровізації бізнес-процесів, швидкості прийняття та реалізації управлінських рішень, комерціалізації інновацій, розвитку цифрових компетентностей персоналу, рівня ризику, адаптивності та стратегічної стійкості підприємства.

Таким чином, цифрова трансформація зумовлює необхідність переходу від фрагментарного управління інвестиційними та інноваційними процесами до формування інтегрованого адаптивного механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства. Його результативність визначається не лише обсягом залучених інвестицій або кількістю впроваджених інновацій, а здатністю системи менеджменту інтегрувати стратегічні цілі, ресурси, цифрові технології, аналітичні інструменти, управління ризиками та організаційні компетентності в єдину систему прийняття і реалізації управлінських рішень.

Подальший розвиток механізмів управління інвестиційно-інноваційною діяльністю має бути орієнтований на їх адаптивність, цифрову інтегрованість, ризик-орієнтованість та здатність забезпечувати безперервну трансформацію інвестиційно-інноваційного потенціалу відповідно до змін

бізнес-середовища, що створює управлінські передумови для підвищення конкурентоспроможності, стратегічної стійкості та довгострокового розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації економіки.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна діяльність, механізм управління, цифрова трансформація, інвестиції, інновації, цифровізація, штучний інтелект, управлінські рішення, ризик-менеджмент, стратегічне управління.

Список використаної літератури

1. Масленников Є. І., Рябов С. О., Кіртока Р. Г. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану: економіко-правові механізми забезпечення стійкості та де-рискінгу. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6(57). С. 89–97. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-57-12.
2. Liu Q., Liu J., Gong C. Digital transformation and corporate innovation: A factor input perspective. *Managerial and Decision Economics*. 2023. Vol. 44. Issue 4. P. 2159–2174. DOI: 10.1002/mde.3809.
3. Liu J., Liu C., Feng S. Impact of Digital Transformation on Accelerating Enterprise Innovation-Evidence from the Data of Chinese Listed Companies. *Discrete Dynamics in Nature and Society*. 2023. Article 2727652. DOI: 10.1155/2023/2727652.
4. Puellas I., De la Vega I. Innovation Management, Digital Transformation, and Firm Performance in the New Normal. *IEEE Engineering Management Review*. 2024. Vol. 52. Issue 3. P. 106–124. DOI: 10.1109/EMR.2024.3373547.
5. Zhuo C., Chen J. Can digital transformation overcome the enterprise innovation dilemma: Effect, mechanism and effective boundary. *Technological Forecasting and Social Change*. 2023. Vol. 190. Article 122378. DOI: 10.1016/j.techfore.2023.122378.
6. Digital transformation, risk-taking, and innovation: Evidence from data on listed enterprises in China. *Journal of Innovation & Knowledge*. 2023. Vol. 8. Issue 1. Article 100332. DOI: 10.1016/j.jik.2023.100332.
7. Koval V., Lomachynska I., Udovychenko I., Maslennikov Y., Nesenenko P., Sribna Y. Business Model Analysis in Strategic Innovation Management and Intellectual Property Commercialization. *Administrative Sciences*. 2026. Vol. 16, Issue 1. Article 51. P. 1–25. DOI: 10.3390/admsci16010051.

Б. О. Прокопчук

аспірант кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу

О. В. Кнейслер

д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри фінансових технологій

та банківського бізнесу

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Динамічний розвиток цифрових технологій та цифровізація економічного середовища зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до фінансового забезпечення діяльності підприємств. Активне впровадження інноваційних цифрових рішень сприяє модернізації фінансових процесів, підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами та формуванню нових підходів до забезпечення стабільного функціонування підприємств. В умовах посилення конкуренції, економічної нестабільності та стрімкого розвитку інформаційних технологій питання цифровізації фінансової діяльності набуває особливої актуальності.

Фінансове забезпечення діяльності підприємства являє собою систему формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, необхідних для досягнення стратегічних і поточних цілей суб'єкта господарювання. У процесі цифрової трансформації традиційні підходи до управління фінансами поступово доповнюються сучасними технологічними рішеннями, що дозволяють автоматизувати фінансові операції, прискорити обробку інформації та підвищити обґрунтованість управлінських рішень.

Сучасне фінансове забезпечення підприємств дедалі більше орієнтується на використання цифрових інструментів, які забезпечують оперативність доступу до фінансової інформації, покращують процес планування та сприяють ефективнішому використанню наявних ресурсів. Впровадження цифрових технологій дозволяє підприємствам не лише оптимізувати внутрішні фінансові процеси, але й розширювати можливості залучення фінансових ресурсів через сучасні фінансові

платформи, електронні платіжні системи та інші інноваційні інструменти.

Цифрова трансформація фінансової діяльності підприємств охоплює широкий спектр технологічних рішень, серед яких важливе місце займають системи автоматизації управління ресурсами підприємства (ERP-системи), хмарні сервіси, електронний документообіг, технології аналізу великих даних (Big Data), штучний інтелект (AI) та фінтех-рішення. Їх використання сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій, скороченню витрат часу на обробку інформації та посиленню контролю за рухом фінансових ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1

Основні напрями цифрової трансформації фінансового забезпечення підприємств

Напрямок цифровізації	Сутність впровадження	Очікуваний результат
Автоматизація фінансових процесів	Використання ERP-систем та спеціалізованого програмного забезпечення	Скорочення часу обробки фінансової інформації
Електронний документообіг	Перехід до цифрового обміну фінансовими документами	Зниження операційних витрат та прискорення документообігу
Хмарні технології	Використання віддалених платформ для зберігання та обробки даних	Підвищення доступності та захищеності інформації
Big Data та бізнес-аналітика	Аналіз значних обсягів фінансових даних	Покращення якості фінансового планування та прогнозування
Штучний інтелект	Автоматизація оцінки ризиків і фінансового прогнозування	Підвищення точності управлінських рішень
Фінтех-рішення	Використання цифрових платіжних сервісів та фінансових платформ	Розширення можливостей фінансування та проведення розрахунків

Джерело: власна розробка автора

Як свідчать наведені дані у табл. 1, цифрові технології охоплюють практично всі складові фінансового забезпечення підприємства. Їх впровадження сприяє не лише підвищенню ефективності поточних фінансових операцій, але й створює підґрунтя для вдосконалення стратегічного управління фінансовими ресурсами. Особливого значення набувають інструменти аналітики даних, які дозволяють своєчасно виявляти фінансові ризики, оцінювати можливі наслідки управлінських рішень та формувати ефективну фінансову стратегію.

Важливою тенденцією останніх років є інтеграція цифрових технологій у процеси фінансового планування та бюджетування. Використання спеціалізованих програмних продуктів дозволяє автоматизувати формування бюджетів, здійснювати контроль за їх виконанням у режимі реального часу та оперативно вносити необхідні корективи. Це сприяє більш раціональному розподілу фінансових ресурсів і підвищує ефективність реалізації стратегічних цілей підприємства.

Крім того, цифрова трансформація відкриває нові можливості для залучення фінансових ресурсів. Підприємства активно використовують онлайн-платформи для взаємодії з фінансовими установами, електронні сервіси кредитування та цифрові інструменти інвестування. Завдяки цьому спрощується доступ до джерел фінансування, скорочуються часові витрати на проведення фінансових операцій та підвищується гнучкість управління капіталом.

Не менш важливим аспектом є забезпечення інформаційної прозорості фінансової діяльності підприємства. Використання цифрових систем обліку та звітності сприяє підвищенню достовірності фінансової інформації, що позитивно впливає на взаємодію з інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Наявність якісної та своєчасної фінансової інформації створює передумови для прийняття більш обґрунтованих управлінських рішень і зміцнення довіри до підприємства.

Однією з ключових переваг цифрової трансформації є можливість переходу від реактивної моделі управління до моделі, орієнтованої на випередження змін. Завдяки використанню сучасних цифрових платформ підприємства можуть здійснювати безперервний моніторинг фінансового стану, прогнозувати майбутні фінансові результати та швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Це особливо важливо в умовах нестабільності ринків, коли швидкість прийняття

управлінських рішень стає одним із визначальних чинників успішної діяльності.

Разом із численними перевагами цифровізація фінансового забезпечення супроводжується певними викликами. Серед основних проблем слід виділити необхідність значних інвестицій у цифрову інфраструктуру, ризики кібербезпеки, потребу в постійному оновленні програмного забезпечення та підвищенні цифрових компетентностей працівників. Крім того, ефективність впровадження цифрових рішень значною мірою залежить від готовності керівництва підприємства до організаційних змін та формування цифрової корпоративної культури.

Таким чином, цифрова трансформація виступає важливим чинником удосконалення фінансового забезпечення діяльності підприємств. Використання сучасних цифрових технологій сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами, покращенню фінансового планування, мінімізації ризиків та зміцненню фінансової стійкості підприємств. Подальший розвиток цифрових інструментів і технологій створюватиме нові можливості для оптимізації фінансової діяльності та забезпечення довгострокового розвитку суб'єктів господарювання в умовах цифрової економіки.

О. С. Сакун

*проф., д-р екон. наук,
віцепрезидент*

**ЗВО «Університет трансформації майбутнього»
м. Чернігів, Україна**

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ХАБУ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ

В умовах воєнного стану питання ефективності реалізації логістичних операцій набуває стратегічно важливого значення не лише в аспекті задоволення цивільних потреб, а й в контексті національної безпеки та підтримки сил оборони.

Ключову роль у глобальних ланцюгах постачання відіграють логістичні хаби світової економіки, які забезпечують постійний та оптимальний рух товарів, послуг і даних між тими, хто їх

виробляє, постачає, та кінцевими покупцями. Завдяки концентрації митних, інформаційних, транспортно-складських та обслуговуючих функцій, ці хаби виступають інтегрованими майданчиками для мультимодальної обробки вантажних потоків [1].

Розбудова логістичних хабів – це складний комплексний процес, що об'єднує в собі напрями транспортної економіки, регіонального зростання, зовнішньої торгівлі та інноваційного управління.

Ці центри функціонують як інтеграційні сполучні ланки між внутрішньою транспортною мережею та глобальними маршрутами, що посилює стійкість постачань і здатність економіки пристосовуватися до зовнішніх загроз. Водночас розбудова логістичних хабів у прикордонних областях України, незважаючи на потужний потенціал, супроводжується рядом особливостей, що мають як позитивний, так і негативний характер та стримують її інтегрування до світових транспортних мереж [2].

До ключових особливостей формування логістичного хабу прикордонного регіону слід віднести:

- стратегічне географічне положення на перетині євразійських транспортних шляхів, вихід до Чорного моря та спільні кордони з низкою держав, зокрема членами ЄС, створюють високий потенціал для розвитку регіону;

- залучення до програм ЄС, участь у глобальних транспортних ініціативах та перспектива застосування спрощених митних процедур [1];

- незадовільний стан транспортно-логістичного комплексу, зумовлений високим ступенем зносу автошляхів і залізничного полотна, низькою пропускною спроможністю прикордонних пунктів та дефіцитом сучасних складських об'єктів;

- високі ризики руйнування та знищення логістичних хабів через російські обстріли (як приклад – знищення хабів «Антел» у Київській області, найсучасніший термінал «Нової пошти» в Жулянах, гіпермаркет-хаб Fozzy Cash and Carry в Одесі і т.д.);

- бюрократизація та недосконалість митного оформлення, неузгодженість дій між вітчизняними й іноземними контролюючими структурами, а також брак єдиних стандартів для цифрового обміну інформацією;

- відсутність можливості користування налагодженими маршрутами через пошкодження, знищення або непридатність

(замінування) традиційних шляхів, а отже необхідність побудови нових маршрутів в умовах воєнних ризиків;

- умови скорочених термінів транспортування через важливість вантажу (наприклад, у випадках із постачаннями для ЗСУ або терміново необхідних ресурсів для потерпілих внаслідок бойових дій);

- вимушений відхід від довготермінового зберігання вантажів з позиції безпеки;

- непередбачуваність подальшої ситуації в прикордонних та прифронтових зонах, що прямим чином впливає на транспортні шляхи;

- недостатність кваліфікованих трудових ресурсів, що спричинено мобілізацією, вимушеністю змінити діяльність через переміщення в інші регіони, масовим виїздом людей за кордон;

- акумулювання закордонних інвестицій та приватного капіталу з метою розбудови принципово нової мережі логістичних хабів на західних територіях країни [2];

- реалізація Національної транспортної стратегії України до 2030 року та її Операційного плану на 2025–2027 роки [3] спрямована на оновлення транспортної інфраструктури й залучення капіталовкладень шляхом використання механізмів державно-приватного партнерства та залучення міжнародних інвестицій.

Отже, формування логістичних хабів у прикордонних регіонах є стратегічним кроком для переорієнтації експортно-імпортних потоків України та їхньої оперативної інтеграції до європейської транспортної мережі. Розвиток таких центрів дозволяє суттєво розвантажити пункти пропуску, оптимізувати митні процедури й пришвидшити перевалку вантажів у критичних умовах обмеженого морського та повітряного сполучення. Окрім логістичної функції, розбудова мультимодальних вузлів стимулює економічне відновлення прикордонних територій за рахунок залучення іноземних інвестицій, розвитку інфраструктури та створення нових робочих місць. У підсумку, прикордонні логістичні хаби виступають надійним гарантом національної економічної безпеки та безперервного надходження міжнародної гуманітарної й військово-технічної допомоги.

Список використаної літератури

1. Редько Н. О., Амеліна Н. К., Левіщенко О. С., Муленко В. М. Формування логістичних хабів у прикордонних регіонах

України: економічні переваги та виклики інтеграції. *Інклюзивна економіка*. 2025. № 3(09). С. 113–120. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.9-15.

2. Гнедіна О. В., Нагорний Є. С. Проблеми функціонування логістичних систем України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4379>
3. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1550. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-2024-%D0%BF>

І. І. Саміленко

аспірант третього року навчання, спеціальність «Економіка»

Національний університет «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В обставинах дедалі більшої потреби у значних обсягах капіталу для усунення наслідків повномасштабного вторгнення та дефіциту внутрішніх фінансових джерел особливого значення набуває формування й практичне втілення комплексної державної концепції нарощування інвестиційного потенціалу. Вона має бути спрямована на системну акумуляцію ресурсів задля підтримки національної економіки та забезпечення її подальшої регенерації.

Базовою передумовою безперервного посилення інвестиційного потенціалу виступає створення дієвого та зрозумілого нормативно-правового поля, розбудова відповідної інституційної й аналітико-інформаційної інфраструктури, а також наявність висококласного людського капіталу, здатного реалізовувати інвестиційні ініціативи в складних умовах структурних трансформацій. Поєднання названих чинників формує інвестиційну привабливість держави та закладає підґрунтя для повернення довіри з боку інвесторів у середовищі з високим рівнем ризиків.

У загальному розумінні стратегію розбудови інвестиційного потенціалу варто розглядати як осередкову складову загальної економічної політики країни. Вона являє собою впорядковану систему довгострокових орієнтирів, пріоритетів і напрямів діяльності щодо залучення капіталу та механізмів їх втілення. Така стратегія безпосередньо корелює з виробничою та фінансовою сферами, орієнтуючись на зростання ефективності, прибутковості й конкурентоспроможності вітчизняного господарства, а також на узгодження економічних завдань із соціально-екологічними орієнтирами сталого розвитку [1]. Разом із тим вона слугує важелем управлінського впливу, сутність якого полягає у фінансовому обґрунтуванні й ресурсному покритті інвестиційної діяльності економічних суб'єктів [2].

Головним покликанням розробки та імплементації стратегії розвитку інвестиційного потенціалу України на нинішньому етапі є стабілізація макроекономічної ситуації та створення фінансової бази для повоєнного відновлення через інтенсифікацію інвестиційної активності. При цьому стратегічне орієнтування має спиратися не тільки на подолання оперативних кризових явищ, а й на вихід на довгострокові цілі у післявоєнний період. Це визначає важливість проведення ґрунтовних аналітичних розвідок, прогнозування та подальшого планування умов розвитку суб'єктів господарювання, зміцнення інвестиційного іміджу країни, дослідження структури й специфіки інвестиційного ринку, а також оцінки інвестиційних, технологічних і матеріальних потреб відбудови.

Специфікою теперішніх умов для України є затяжний характер бойових дій, що супроводжується зростанням масштабів руйнувань, знеціненням національної валюти та поглибленням негативних явищ в економічній системі. Всі ці фактори значно ускладнюють здійснення точних розрахунків щодо необхідних обсягів інвестицій і водночас негативно позначаються на інвестиційній привабливості держави. Додатковою складнощами є велика кількість об'єктів соціальної інфраструктури, які потребують першочергової відбудови, проте володіють низькою комерційною вигодою для приватних інвесторів. За таких обставин підвищується необхідність упровадження новітніх інвестиційних моделей, інноваційних фінансових інструментів та нестандартних підходів до управління під час розробки й втілення стратегії розвитку інвестиційного потенціалу в умовах сьогодення.

Список використаної літератури

1. Філімонова О. Б. Теоретичні аспекти формування інвестиційної стратегії підприємств. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Економіка. 2008. Т. 89, Вип. 76. С. 81–85.
2. Слободянюк Н. О. Концептуальні засади розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Випуск 10. Частина 3. С. 236–239.

N. M. Selivanova

*PhD in Economic Sciences, Associate Professor
of Accounting, Analysis, and Auditing*

*Odesa Polytechnic National University
Odesa, Ukraine*

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ASSESSMENT OF ACCOUNTING INFORMATION QUALITY IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

The current stage of economic development is characterised by the digitalisation of business processes, increasing competition, and the high dynamism of the external environment. Under such conditions, high-quality information support for enterprise management becomes particularly important. Accounting information is the primary source of data on the financial and economic activities of an entity and serves as the basis for planning, control, analysis, and managerial decision-making. The effectiveness of management activities and the competitiveness of an enterprise depend on the level of its reliability, timeliness, completeness, and relevance.

The issue of accounting information quality has become the subject of research by numerous domestic and foreign scholars. Under modern conditions, it is important not only to ensure the qualitative characteristics of information but also to assess its impact on the decision-making process. This issue becomes especially relevant in the context of digital transformation, where the speed of data processing and its reliability become determining factors for the successful functioning of an enterprise.

In accordance with current legislation, accounting ensures the generation of information on the activities of an enterprise for internal and external users. The formation of accounting information is a continuous process covering all stages of the accounting cycle, from the documentation of business transactions to the preparation of financial statements [1]. At each stage, data are processed, accumulated, and summarised, while any errors or delays may negatively affect the final outcome. Therefore, ensuring an appropriate level of information quality must be carried out at all stages of the accounting process.

The methodological approach to measuring the quality of accounting information includes a system of quantitative and qualitative indicators that make it possible to assess the extent to which information meets users' needs. Unlike the traditional approach, in which the quality of accounting data is assessed mainly on the basis of subjective judgements, the proposed system provides an opportunity for its objective monitoring and dynamic comparison.

This approach is based on identifying the key criteria of accounting information quality, namely timeliness, reliability, completeness, relevance, understandability, and cost-effectiveness. Each of these criteria characterises a separate aspect of management information support and has a direct impact on the effectiveness of managerial decision-making [2].

Timeliness of information reflects the speed at which it is delivered to users and determines the ability to respond promptly to changes in the internal and external environment. To assess this criterion, it is proposed to use the operational efficiency coefficient and the delay indicator for the recording of business transactions. A high level of timeliness ensures the relevance of information and reduces the risk of making decisions based on outdated data.

Reliability reflects the extent to which accounting information corresponds to the actual state of business processes. To evaluate this criterion, the error rate and the adjustment coefficient are applied. Low values of these indicators indicate a high level of reliability of the information system and increase users' trust in accounting results.

Completeness of information is determined by the degree of coverage of business transactions within the accounting system. It is assessed through the coverage coefficient, which makes it possible to determine how comprehensively all business events are reflected in the enterprise's information system. Insufficient completeness

of data may lead to distorted analytical results and erroneous managerial conclusions.

Relevance characterises the usefulness of information for solving specific managerial tasks. To determine this criterion, it is proposed to use the user satisfaction index, which is formed on the basis of managers' assessments of the practical value of the reports they receive. A high level of relevance indicates that information is not only generated by the accounting system but is also actively used in enterprise management.

The criterion of understandability is also of great importance, as it reflects the level of analytical clarity and accessibility of information for users' perception. Excessive detail in reports may complicate the analysis process, while insufficient detail limits the possibility of making well-grounded decisions. Therefore, the accounting system should ensure an optimal balance between completeness and simplicity in the presentation of information.

A separate criterion is cost-effectiveness, which reflects the relationship between the costs of generating information and the economic effect of its use. An effective accounting system should provide high-quality information without excessive consumption of enterprise resources.

The proposed system of indicators makes it possible to move from general qualitative characteristics to specific measurable parameters. Its application creates opportunities for conducting regular audits of information support, identifying problematic areas in the accounting process, and developing measures to eliminate them. In addition, the system of indicators can be used as a tool for internal control and for assessing the efficiency of the accounting department.

At the same time, even high-quality information does not always guarantee effective decisions due to the influence of the human factor. In the process of analysing and interpreting data, cognitive biases may arise, including confirmation bias, anchoring bias, and the illusion of control. Therefore, not only the quality of accounting data but also the form in which they are presented to users becomes important. The use of modern analytical tools, dashboards, and visualisation techniques contributes to improving the understandability of information and reducing the risk of its misinterpretation.

The practice of modern enterprises shows that one of the most effective ways to improve the quality of accounting information is the automation of accounting processes. The implementation of ERP

systems ensures prompt access to data, reduces the number of errors, and increases the transparency of business processes. This enables management to make more substantiated and timely managerial decisions [3].

Thus, the quality of accounting information is an important factor in effective enterprise management. The proposed methodological approach to its assessment, based on a system of indicators, creates opportunities for continuous monitoring of information support, timely identification of deficiencies, and improvement of managerial decision-making effectiveness. Under modern conditions, expenditures on ensuring the quality of accounting information should be regarded as investments in improving management efficiency and ensuring the sustainable development of an enterprise.

References

1. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine dated July 16, 1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian]. (accessed on June 14, 2026)
2. Shum, A. O., Kuznetsova, S. O. The Impact of Accounting Information Quality and Audit on Economic Decisions and Their Consequences. *Reform and Economic Stabilization in the Context of International Cooperation*. 2024. Pp. 82–84 [in Ukrainian]. (accessed on June 14, 2026)
3. Lemishovska O., Linyńska V. Accounting in the Context of the Implementation of Information Technologies and Systems. *Economy and Society*. 2022. № 44 [in Ukrainian]. (accessed on June 14, 2026)

О. В. Тюрин

д-р фіз.-мат. наук, проф. кафедри обліку і фінансів

Л. Є. Борисова

канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК НЕОБХІДНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Наприкінці ХХ століття у міждержавних економічних відносинах сформувалася «Нова світова економіка», яка має свої характерні риси й особливості, у розвитку якої переважає

інноваційний сектор економіки з високими технологіями, індустрією знань, з високою часткою наукомістких, інноваційно-інформаційних товарів і послуг. У результаті сьогодення сформувався світовий ринковий простір, заснований на новому міжнародному розподілі праці з мережевою ієрархічною структурою та глобальним ринком праці з міжнародною робочою силою. Функціонування глобального ринкового простору забезпечується потоками фінансового капіталу, що формує в рамках світової економіки глобальну фінансову економіку – фінансоміку.

Таким чином, важливою умовою високого, стійкого та якісного економічного зростання в державі у сучасних умовах глобалізації економічних відносин, які забезпечують державі лідерство та конкурентоспроможність на світовому ринковому просторі є впровадження елементів «Нової світової економіки» на основі, з одного боку, зростання кількості винаходів та їх активного впровадження в економіку через венчурний бізнес, а з іншого боку – широке використання нових інформаційно-комунікаційних технологій.

У зв'язку з розумінням вирішальної ролі інформаційно-комунікаційних технологій у становленні стратегічної економічної конкурентоспроможності країни сучасний розвиток економічних відносин у суспільстві полягає в її цифровій трансформації [1]. *Цифрова трансформація* – це інтегральна взаємодія між фізичним світом та віртуальним світом цифрових технологій, коли віртуальна частина світу, взаємодіючи з реальною, є продуктивною силою та формує новий тип економічних відносин – *цифрову економіку* – це економіка, заснована на нових методах генерування, обробки, зберігання та передачі інформації, а також цифрових комп'ютерних технологіях [2]. При цьому економіка як процес створення матеріальних та духовних цінностей отримує з цифровою трансформацією додатковий імпульс, поставляючи нові види товарів та послуг щодо яких існує два підходи. Перший підхід «класичний»: цифрова економіка (чистий онлайн-бізнес) – це економіка, яка базується на цифрових технологіях і при цьому правильніше характеризувати виключно область електронних товарів та послуг. Класичні приклади – телемедицина, дистанційне навчання, продаж медиконтенту (кіно, ТБ, книги та ін.). Другий підхід – «розширений»: цифрова економіка – це економічне виробництво з використанням цифрових технологій, яка здатна

створювати взагалі все, що нас оточує, або має оточувати із запровадженням «криптовалюти» – електронних грошей як платіжного засобу.

Стратегія розвитку «цифрової економіки» як діяльності, як діяльності, де ключовими факторами є дані у цифровому вигляді, а їх обробка та використання у великих обсягах дозволяє порівняно з традиційними формами суттєво підвищити ефективність, якість та продуктивність у різних видах виробництва, продажу, доставки та споживання товарів та послуг [3]. Суть цифрових технологій у формуванні «цифрової економіки» полягає також у тому, щоб поряд з реальними фізичними продуктами в реальному просторі, з реальними процесами та технологіями існувала і віртуальна реальність тих самих речей, які мають ті ж властивості, ті ж якості, функціонують й існують у такому ж середовищі.

«Цифрова економіка» передбачає нову модель бізнесу – «цифрового бізнесу», що масштабується глобально для всього світу за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернету, та всіх їх властивостей, що передбачає персоналізоване обслуговування споживачів у будь-якому місці та в будь-який час. Цифровий бізнес «розмиває межі» між фізичним світом та світом цифрових технологій, дозволяє посилити вплив на клієнтів, змінювати бізнес-процеси та рішення на ходу, масштабувати їх на вимогу та стає для суб'єкта економічних відносин новим джерелом прибутку. Інформаційний обмін, на якому стоїть весь бізнес та все державне управління, забезпечується за допомогою цифрових каналів передачі даних, багато в чому бездротових, а також електронним документообігом, що відкриває нові простори для подальшого вдосконалення бізнес-моделей та бізнес-процесів [4]. Цифрові бізнес-моделі використовують чотири рушійні сили світу Інформаційних Технологій – мобільні технології, соціальні мережі, хмари та Великі Дані, штучний інтелект – що дозволяють сформувати екосистему для партнерів на основі API (програмний інтерфейс програми, інтерфейс прикладного програмування). Ці моделі значно відрізняються від бізнес-моделей, які були поширені ще зовсім недавно.

Виходячи із загальносвітових тенденцій розвитку економіки та курсу України на євроінтеграцію, в умовах воєнного стану перед Україною стоїть проблема впровадження

у структуру «нової світової економіки», глобальної конкурентоспроможності та національної безпеки, і не малу роль у вирішенні даної проблеми як слід із вищезазначеного, відіграє розвиток «цифрової економіки» в країні, який є необхідним напрямком розвитку економіки, в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового простору.

Отже, видно, що проблема становлення та розвитку цифрової економіки є актуальною не тільки у теоретичній, а й у практичній діяльності, зокрема і на державному рівні, у зв'язку з розумінням вирішальної ролі цифрових технологій у становленні стратегічної конкурентоспроможності країни на сучасному світовому ринковому просторі. Цілеспрямований та осмислений рух у даному напрямку дозволить уникнути залежності операційної та технологічної діяльності вітчизняної економіки від іноземних цифрових платформ, технологій та стандартів, а також активного та некерованого обігу віртуальних валют (криптовалют).

Зупинимось ще на одній, на наш погляд дуже важливій проблемі, яка потребує свого вирішення. Використання цифрової економіки підвищує роль комп'ютера у перетворенні суспільства. Традиційний спосіб спілкування людини із комп'ютером – процедурний. Він полягає в тому, що деяка сфера завдань (наприклад, управління бізнес-процесами) після моделювання в економічному середовищі проектується за допомогою програмного забезпечення в комп'ютер. Як тільки виникає нове завдання, воно так само додається в програмне забезпечення. У наш час такий спосіб спілкування стає недостатнім. Потрібно, щоб комп'ютер став співрозмовником, колегою у спілкуванні із клієнтом. Потрібно, щоб він сам міг запропонувати шлях вирішення: як в окремих питаннях, так і в напрямі розвитку області в цілому. Але для цього потрібна методика, яка вирішувала б будь-які завдання логіки і, більше того, щоб ці завдання розумів і міг вирішувати комп'ютер. Розробкою такої методики нині займається штучний інтелект [5].

Штучний інтелект, це новий напрям програмного забезпечення в корпоративних інформаційних системах з прийняття та реалізації управлінських рішень. Він використовує алгоритми, штучні нейронні мережі, машинне навчання та великі обсяги даних для вирішення складних завдань, аналізу закономірностей, автономного виконання дій та прийняття рішень.

Штучний інтелект трансформує корпоративні системи з пасивних інструментів збору даних у *активних учасників* стратегічного управління.

Мета досліджень штучного інтелекту полягає в тому, щоб створити машини, які можуть міркувати, розуміти та навчатися як люди, і використовувати ці можливості з метою поліпшення умов життя людей та розв'язання складних завдань.

Список використаної літератури

1. Савастеева О. М., Тюрин О. В. Діджиталізація управління бізнес-процесами в сучасних умовах. Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції *«Дослідження фінансових інституцій та інструментів розвитку держави, територій та суб'єктів господарювання: теоретичні, методологічні та практичні аспекти»* (24 жовтня 2024 року, м. Одеса, Україна) С. 133–136. URL http://liber.onu.edu.ua/pdf/8th_Conf_Research_of_Financ_Inst.pdf (дата звернення: 20.05.2026).
2. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О. О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5–6 (75). С. 131–143. URL <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32028> (дата звернення: 20.05.2026).
3. Тюрин О. В., Ахмеров О. Ю. Системи обробки економічної інформації : навчальний посібник. Одеса, ОНУ, 2021. 358 с. ISBN: 978-617-689-418-6. URL <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/31324> (дата звернення: 20.05.2026).
4. Тюрин О. В. Роль інформаційних систем в управлінні економічними об'єктами. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції *«Теорія, методологія і практика організації фінансових відносин в умовах глобальної турбулентності: актуальна проблематика і шляхи її вирішення»* (31 жовтня 2025 року, м. Одеса, Україна) [Електронне видання] С. 135–138. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/epf/oblik/naukova_diyalnist/el-zbirka-konf-ix-mnprk-31-10-25.pdf (дата звернення: 20.05.2026).
5. Осокіна А., Леоненко О. Цифрова трансформація процесів на основі впровадження технологій штучного інтелекту. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-162> (дата звернення: 20.05.2026).

Д. І. Черненко

*здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Л. Є. Борисова

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИНАМИ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ: ШІ ТА БЛОКЧЕЙН

Відповідно до даних щодо шахрайства з платіжними картками, опублікованих НБУ, за 2025 рік «на один мільйон видаткових операцій із платіжними картками припадало 27 шахрайських операцій, що на 14 % менше порівняно з 2024 роком (...) Водночас у 2025 році відносний рівень збитків від шахрайства з використанням платіжних карток до загальної суми видаткових операцій становив 198 грн збитків на один мільйон видаткових операцій, що на 14 % більше ніж у 2024 році» [2].

Національний Банк наголошує на тому, що основним інструментом шахрайства залишається соціальна інженерія.

За визначенням, яке надає О. Жмурко, соціальна інженерія – це стратегія комунікації, яка використовує психологічні прийоми для досягнення бажаного впливу на аудиторію [4].

При цьому зазначеною аудиторією є саме клієнтура банків. НБУ підкреслює, що за 2025 рік, соціальна інженерія спричинила 90 % від загальної суми збитків, завданих шахрайством з платіжними картками. До поширених сценаріїв таких злочинів належать дзвінки щодо отримання соціальної допомоги; дзвінки від осіб, які видають себе за працівників банків; повідомлення щодо можливості додаткового прибутку [2].

Іншим викликом для банківської системи є кібератаки. Вони не тільки негативно впливають на економіку держави, призводячи до призупинення чи проблем із фінансовими операціями, але й підривають довіру населення до банків загалом.

Для України загроза та частота кібератак зросли із початком повномасштабного вторгнення. Це вимагає від уряду та банків посилювати захист для нейтралізації таких атак.

Зокрема, для протидії як кіберзлочинами, так і шахрайству з платіжними картками, держава починає активно впроваджувати штучний інтелект (ШІ) у банківський сектор.

ІІІ може бути використаний у різноманітних аспектах захисту.

Зокрема, «одним із способів виявлення банківського шахрайства є сканування великих транзакційних даних та відстеження будь-яких неортодоксальних чи нерегулярних моделей поведінки» [1]. Штучний інтелект дає можливість швидко збирати, структурувати, обробляти та аналізувати великі масиви даних для виявлення неаутентичних дій або таких дій, які не є характерними для того чи іншого користувача банківських послуг.

Окрім цього, на основі ІІІ створюються алгоритми, за допомогою яких можливе виявлення потенційних загроз для банківської системи. Наприклад, «американський банк “JPMorgan Chase” розробив систему раннього попередження на основі штучного інтелекту та методів глибокого навчання, що дає змогу одразу виявити потенційні шкідливі програми, трояни, фішингові компанії» [3].

Варто також зазначити, що для унеможливлення перезапису чи втручання в перебіг фінансових операцій банки активно впроваджують технології блокчейну, що є реєстром «інформації про операції, які здійснюються між агентами, де кожна транзакція це окремий блок, в якому знаходяться всі дані кожного етапу здійснення операції» [3]. Така технологія проводить реєстрацію операцій таким чином, що в подальшому можливе лише їх відстеження, але не зміна.

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що використання сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту та блокчейну, є обов'язковим на даному етапі розвитку суспільства. Шахраї винаходять все нові методи здійснення злочинів в платіжних системах, і саме новітні інструменти можуть допомогти як зменшити шкідливий вплив таких порушень, так і знизити ризик чи повністю запобігти їх появі.

Список використаної літератури

1. Кретов Д., Христич О. Використання штучного інтелекту в банківській сфері. *Proceedings of the 10th International Scientific and Practical conference “Science, Education, Innovation: Topical issues and modern aspects”* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Таллінн, 16–18 квіт. 2024 р. № 196. С. 79–82. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5861> (дата звернення: 28.04.2026).

2. Шахрайство з платіжними картками у 2025 році: кількість випадків знизилася, сума збитків – зросла. *Офіційне інтернет-представництво Національного банку України*. 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/shahraystvo-z-platijnimi-kartkami-u-2025-rotsi-kilkist-vipadkiv-znizilasya-suma-zbitkiv-zroslo> (дата звернення: 28.04.2026).
3. Холявко Н., Садчикова І., & Колоток М. Напрями використання штучного інтелекту у банківських установах. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. 2(34). С. 192–203. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2\(34\)-192-203](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2(34)-192-203) (дата звернення: 28.04.2026).
4. Zhmurko O. Social engineering as a threat to cybersecurity: methods of prevention and protection. *Health and Safety Pedagogy*. 2024. Vol. 9, no. 1. P. 37–42. URL: [10.31649/2524-1079-2024-9-1-037-042](https://doi.org/10.31649/2524-1079-2024-9-1-037-042) (дата звернення: 28.04.2026).

К. І. Щуровська

здобувачка III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Т. Я. Продан

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри обліку та фінансів
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ВЕКСЕЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасний розвиток банківської системи супроводжується пошуком ефективних інструментів фінансування та розрахунків між суб'єктами господарювання. Серед таких інструментів вагоме місце займають вексельні операції, які створюють оформлення боргових зобов'язань, надання відстрочки платежу та підвищення надійності фінансових відносин. Використання векселів дозволяє розширювати можливості кредитування підприємств, зокрема представників малого та середнього бізнесу та надає змогу банкам ефективніше управляти ліквідністю та кредитними ризиками. Юридична визначеність векселя підвищує рівень захисту прав учасників фінансових

операцій і спрощує процедуру підтвердження вимог у разі виникнення особливих ситуацій. Наприклад, під час судового врегулювання спорів щодо погашення заборгованості. Збереження практичного значення векселів в умовах розвитку сучасних фінансових інструментів обумовлює необхідність дослідження особливостей здійснення вексельних операцій банками, їх переваг, недоліків та перспектив подальшого розвитку [1].

Вексель є цінним папером, що має чітко визначену юридичну основу. В Україні його регулює Цивільний кодекс України, Закон «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та Закон «Про обіг векселів в Україні», де зазначається, що вексель – цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю) [2]. Відповідно, практична реалізація вексельних відносин у банківській діяльності здійснюється через широкий спектр операцій. Однією з найпоширеніших є дисконтування векселів, за якого банк викуповує вексель у його власника за ціною, нижчою від номінальної вартості, отримуючи дохід після погашення документа. До основних операцій належить також авальювання векселів, що передбачає надання банком гарантії платежу та підвищує рівень надійності такого фінансового інструменту. Інкасація векселів полягає у стягненні банком коштів із платника у встановлений строк та їх подальшому перерахуванні власнику документа. Доміциляція, своєю чергою, визначає банк як місце здійснення платежу за векселем. Банки можуть здійснювати зберігання векселів, приймати їх як забезпечення за кредитами та використовувати для підтримання власної ліквідності. Поширення електронного документообігу стимулює впровадження електронних векселів, що підвищує оперативність та ефективність проведення відповідних операцій. Завдяки можливості передачі векселів іншим особам забезпечується додаткова гнучкість фінансових потоків між учасниками ринку. Водночас ефективність вексельних операцій значною мірою залежить від дотримання строків платежів, правильності оформлення реквізитів та належного юридичного супроводу. Поеднання векселів з іншими фінансовими інструментами, зокрема факторингом і лізингом, розширює можливості їх використання у сучасній банківській практиці [3].

У сучасному банківському середовищі вексель застосовується як альтернатива класичному кредитуванню. Банки надають фінансування під заставу векселя або здійснюють його дисконтування, що забезпечує швидке отримання коштів клієнтом. Додатково використовуються авалування та страхування векселів, які підвищують їхню надійність і знижують ризики неплатежу. Окремі банки впроваджують вексельні кредитні лінії, які дають змогу клієнтам гнучко використовувати залучені кошти залежно від потреб. Такий формат кредитування полегшує управління грошовими потоками, особливо в умовах сезонних коливань доходів. Паралельно банки оцінюють кредитоспроможність клієнтів і якість векселів для мінімізації ризиків. У фінтех-середовищі поширюється можливість онлайн-відстеження стану векселя та оперативного підтвердження платежів. Вексельні інструменти також використовуються у міжкорпоративних розрахунках, зменшуючи залежність підприємств від банківських кредитів [4]. Поширеність таких операцій підтверджується статистичними даними банківського сектору. Так, за даними Національного банку України за 2025 рік, банки з приватним капіталом обліковували 2832 векселі на загальну суму 13162 млн грн, банки іноземних банківських груп – 1172 векселі на суму 7301 млн грн, а банки з державною часткою – 630 векселів на суму 2424 млн грн. Наведені показники свідчать про суттєве зростання обсягів вексельних операцій та підтверджують збереження практичного значення векселів як інструменту фінансування, розрахунків і управління ліквідністю в банківській системі [5].

Отже, вексельні операції банків поєднують традиційну юридичну надійність з можливістю сучасного кредитування та розрахунків, а також забезпечують підприємствам гнучкість у плануванні грошових потоків і альтернативу класичним кредитам. Основними перевагами є швидкість оформлення, юридичний захист та можливість передачі векселя третім особам, але водночас, при виборі інструменту, варто враховувати ризики, пов'язані з неплатежами, шахрайством, ліквідністю та юридичними нюансами.

Список використаної літератури

1. Кобин К. В. Деякі проблеми сучасного регулювання вексельного обігу в Україні на підставі зарубіжного досвіду про Міжнародний вексельний обіг. DSpace УжНУ. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/>

bitstreams/876a4189-d42d-4ff2-b9e8-faf76a01f6eb/download (дата звернення: 06.06.2026).

2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV зі змінами. 2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20140101/find?text=%C2%E5%EA%F1%E5%EB%FC#Text>
3. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України : Постанова НБУ від 16.12.2002 № 508 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03#Text> (дата звернення: 06.06.2026).
4. Єрмошенко М. М. Вексель як інструмент регулювання банківської діяльності. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць*. Суми. УАБС НБУ, 2006. Вип. 16. С. 3–6. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/453e416a-c526-40ed-ab49-9c8a62da57e8/content> (дата звернення: 06.06.2026).
5. Операції банків з векселями (2025 рік). Департамент платіжних систем та інноваційного розвитку. *Національний банк України*. Київ, 2026. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Operatsiyi_z_vekselyamy_2025_pr_2026-04-09.pdf?v=16 (дата звернення: 07.06.2026).

ЗМІСТ

Секція 1

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

А. О. Бабенко, О. М. Нєнова

Особливості оподаткування підприємств транспортної
галузі в Україні. 3

А. А. Балан

Ризикоорієнтована цифрова система внутрішнього
контролю проєктів відновлення критичної інфраструктури
територій України. 6

О. І. Бельницький

Еволюція адміністративних функцій менеджменту
в умовах цифрової трансформації систем бухгалтерського
обліку, аналізу та аудиту. 10

О. С. Болдиш

Діяльність фінансових регуляторів в Україні. 13

Є. О. Гугля, Т. Я. Продан

Ризики та перспективи криптовалют у сучасній
фінансовій архітектурі. 17

Д. І. Ільків, О. В. Федорова

Особливості оподаткування аграрного сектору в Україні. 20

Н. О. Лобода

Розвиток е-аудиту в умовах цифровізації бухгалтерського
обліку та євроінтеграційних трансформацій України. 23

Л. О. Масіна, В. О. Серая

Облікова політика підприємства
в умовах воєнного стану. 26

Л. О. Масіна, А. О. Тітомир

Роль внутрішнього контролю в забезпеченні ефективного
використання бюджетних коштів. 30

Г. І. Мірошніченко

Вплив інформаційних технологій на розвиток професійної
мови менеджменту в умовах цифрової трансформації
бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та оподаткування. 33

С. В. Осадчук Удосконалення акцизного оподаткування	36
С. В. Осадчук, В. С. Троянчук Територіальні громади як основа сталого розвитку територій: проблеми та перспективи	39
Т. О. Павлова Податкові пільги в аграрному секторі України: ефективність та проблеми	42
О. В. Побережець Ризик-орієнтований аудит в умовах цифрової трансформації бізнесу: сучасні виклики та перспективи розвитку	45
Т. Є. Римбул, А. В. Шпуня Фінансовий облік грошових коштів у касі підприємства	49
О. М. Савастеева Еволюція ключових акцентів управлінського обліку	52
О. М. Чабанюк Напрями впровадження цифровізації в судовій економічній експертизі	56
Я. В. Швець, Т. Я. Продан Процес диджиталізації та європейської інтеграції банківської системи України	59

Секція 2

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ, ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА BIG DATA

Л. Є. Борисова Штучний інтелект як інструмент підвищення ефективності та точності фінансового управління	63
А. О. Гусев Трансформація ESG-звітності в Україні в умовах суб'єктної моделі європейської інтеграції	67
М. А. Дем'янчук Архітектура інформаційних потоків в обліково-аналітичних системах страхових компаній у контексті інтеграції Big Data та штучного інтелекту	71

О. Г. Дроздова

Використання ERP-систем у бухгалтерському обліку українських підприємств. 75

О. В. Куруч

Інтеграція штучного інтелекту в облікові процеси. 79

Ю. М. Перетятко

Вплив штучного інтелекту на бухгалтерський облік. 82

А. В. Троян

Використання штучного інтелекту в фінансовій системі: банківський аспект. 85

О. М. Чабанюк

Цифровізація при спрощеній системі оподаткування обліку та звітності. 87

Секція 3

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ, ВОЄННОГО СТАНУ,
ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

С. Ю. Альошин, А. Гаджієва

Теоретико-облікові аспекти розподілу чистого прибутку підприємства. 90

В. В. Бутенко

Фінансове забезпечення соціального захисту населення України в період воєнного стану. 94

В. В. Бутенко, О. М. Багріновська

Теоретичні засади бюджетної системи та її функціональне призначення. 97

В. В. Бутенко, Д. С. Панченко

Управління грошовими потоками підприємства як фактор підвищення ефективності діяльності. 100

І. О. Горобець

Проблеми формування аналітичної звітності для управління підприємством. 104

Т. І. Криворучко

Трансформація обліково-аналітичного забезпечення оцінки платоспроможності страхових компаній в умовах воєнного стану. 106

М. С. Пахомов

Обліково-аналітичне забезпечення управління
фінансовими ризиками страхових компаній в умовах
глобальних викликів та євроінтеграційних процесів. 108

О. М. Савастеева

Інтеграція ESG-факторів у корпоративні облікові системи. 112

Секція 4

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Д. К. Астратенко, А. В. Лопушинська, А. О. Сокорук

Ризики використання штучного інтелекту в прийнятті
управлінських рішень та шляхи їх мінімізації. 116

П. Л. Барчук

Інвестиції як джерело фінансування повоєнної відбудови. 121

Д. М. Гомонюк

Банк як суб'єкт господарювання: сучасні вимоги НБУ
до фінансової стійкості. 124

І. О. Грабовський

Концептуальні засади формування мотиваційних
цінностей у системі процесного управління підприємством
у цифровій економіці. 127

І. Л. Грегоращук, Г. М. Кулина

Автоматизація процесу врегулювання збитків у системі
забезпечення фінансової стабільності страховика. 131

А. Д. Захарченко

Сучасні підходи до оцінювання ефективності діяльності
менеджерів у системі управління бізнес-процесами
в умовах цифрової економіки. 134

А. О. Іванов

Інноваційна архітектура менеджменту як основа
управління бізнес-процесами підприємств в умовах
цифрової економіки. 137

Е. Г. Кнейслер, О. М. Шубалий

Трансформація страхового ринку в умовах розвитку
цифрових технологій. 140

О. М. Ковальова

Місце та роль держави у впровадженні фінансових технологій на фінансовому ринку. 143

I. O. Kryukova, T. S. Shabatura

Information and analytical support of agribusiness management in the context of climate change. 149

М. В. Маленко

Роль страхових компаній України у протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом в умовах цифрової економіки. 153

Є. І. Масленніков, М. А. Терновський

Стратегія розвитку інноваційного підприємництва. 157

Мен Лінвень

Теоретичні аспекти механізму управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств в умовах цифрової трансформації економіки. 161

Б. О. Прокопчук, О. В. Кнейслер

Сучасні підходи до фінансового забезпечення діяльності підприємств в умовах цифрової трансформації. 167

О. С. Сакун

Особливості формування логістичного хабу прикордонного регіону. 170

I. I. Саміленко

Стратегічні орієнтири розвитку інвестиційного потенціалу національної економіки. 173

N. M. Selivanova

Methodological approaches to the assessment of accounting information quality in the enterprise management system. 175

О. В. Тюрин, Л. Є. Борисова

Цифрова економіка як необхідний напрям розвитку держави в сучасних умовах. 178

Д. І. Черненко

Сучасні інструменти боротьби зі злочинами в банківському секторі: ШІ та блокчейн. 183

К. І. Щуровська, Т. Я. Продан

Вексельні операції банків як альтернативний інструмент кредитування суб'єктів господарювання в сучасній економіці. 185

Електронне видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

16 червня 2026 року

Технічне редагування	<i>О. Гринюк</i>
Обкладинка	<i>А. Юдашкіна</i>
Верстка	<i>Н. Ковальчук</i>

Підписано до друку 02.09.2026 р.
Формат 60x84/16.
Гарнітура Droid.
Ум. друк. арк. 11,28.
Замовлення № 0926-044.

Видавництво та друк: Олді+
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
тел.: +38 (095) 559-45-45, e-mail: office@oldiplus.ua
Свідоцтво ДК № 7642 від 29.07.2022 р.
Замовлення книг:
тел.: +38 (050) 915-34-54, +38 (068) 517-50-33
e-mail: book@oldiplus.ua

